



UiT Norges arktiske universitet

Institutt for samfunnsvitenskap

Motivasjon og fellesskap ved bruk av deleordningen Nabohjelp

En sosiologisk studie av motivasjon i et flytende fellesskap

Kristina Roset

Masteroppgave i sosiologi, SOS-3900, mai 2023

Sammendrag

I denne masteroppgaven har jeg undersøkt dele- og hjelpeappen Nabohjelp og tatt for meg temaene bærekraft, grønn omstilling, deleøkonomi og fellesskap. Prosjektet er gjort i tilknytning til CICEROs forskningsprosjekt Upscale. Problemstillingen som har blitt besvart er: *«Hva motiverte til bruk av deleordningen Nabohjelp og hvordan påvirket app-bruken fellesskapsdannelse blant naboer?»* Jeg operasjonaliserte problemstillingen med følgende tre forskningsspørsmål: *«Hvordan tematiserte nabohjelpere motivasjon og/eller hindringer ved bruk av Nabohjelp?»*, *«Hvordan tematiserte nabohjelpere miljøbevissthet?»* og *«Hvordan tematiserte nabohjelpere fellesskap med naboer?»*

For å besvare problemstillingen og forskningsspørsmålene har jeg kombinert kvalitative intervju og en kvantitativ spørreundersøkelse. Prosjektets fremgangsmåte er inspirert av stegvis-deduktiv induktiv tilnærming. Totalt sett har dette gitt meg innsikt i hvordan mine informanter opplevde bruk av Nabohjelp og en større gruppe brukere av Nabohjelp sine oppfatninger av holdninger til deling. De teoretiske tyngdepunktet er Baumans teori om fellesskap og Goffmans teorier om samhandlingsorden og selvframstilling. I tillegg har Tönnies og Durkheims syn på samhold, Andersons begrep forestilte fellesskap og praksisteorien fungert som supplerende teoretiske perspektiver. Under analysen oppdaget jeg at det teoretiske rammeverket ikke var tilstrekkelig til å gi en fruktbar forklaring på fellesskapet informantene beskrev under intervjuet, derfor utviklet jeg konseptet flytende fellesskap.

Det ble gjort to hovedfunn. Det første er at det er en rekke motivasjonsfaktorer og hindringer som påvirket bruk av Nabohjelp. Samme faktorer kunne fungere både motiverende og hindrende samtidig. Det andre er at bruk av Nabohjelp oppleves som deltakelse i et flytende fellesskap. Følelsen av å delta i det flytende fellesskapet kunne motivere til å bruke Nabohjelp.

Forord

Å skrive en master er en krevende prosess. Likevel har jeg kost meg med skrivingen. Muligheten til å fordype meg i et avgrenset fenomen og anvende sosiologi for å få forståelse av det har vært givende og spennende.

Jeg vil først rette en *stor* takk til hovedveilederen min, Truls Tunby Kristiansen. Gjennom hans veiledning har jeg fått tro på masterprosjektet, egne ferdigheter og støttende ord. Det skal også rettes en takk til biveileder Silje Fekjær. Hun har hjulpet meg med den kvantitative delen av oppgaven og kommet med gode tilbakemeldinger. Jeg vil også takke biveileder og motivator Espen Eigil Barratt-Due Solum, takk for påfyll av pågangsmot, gode tilbakemeldinger og for å ha koblet meg til Upscale-prosjektet. I løpet av perioden med masterskriving har jeg kjent på en takknemlighet over å ha veiledere med tid til å svare på store og små spørsmål.

Det er også på sin plass å takke Tom Erik Julsrud i Cicero for å ha tatt meg inn i Upscale-prosjektet og introdusert meg for Nabohjelp som case. Jeg vil også takke Markus Bjølgerud fra Nabohjelp for gode innspill og hjelp med intervjulokaler i Oslo. I tillegg rettes en takk til Coop-gruppen og Advokat Dehli's Fond for masterstipend. Jeg retter også en stor takk til mine seks informanter, dere ga prosjektet dybde. Foreleserne jeg har hatt gjennom sosiologistudiet fortjener også en takk – det er dere som har tent sosiologignisten i meg.

Avslutningsvis vil jeg takke venner og familie for støtte og motivasjon gjennom masterskrivingen. Her er det mange som fortjener en spesiell takk, og jeg vil nevne noen: Lektor-jentene, som har heiet på meg og sosiologistudiet mitt fra dagen jeg byttet fra lektor til sosiologi. Pausegruppa på lesesalen, vi har opparbeidet oss en mekanisk solidaritet, der 9-kaffe og quiz har vært gode avbrekk fra masterskrivingen. Mamma, pappa og storesøster-Ingebjørg, for at dere er med på både opp- og nedturer. Morten for at du alltid stiller opp. Svigerbror-Halvor og min faste gjennomleser, Marianne Tvedt, for at dere har brukt tid på å lese oppgaven min. Sist, men ikke minst samboer og venninne, Bertine Olsen, for å ha vært et positivt innslag i hverdagen min de siste fire årene.

Tromsø, 2023

Kristina Roset

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	1
1.1	Bærekraft som prosjektets bakgrunn og viktigheten av sosiologisk kunnskap	1
1.2	Upscale-prosjektet og Nabohjelp som bidrag til grønn omstilling.....	3
1.3	Tema og problemstilling.....	5
1.4	Oppgavens bidrag	6
1.5	Oppgavens oppbygning	6
2	Tidligere forskning på deleøkonomi	7
2.1	Deleøkonomi og Nabohjelp som deleordning	7
2.2	Samarbeidende forbruk – en annen betegnelse på deling?.....	9
2.3	Definisjon av deleøkonomi.....	10
2.4	Motivasjon og bruk av deleordninger.....	10
3	Teoretisk rammeverk.....	13
3.1	Hvordan kan individer påvirke grønn omstilling?.....	14
3.2	Ferdinand Tönnies og Emile Durkheim, en klassisk debatt om fellesskap	15
3.3	Zygmunt Bauman og fellesskapet	17
3.4	Kritikk av Baumans teori.....	19
3.5	Erwing Goffman og aktøren i fellesskapet	21
3.6	Kritikk av Goffmans teori.....	22
4	Oppsummering av det analytiske rammeverket	24
5	Metode.....	25
5.1	Mixed-methods med SDI-tilnærmingen som utgangspunkt.....	25
5.2	Bruk av kvantitativ spørreundersøkelse	27
5.2.1	Datamaterialet og grunnlaget for analysen.....	27
5.2.2	Gjennomføring av korrelasjonsanalyser.....	29
5.2.3	Betraktninger om det kvantitative datamateriale	30

5.3	Den kvalitative intervjuundersøkelsen	30
5.3.1	Generering av data og utvalg	30
5.3.2	Gjennomføring av intervjuene	33
5.3.3	Etiske problemstillinger i forbindelse med intervjuene	34
5.3.4	Bearbeiding og koding av intervjuene	36
5.4	Konseptutvikling, ved bruk av mixed-methods.....	39
5.5	Forskningens kvalitet.....	40
5.5.1	Pålitelighet og generaliserbarhet	40
5.5.2	Gyldighet.....	42
5.5.3	Oppsummering av forskningens kvalitet.....	44
6	Presentasjon av empiri	45
6.1	Korrelasjon mellom påstander om deling.....	45
6.2	Nabohjelperes tematisering av motivasjon og/eller barrierer ved bruk av Nabohjelp	46
6.2.1	«Det varmer hjertet» – Deling som sosialt.....	47
6.2.2	«I Norge gjør vi det sånn» – Norsk kultur og deling	47
6.2.3	«Deling må være enkelt og tilgjengelig» – Tid, avstand og Nabohjelp som digital delingsplattform	49
6.2.4	«Gi-bort-faktor» – Deling som lønnsomt.....	50
6.2.5	«Et symbol på takknemlighet» – Gjensidighet og tillit.....	52
6.3	Nabohjelperes tematisering av miljøbevissthet	54
6.3.1	«Gal verden i forhold til miljø og bærekraft» – Miljø og deling	55
6.3.2	«Ikke sånn veldig miljøfanatiker» – Syn på bruk av Nabohjelp som promotering av miljøbevissthet.....	57
6.4	Nabohjelperes tematisering av fellesskap med naboer.....	58
6.4.1	«Trygghet og fellesskap» – Fellesskap på Nabohjelp.....	58
6.4.2	«Du blir ikke kjent» – Nabohjelp og nettverksbygging	59

7	Analyse: Hvordan forstå bruk av Nabohjelp?	62
7.1	Nabohjelp-fellesskapet i lys av Baumans teori.....	62
7.2	Nabohjelp-fellesskapet som et annerledes fellesskap?	65
7.3	Nabohjelp-fellesskapet – et flytende fellesskap?.....	67
7.4	Samhandling og selvfremstilling i det flytende Nabohjelp-fellesskapet	69
7.5	Norsk kultur og det flytende Nabohjelp-fellesskap	70
7.6	Tillitsbrudd i det flytende Nabohjelp-fellesskapet	72
7.7	Det flytende Nabohjelp-fellesskapet som et grønt fellesskap	73
7.8	Oppsummering av analysen.....	75
8	Diskusjon av forskningsspørsmålene og analysen	76
8.1	Diskusjon av forskningsspørsmål 1: «Hvordan tematiserte nabohjelpere motivasjon og/eller hindringer ved bruk av Nabohjelp»	76
8.2	Diskusjon av forskningsspørsmål 2: «Hvordan tematiserte nabohjelpere miljøbevissthet?».....	78
8.3	Diskusjon av forskningsspørsmål 3: «Hvordan tematiserte nabohjelpere fellesskap med naboer?»	79
8.4	Svar på problemstillingen: <i>Hva motiverte til bruk av deleordningen Nabohjelp og hvordan påvirket app-bruken fellesskapsdannelse blant naboer?</i>	80
9	Avsluttende betraktninger	82
9.1	Mulighet for analytisk generalisering av Nabohjelp-casen	82
9.2	Videre oppskalering av digitale deleordninger	84
9.3	Videre forskning på digitale delordninger	85
	Referanseliste	87
	Vedlegg	93
	Vedlegg 1: Beskrivelse av kodegrupper.....	93
	Vedlegg 2: Intervjuguide.....	96
	Vedlegg 3: Informasjonsskriv og samtykkeskjema	99

Vedlegg 4: Endelig versjon av spørreskjema på Nabohjelp	104
Vedlegg 5: Godkjenning fra NSD	121
Vedlegg 6: Korrelasjonsmatrise fra SPSS.....	122
Vedlegg 7: Databehandler avtale med CICERO	123

Tabeller

Tabell 1: Informantoversikt.....	32
Tabell 2: Eksempel på empirinær koding	37
Tabell 3: Oversikt over kodegrupper	38
Tabell 4: Oversikt over korrelasjon mellom påstander	46
Tabell 5: Motivasjoner og/eller hindringer ved bruk av Nabohjelp.....	76
Tabell 6: Korrelasjonsmatrise fra SPSS	122

1 Innledning

I dette masterprosjektet tar jeg for meg bruk av den digitale delings- og hjelpeappen Nabohjelp, forstått som et bidrag til redusert forbruk. Prosjektet gjøres i tilknytning til CICEROs (Senter for klimaforskning) forskningsprosjekt Upscale (CICERO, 2022). Jeg vektlegger hva som motiverte til å bruke appen og hvordan dette kunne påvirke fellesskap med naboer, noe som utgjør grunnlaget for problemstillingen jeg presenterer i delkapittel 1.3.

Prosjektets fremgangsmåte er inspirert av Aksel Tjoras (2021) stegvis-deduktive induktive (SDI) tilnærming (Tjora, 2021). Jeg intervjuet seks brukere av Nabohjelp og analyserte eksisterende data fra en spørreundersøkelse gjort blant appens brukere, dette utgjør prosjektets datagrunnlag. I løpet av prosjektarbeidet ble jeg fascinert av hvordan appens brukere beskrev fellesskapet de opplevde ved å bruke appen, noe jeg ønsket å studere videre. Samtidig snakket informantene om hvordan de brukte appen til å uttrykke hvem de var. Derfor er oppgavens teoretiske rammeverk basert på forståelser av fellesskap og identitet.

I dette innledende kapittelet legger jeg først frem prosjektets bakgrunn. Deretter begrunner jeg problemstillingen min i behovet for grønn omstilling og deleøkonomi som et bidrag til redusert forbruk. Dette etterfølges av introduksjon til forskningsprosjektet Upscale og en gjennomgang av Nabohjelp-casen. Problemstillingen og forskningsspørsmålene presenteres så i lys av prosjektets bakgrunn. Kapittelet avsluttes med en gjennomgang av oppgavens bidrag og oppbygning.

1.1 Bærekraft som prosjektets bakgrunn og viktigheten av sosiologisk kunnskap

Helt siden sosiologien ble grunnlagt som disiplin har et sentralt spørsmål vært hvordan individ og samfunn påvirker hverandre. Sosiologene studerte hvordan samfunnet endrer seg, hvilke følger endringene har og for hvem. I nyere tid har også klima blitt et sentralt tema i sosiologien (Lidskog & Sundqvist, 2013). Klimaet har endret seg i takt med samfunnsendringene. Det er tydelige tegn på at klimaendringene skyldes menneskelige handlinger, blant annet har økt forbruk medført økte klimagassutslipp (Julrud, 2023). I 2022 hadde Norge brukt opp sine årlige naturressurser 28. juli (Westskog et al., 2017; WWF, 2022). Etter denne dagen ble det benyttet mer naturressurser enn det økosystemet klarer å fornye, dermed ble det brukt av klodens ressurslager i årets påfølgende

måneder (Lidskog & Sundqvist, 2013, s. 100). For å øke forståelsen av hvordan mennesker og samfunnet kan bidra til en grønn omstilling er det nødvendig med sosiologisk kunnskap (Fraanje & Spaargaren, 2019; Lidskog & Sundqvist, 2013). Den omtalte grønne omstillingen er en sammensatt endringsprosess som skal gjøre samfunnet bærekraftig og bedre rustet mot fremtiden (Haarstad & Rusten, 2018, s. 12).

I *Vår felles fremtid: Verdenskommisjonen for miljø og utvikling* (1987) slås det fast at bærekraft handler om at fremtidens generasjoner skal ha tilsvarende ressursgrunnlag og muligheter som dagens generasjoner. Dette omhandler sosiale, økonomiske og miljømessige muligheter – noe som utgjør de tre bærekraftsdimensjonene (Verdenskommisjonen for miljø og utvikling, 1987, s. 42–43). Økt bruk av deleøkonomi trekkes ofte frem som et bærekraftig tiltak, da det har sosiale og økonomiske fordeler, og er et bidrag til å redusere klimagassutslippene (Acquier et al., 2017; Echegaray & Hansstein, 2020; Julsrud, 2023; Martin, 2016). Deleøkonomien medbringer tre lovnader, disse samsvarer med de tre bærekraftsdimensjonene (Acquier et al., 2017; Fraanje & Spaargaren, 2019).

Den første lovnaden rettes mot miljømessig bærekraft: Deling fører til økt ressursutnyttelse, da tilgang vektlegges fremfor eierskap. Ved bruk av deleøkonomi reduseres ressursbruken, derfor reduseres også produksjonsbehovet (Acquier et al., 2017; Fraanje & Spaargaren, 2019). Zhu et al. (2017) fremhevet at deleøkonomiens fremvekst, og særlig «samarbeidende forbruk» (collaborative consumption), kunne være like revolusjonerende for forbruksmønsteret som den industrielle revolusjon, da det kunne endre synet på eierskap (Zhu et al., 2017). Acquier et al. (2017) hevdet at uavhengig av hva som motiverer til å bruke deleordninger, vil bruken redusere forbruket (Acquier et al., 2017). Den andre lovnaden er todelt og omhandler sosial bærekraft. Lovnaden går ut på at deleøkonomien tilrettelegger for sosial samhandling. I tillegg innebærer den at en får rimeligere tilgang til tjenester, som kan reduserte sosiale forskjeller. Den siste lovnaden er koblet til økonomisk bærekraft: Deleøkonomien medfører nye økonomiske muligheter, der tillit, samarbeid og markedet står sterkt (Acquier et al., 2017; Fraanje & Spaargaren, 2019).

Acquier et al. (2017) og Fraanje og Spaargaren (2019) hevdet at lovnadene har tilhørende paradokser. I forbindelse med miljø går paradokset ut på at redusert forbruk sjeldent er noens hovedmotivasjon til å dele. Det sosiale paradokset omhandler at deleøkonomien fører til nye typer ulikhet, blant annet basert på digital kompetanse. Økt bruk av deleøkonomi kan også medføre

sosial utestengelse og økte forskjeller, dette utgjør det økonomiske paradokset (Acquier et al., 2017; Fraanje & Spaargaren, 2019). Disse paradoksene er noe av årsaken til at det stilles spørsmål om bruk av deleøkonomi *egentlig* påvirker grønn omstilling (Martin, 2016; Westskog et al., 2021).

I forbindelse med deleøkonomien stilles det en rekke kritiske spørsmål: Hvem tjener penger på bruk og distribuering av deleordninger? Er deleøkonomien en trussel for dagens økonomiske system? Hvordan skal skatter og avgifter reguleres? Hvilke arbeidsbetingelser gir deleøkonomien? Og tvinges ikke-kommersielle aktører til å bli kommersielle? Disse spørsmålene stilles særlig til de mest utbredte formene for deleordninger, som transporttilbyderen Uber og overnattingstjenesten Airbnb (Murillo et al., 2017). Grunnet utfordringene med deleøkonomien trengs systematisk forskning. I oppskalering av deleøkonomien er det nødvendig at deleøkonomiens mulige ulemper også tas i betraktning.

Dersom deleøkonomien skal føre til redusert ressursbruk, må deleøkonomien brukes i større skala. For å oppskalere bruken trengs dypere forståelse av hvordan deleøkonomi praktiseres og innsikt i hva som motiverer til å bruke deleordninger, noe økt forskning på deleordninger kan bidra til (Echegaray & Hansstein, 2020; Fraanje & Spaargaren, 2019; Westskog et al., 2020).

1.2 Upscale-prosjektet og Nabohjelp som bidrag til grønn omstilling

En av deleøkonomiens utfordringer er at den brukes for lite, derfor er Upscale-prosjektets mål å finne ut hva som kreves for å øke bruken av deleordninger. I prosjektet undersøkes både fysiske og digitale deleordninger (CICERO, u.å.). Det undersøkes også interesser for deling, praktisering av deling og implikasjoner av deling. Slik skal prosjektet bidra til å fremme bærekraftig deling og styrke kunnskap om og interesse for deleordninger (CICERO, 2022). Masterprosjektet mitt kan anses som et bidrag til Upscale-prosjektet, da jeg tar for meg noe av samme tematikk som Upscale-prosjektet ved å undersøke bruk av Nabohjelp.

Caset for masteroppgaven min er «Nabohjelp», en app utviklet av Obos. Obos er en av Nordens største boligutbyggere og skal gi tilbake til medlemmene i form av gode bo- og oppvekstmiljøer, klima og miljø (Obos, u.å.-a, u.å.-c). Da mastergradsprosjektet startet var Nabohjelp en hyppig brukt app, nedlastet av 170 000 personer. Appen var ikke-kommersiell og gratis å laste ned, slik

sett var den tilgjengelig for alle. Den ble mest brukt i Oslo (Obos, u.å.-d). Nabohjelps formål var økt interaksjon i nabolag og redusert ressursbruk. Appen hadde som uttalt hensikt at naboer skulle bli kjent og slik gjøre veien til naboen kortere. På denne måten kunne appen bidra til fellesskap blant naboer. Appen skulle gjøre det lettere for ukjente å dele gjenstander, spørre om hjelp eller informere om aktiviteter som skjedde i lokalmiljøet (Obos, u.å.-b). I tillegg til at formålet fremsto som fellesskapsdannelse, kan det muligens også ses som et forsøk fra Obos på å bedre eget omdømme, da de skal gi tilbake til samfunnet. Jeg så det som sosiologisk interessant å undersøke om appen *faktisk* kunne bidra til fellesskapsdannelse blant naboer, derfor ble relasjoner og interaksjon i forbindelse med Nabohjelp også et sentralt tema under intervjuene.

Brukerne av Nabohjelp betegnes som «nabohjelpere». På appen kunne en legge ut «naboposter», dette var meldinger som ble publisert i appen. Som nabohjelper kunne en sette avstandsradius, en fikk da opp naboposter publisert av personer innenfor den gitte radiusen. Naboposten en postet nådde også ut til nabohjelpere innen den samme radiusen. En kunne respondere på posten og slik starte en samtale med en annen nabohjelper. Appen hadde også en rekke andre funksjoner som blant annet «lost and found»¹ og oversikt over arrangement i nærheten (Obos, u.å.-d).

Ved overgangen til 2023 ble Nabohjelp-appen nedlagt. I pressemeldingen skrev Obos at noen av appens funksjoner skulle videreføres til «Vibbo», en app som kun er tilgjengelig for beboere i borettslag og sameier forvaltet av Obos (Obos, 2023). Dette har ennå ikke skjedd. Dersom dette blir en realitet blir den tidligere Nabohjelp-appen, som var tilgjengelig for alle, et eksklusivt gode for beboere i Obos-forvaltede borettslag og sameier. I et intervju med *Dagbladet* (2022) sier Obos sin kommunikasjonssjef at Nabohjelp ble lagt ned fordi den var for lik «Vibbo» (Olsen, 2022).

Det at appen ble lagt ned kan tyde på at det er en rekke utfordringer både ved å bruke og tilby deleordninger. Murillo et al. (2017) belyser utfordringen og sier det er vanskelig for ikke-kommersielle deleordninger, slik Nabohjelp var, å overleve på et kommersielt deleøkonomisk marked (Murillo et al., 2017, s. 67). At appen ble lagt ned synliggjør at alt har en start og en slutt, men selv om appen ikke eksisterer lenger er data og funn fra undersøkelser av appen like aktuelle som om appen hadde vært i drift, grunnet funnernes generaliserbarhet.² Funnene mine fremstiller

¹ «Lost and found» er en betegnelse som brukes for et sted en kan dele at en har funnet eller mistet noe.

² Generaliserbarhet forklares i delkapittel 5.5.1.

hvordan det opplevdes å bruke appen, hvilken sammenheng det er mellom forskjellige oppfatninger av deling og hvordan bruk av Nabohjelp påvirker fellesskapsdannelse blant naboer.

Med bakgrunn i dette anså jeg Nabohjelp som en egnet case til masterprosjektet mitt, da den tilrettela for deling og samarbeid i lokalmiljøet. Under prosjektarbeidet har jeg rettet fokuset mot dele- og hjelpefunksjonen i appen, fremfor appens resterende funksjoner. Dette er grunnet prosjektets problemstilling og forskningsspørsmål, som jeg presenterer i delkapittelet nedenfor.

1.3 Tema og problemstilling

For meg var det ønskelig å undersøke hva som påvirket og kan bidra til å øke bruken av deleordninger. Oppgavens overordnede tema er bærekraft, grønn omstilling, deleøkonomi og fellesskap. Med bakgrunn i klima- og miljøsakene og deleøkonomi som et mulig bidrag til grønn omstilling brukte jeg Nabohjelp som case for å tematisere norsk deleøkonomi i prosjektet mitt. I lys av SDI-tilnærmingen har jeg brukt tidligere forskning, teori, intervjuer og en kvantitativ spørreundersøkelse for å undersøke hvordan og hvorfor noen brukte Nabohjelp. Jeg rettet fokuset mot motivasjon, interaksjon og fellesskap. Med formål om å bidra i UPSCALE-prosjektets oppskalering av deleordninger, undersøkte jeg motivasjon og fellesskap av tre grunner: For det første hadde Nabohjelp som uttalt mål å øke naboers interaksjon. For det andre gikk fellesskap igjen i det innsamlede intervjumaterialet mitt. For det tredje trengs økt kunnskap om motivasjon til å dele dersom bruken av deleordninger skal økes. Dette leder ut i en todelt problemstilling. Den starter utforskende med et *hva* og er så forklarende med et *hvordan*. Den lyder som følgende:

Hva motiverte til bruk av deleordningen Nabohjelp og hvordan påvirket app-bruken fellesskapsdannelse blant naboer?

For å tydeliggjøre hva jeg ønsket å undersøke operasjonaliserte jeg problemstillingen med tre forskningsspørsmål:

1. *Hvordan tematiserte nabohjelpere motivasjon og/eller hindringer ved bruk av Nabohjelp?*
2. *Hvordan tematiserte nabohjelpere miljøbevissthet?*
3. *Hvordan tematiserte nabohjelpere fellesskap med naboer?*

1.4 Oppgavens bidrag

I undersøkelsen av forskningsspørsmålene er de tre bærekraftsdimensjonene, miljømessig-, sosial- og økonomisk bærekraft sentrale. Ved å besvare det første forskningsspørsmålet får jeg innsikt i hva som motiverte til og hindret bruk av Nabohjelp. Dette spørsmålet om oppskalering er nært koblet til Upscale-prosjektets formål. Gjennom det andre forskningsspørsmålet undersøker jeg hvordan Nabohjelperne tematiserte miljøbevissthet i forbindelse med bruk av Nabohjelp. I det tredje forskningsspørsmålet er interaksjon, relasjonsbygging og samhandling sentralt. Her er målet å undersøke om bruk av Nabohjelp hadde betydning for opplevelsen av fellesskap med naboer.

Slik bruker jeg masterprosjektet til å utforske hva som motiverte til å bruke Nabohjelp. Samtidig undersøker jeg hvordan nabohjelperne vektla koblingene mellom miljøbevissthet og Nabohjelp og fellesskapsdannelse med naboer og Nabohjelp. For å få grep om Nabohjelp som en deleordning utvikler jeg min egen definisjon av deleøkonomi. Gjennom analysene av datamaterialet kommer jeg frem til at mitt teoretiske utgangspunkt ikke fremstår som en tilstrekkelig forklaring av mine funn. Derfor utvikler jeg konseptet «flytende fellesskap» for å få grep om «Nabohjelp-fellesskapet». Slik kan prosjektet ses som et bidrag til videre forskning på deling og fellesskap.

1.5 Oppgavens oppbygning

Som tekst har oppgaven en tradisjonell oppbygning. I kapittel 2 legger jeg frem tidligere forskning på deleordninger. Videre, i kapittel 3, presenteres oppgavens teoretiske rammeverk. Kapittel 2 og 3 oppsummeres i kapittel 4. Deretter redegjør jeg for den metodiske fremgangsmåten i kapittel 5. I kapittel 6 presenteres empirien, så analyseres empirien i kapittel 7. Oppgavens funn diskuteres opp mot problemstillingen og forskningsspørsmålene i kapittel 8. I samme kapittel gjennomføres også konseptutvikling.³ I kapittel 9 avrunder jeg oppgaven og viser til mine avsluttende betraktninger.

³ Konseptutvikling redegjøres for i delkapittel 5.4.

2 Tidligere forskning på deleøkonomi

I dette kapitlet presenterer jeg tidligere forskning på deleøkonomi. I delkapittel 2.1 diskuterer jeg begrepet «deleøkonomi». Så introduserer jeg begrepet «samarbeidende forbruk» i delkapittel 2.2. Med bakgrunn i delkapittel 2.1 og 2.2 bruker jeg delkapittel 2.3 til å etablere hva deleøkonomien innebærer. I delkapittel 2.4 retter jeg fokuset mot forskning på motivasjon til å bruke deleordninger. Da trekker jeg frem forskjellige typer motivasjoner og undesøkelser av hvem som bruker deleordninger, og hvorfor de bruker dem. I disse underkapitlene kobles redegjøringene til Nabohjelp-casen og grønn omstilling. Sammen med det teoretiske rammeverket (kapittel 3) oppsummeres det analytiske rammeverket i kapittel 4.

2.1 Deleøkonomi og Nabohjelp som deleordning

Deleøkonomi er et bredt begrep, noe som har resultert i mange definisjoner. På tvers av definisjoner er det enighet om at deleøkonomien er del av den *sirkulære* modellen for produksjon og forbruk av gjenstander. I sirkulærøkonomien har gjenstandens ressurser et sirkulært livsløp, slik brukes ressursene gjentatte ganger. Dette foregår blant annet ved bruk av resirkulering, gjenbruk og deling. Motparten til sirkulærøkonomien er *lineærøkonomien*, der har gjenstander et lineært livsløp. Gjenstander produseres, brukes og anses som avfall etter bruk. Dette betegnes ofte som tradisjonelt forbruk (Bradley & Persson, 2022; Rusten & Tvedt, 2018, s. 80–81).

Belk (2007) beskrev deling som «the act and process of distributing what is ours to others for their use as well as the act and process of receiving something from others for our use» (Belk, 2007, s. 127). Han fremhevet at deling ikke begrenser seg til fysiske gjenstander, da det kan deles abstrakte «ting», som kunnskap, tid og tjenester, eksempelvis når en hjelper andre. Dette betegnet han som «abstrakt deling». Videre forklarte han at delingen skulle være frivillig. Når noe deles skiller en ikke mellom «mitt» og «ditt», det som deles anses som «vårt». Dette kommer tydelig frem da Belk bruker betegnelsen «our» om det som deles i definisjonen av begrepet. Slik tilhører det som deles både distributøren og mottakeren. Deling som innebærer kontraktbaserte lån, leasing eller ulovlig bruk av andres eiendom utelukket han fra begrepsdefinisjonen (Belk, 2007).

Frenken (2017) sin definisjon av deleøkonomi er også en definisjon som ofte trekkes frem i forbindelse med forskning på deleordninger (se for eksempel Acquier et al., 2017 eller Netter et

al., 2019). Han definerte deleøkonomi som «consumers granting each other temporary access to their underused physical assets ('idle capacity'), possibly for money» (Frenken, 2017, s. 2). Dette synliggjør et bredt spekter av deleatferd, der deling handler om å utnytte ressurser i en gjenstand, noe som også kan gjøres mot betaling. I kontrast til Belks (2007) definisjon, hevdet Frenken at kun fysiske gjenstander kan deles.⁴ Frenken vektla at noen får tilgang til andres gjenstander. Slik fokuserte han mer på at «noen låner *mine* ting», i motsetning til Belk, som påsto at «tingene oppleves som *våre*» (Belk, 2007; Frenken, 2017).

Acquier et al. (2017) og Netter et al (2019) har pekt på at Frenkens (2017) definisjon begrenser seg til at alle parter i atferden er forbrukere og at delingen skal gi midlertidig tilgang. Definisjonen blir smal, da den blant annet utelukker underkategorier som bruksalg, deling av tjenester og bedrifter som aktører (Acquier et al., 2017; Netter et al., 2019). Belks (2007) definisjon kan anses som mer åpen enn Frenkens. Dette fordi Belk inkluderte abstrakt deling. Han satt heller ikke begrensinger for hvem som kunne fungere som utlåner, noe Frenken gjorde.

Julsrud (2023) har delt opp deleøkonomien i undergrupper. Basert på hvor delingen foregikk presenterte han derfor fire deletyper. Den første typen foregår mellom venner eller familie. Denne typen deling baseres på gjensidighet og tillit mellom partene som deler. Den andre typen deling er lokalsamfunnsbasert, den foregår i lokalmiljøet og baseres blant annet på arrangementer som tilrettelegger for deling. Den tredje deletypen er deling av tid, den går ut på at en setter av tid til å hjelpe andre og kan ses som tilsvarende Belks (2007) beskrivelse av abstrakt deling. For å kunne benytte seg av disse deletypene er individet avhengig av sosial kapital⁵, en må altså kjenne noen å dele med (Julsrud, 2023). Julsrud (2023) betegnet den fjerde deletypen som peer-to-peer (P2P) deling. Denne typen skiller seg fra de tre foregående og er et resultat av teknologisk utvikling. Den foregår på internettbaserte apper mellom forbrukere, der en tredjepart er appens tilbyder. P2P-

⁴ Belk (2007) og Frenken (2017) sine definisjoner er etablert med ti års mellomrom og henholdsvis ulikt empirisk utgangspunkt. Tross dette ses disse definisjonene som fruktbare bidrag til diskusjonen om hvordan deleøkonomi kan defineres.

⁵ Julsrud (2023) bruker begrepet om sosial kapital til å undersøke individers holdninger og forutsetninger til å interagere med andre. Han hevder at personer som generelt har tillitsfulle holdninger til andre har bedre forutsetninger for å samarbeide, ha tillitt, forståelse og empati med andre personer (Julsrud, 2023, s. 4).

deling er i mindre grad avhengig av sosial kapital, da denne typen deling innebærer et digitalt nettverk (Julrud, 2023).

I forbindelse med Nabohjelp var Obos tilbyder av appen, mens brukerne av appen var forbrukere som deltok både i fysisk og abstrakt deling. Slik sett kan Nabohjelp forstås som P2P-deling. I tillegg til at delingen på Nabohjelp foregikk på en app, tilrettela Nabohjelp for ressursutnyttelse og kommunikasjon mellom personer i nærmiljøet. Slik var den også utformet for å være et bidrag til sivilsamfunnet. Dette fordi appen kunne føre til nettverksbygging ved å skape nye bekjentskaper og gjøre det lettere for personer å få hjelp av folk i nærheten. Verken Belk (2007) eller Frenken (2017) sin definisjon av deleøkonomi dekker denne typen deling på en fullstendig måte.

Med bakgrunn i definisjonene og oppdelingene av deleøkonomi, nevnt over, har jeg presentert forskjellige syn på begrepet. Selv om det er flere forskjellige definisjoner, er det mange av dem som er relativt like. Felles for alle definisjonene er at deling handler om å låne noe av, eller til, andre. Hva dette «noe» kan være er det uenighet om. Siden ingen av definisjonene dekker delingen som foregikk på Nabohjelp fullstendig, er det behov for å se på begrepet «samarbeidende forbruk» som en alternativ forståelse av deling.

2.2 Samarbeidende forbruk – en annen betegnelse på deling?

«Samarbeidende forbruk» («collaborative consumption») kan ses som et supplement til begrepet deleøkonomi, da det gir en alternativ forklaring på begrepet. Samarbeidende forbruk defineres som «traditional sharing, bartering, lending, trading, renting, gifting and swapping, redefined through technology and peer communities» (Botsman & Rogers, 2010, s. xv). Med utgangspunkt i samarbeidende forbruk er ikke hovedfokuset selve *deleaktiviteten*, men forbrukernes bevissthet rundt den potensielle tilgangen en kan ha til varer og tjenester, uten å ha eierskap over dem (Botsman & Rogers, 2010; Echegaray & Hansstein, 2020). Fraanje og Spaargaren (2019) la frem at de som forsker på, og har tro på, samarbeidende forbruk mener at forbruksmønsteret vil endres dersom bruken av samarbeidende forbruk øker. Dette fordi personer vil bytte fra å ha et eierskapsbasert fokus på gjenstander til å ha et tilgangsfokus (Fraanje & Spaargaren, 2019, s. 499). På samme tid opplever de som deler sosiale, økonomiske og miljømessige fordeler ved delingen (Botsman & Rogers, 2010; Echegaray & Hansstein, 2020).

Echegaray og Hansstein (2020) peker på tre måter samarbeidende forbruk kan praktiseres på. Den første er serviceorientert, der en får tilgang til noe mot en avgift, for eksempel Uber. Den andre typen handler om redistribusjon av gjenstander, der individer gir bort, bytter, selger eller låner varer og tjenester. En låner for eksempel noe fra naboen, noe Nabohjelp er eksempel på. Den siste typen er livsstilsrelaterte handlinger, som baseres på forskjellige initiativer, som «couch-surfing» (Echegaray & Hansstein, 2020, s. 892). Det å benytte seg av «couch-surfing» vil si at noen leier ut en sofa til ukjente for en gitt periode.

Begrepet samarbeidende forbruk har mye til felles med deleøkonomi-begrepet, men vektlegger samarbeid-dimensjonen og det sosiale i større grad. Derfor har jeg sett dette begrepet som et fruktbart supplement i prosjektet mitt.

2.3 Definisjon av deleøkonomi

Med bakgrunn i redegjørelsene for deleøkonomi og begrepet samarbeidende forbruk har jeg utformet en ny definisjon av deleøkonomi: *Deleøkonomi anses som frivillig fysisk eller abstrakt deling. Fysisk deling i form av tradisjonell deling, byttehandel, utlån, brukthandel, utleie/lån, gaver og gjensidige bytter. Abstrakt deling i form av kunnskap, tid og tjenester som deles. Dette distribueres enten via samhandling ansikt til ansikt eller via digitale plattformer.* Jeg anser definisjonen som dekkende for delingen som foregikk på Nabohjelp. Definisjonen inkluderer fysisk og abstrakt deling, profitt og non-profitt deling og fysisk og digital deling. Med bakgrunn i denne definisjonen vil aktiviteten som foregår på Nabohjelp betegnes som «deling». Slik er definisjonen et supplement til Belk (2007), Frenken (2017) og Julsrud (2021) sine definisjoner og oppdelinger av deleøkonomi og Botsman og Rogers (2010) sitt begrep samarbeidende forbruk.

2.4 Motivasjon og bruk av deleordninger

Dette delkapittelet begynner med en presentasjon av fenomenet «helper's high». Deretter viser jeg til hva slags funn tidligere forskning har gjort om motivasjon til å bruke deleordninger.

Jeg forstår fenomenet «helper's high» som en mulig motivasjon til å dele. Dossey (2018) har forklart at fenomenet ble oppdaget på slutten av 1980-tallet og beskriver det som en følelse som

kommer av å utføre uselviske tjenester. Følelsen kjennetegnes først av oppstemthet, begeistring og økt energi og så etterfulgt av en indre ro. Den kan vare i flere uker og gjenoppstår når personer tenker tilbake på utførte handlinger. Videre beskrev Dossey følelsen som den samme en får etter intens fysisk trening (Dossey, 2018). Personer som har opplevd denne følelsen forklarer at det å hjelpe andre blir en del av den de er: *«it's not something you pick or choose; it's just a part of your nature and makeup»* (Dossey, 2018, s. 393).

I Echegaray og Hansstein (2020) sin undersøkelse av motivasjon til å bruke samarbeidende forbruk, vises det til at flere motivasjonstyper kan oppstå på samme tid. De forklarer at hva som motiverer til å gjennomføre samarbeidende forbruk avhenger av hva som deles og hvilke handlingsalternativ som er tilgjengelige (Echegaray & Hansstein, 2020). I Barnes og Mattson (2016) sin forskning på deleordninger undersøkes motivasjon og barrierer. Der trakk de frem at miljømessige motivasjoner rangeres lavere enn økonomiske og sosiale motivasjonsfaktorer. For eksempel er økonomisk fortjeneste og muligheten til å bygge digitale sosiale nettverk mer motiverende enn å bidra til miljømessig bærekraft (Barnes & Mattsson, 2016).

Gjennom den tidligere forskningen kom det frem at deleordninger i størst grad brukes av unge, kvinner og høyt utdannede. Det synliggjøres også at unge er mer tilbøyelig til å kjøpe brukt enn eldre (Echegaray & Hansstein, 2020; Julsrud, 2020). Echegaray og Hansstein (2020) hevdet at inntekt har liten betydning for bruk av deleordninger, mens Frenken (2017) har påstått at det har betydning (Echegaray & Hansstein, 2020; Frenken, 2017). Dette antyder at bruk av deleordninger har en sammensatt grunn.

Echegaray og Hansstein (2020) synliggjorde at det er viktig med positive oppfatninger av deling i lokalmiljøet og at tillit har stor betydning. Høy grad av tillit til andre øker tilbøyeligheten til å bruke deleordninger (Echegaray & Hansstein, 2020, s. 100). Denne motivasjonen kan muligens ses som en kombinasjon av flere motivasjonsfaktorer, individene motiveres av at de selv får nytte av delingen, og av at delingen er et bidrag til lokalmiljøet, altså fellesskapet. Samtidig preges delingen av ytre faktorer, da tillit til andre også ses som viktig.

Da Westskog et al. (2020) intervjuet brukere av lokale deleordninger kom det frem at noen mente deling var stigmatisert og assosiert med fattigdom. Disse oppfatningene kan være en hindring ved bruk av deleordninger. Andre var mer positive til delingen og trakk frem at deling førte til økt

sosial interaksjon i lokalmiljøet, da det ga nye møtepunkter til å knytte bekjenskaper, noe som både kunne gi individet og fellesskapet fordeler (Westskog et al., 2020, s. 43–46).

I Westskog et al. (2020) sine intervju kom det også frem at alder hadde betydning for deleatferden. Gjennom intervjuene ble det oppdaget generasjonsforskjeller i synet på deling. De eldre informantene (60+) mente deling minnet om «gamledager». De sa at tradisjonelt sett var det normalt å låne av naboen, noe som også medførte økt interaksjon i nabolaget. En informant som var noen år yngre (50-60) sa hen ikke lånte fra naboen fordi hen var oppdratt til å klare seg selv. De yngste informantene (25-30 år) snakket om at redusering av forbruket fungerte motiverende, de forklarte at ressursene i gjenstandene de eide måtte unyttes (Westskog et al., 2020, s. 44–45).

Dette kan antyde at generasjoner har ulikt syn på deling, noe som også Echegaray og Hansstein (2020) fant ut i sine kvantitative undersøkelser (Echegaray & Hansstein, 2020). Det kan hevdes at de eldste informantene i Westskog et al. (2020) sine intervju i stor grad var motivert av ønsket om å bidra til fellesskapet, mens de som var noe yngre (50-60 år) syntes det var mer unaturlig å gjennomføre deling. Westskog et al. sine funn antyder at praktiseringen av deling har endret seg gjennom tiden, noe som understreker at samfunnsmessige faktorer påvirker tilbøyeligheten til å dele.

Oppsummert kommer det frem at bruk av deleordninger kan føre til følelsen av «helper's high». Tilbøyeligheten til å dele avhenger av en rekke faktorer. Det fremstår som at flere typer motivasjon kan forekomme på samme tid, men at personlige fordeler ofte motiverer mer enn det å bidra til redusert forbruk og fellesskapet. Alder, utdanningsnivå, inntekt, syn på klimaendringer, samt andres oppfatninger av bruk av deleordninger kan ha betydning. Videre i oppgaven vil denne tidligere forskningen brukes til å diskutere mine funn.

3 Teoretisk rammeverk

I dette kapitlet har jeg rettet fokuset mot prosjektets teoretiske utgangspunkt. Under intervjuet kom følelsen av fellesskap frem som en tydelig motivasjonsfaktor. I henhold til Tjoras (2021) SDI-tilnærming⁶ har jeg derfor valgt ut teorier som belyser fellesskap. Slik valgte jeg teorier basert på empirien, jeg startet altså induktivt (Tjora, 2021, s. 40).

Det første delkapitlet brukes til å få forståelse av hvordan individers handlinger kan være viktig for å øke deleøkonomiens effekt på den grønne omstillingen. Derfor retter jeg søkelyset mot praksisteorien. For å få forståelse av individers handling i et fellesskap legger jeg frem en klassisk debatt om fellesskap (delkapittel 3.2). Den foregikk mellom Ferdinand Tönnies (1887/1957) og Emile Durkheim (1893/1984) (Durkheim, 1893/1984; Tönnies, 1887/1957). Debatten legger grunnlaget for oppgavens to teoretiske tyngdepunkter. Det første tyngdepunktet er Zygmunt Baumans (2000) teori om fellesskap og identitet (delkapittel 3.3). I delkapittel 3.4 kritiserer jeg Baumans syn på fellesskap og identitet i lys av Durkheim, Tönnies og Benedict Anderson (1991/1996) sine perspektiver på fellesskap og samhold. Det andre tyngdepunktet (delkapittel 3.5) er på Erving Goffmans (1959/1992, 1963) begreper om samhandlingsorden og selvrepresentasjon (Goffman, 1959/1992, 1963). Delkapitlet etterfølges av kritikk av Goffmans teori (delkapittel 3.6). Ved å bruke disse teoriene kommer jeg inn på hvordan individer handler og uttrykker egen identitet i et fellesskap.

Sammen med kapittel 2 som omhandlet tidligere forskning på deleøkonomi, brukes dette kapitlet til å etablere den analytiske rammen som brukes til å besvare problemstillingen og forskningsspørsmålene. Jeg har også brukt det analytiske rammeverket til å belyse empirien, dermed gikk jeg over til en deduktiv tilnærming (Tjora, 2021, s. 40). Gjennom analysen kom det frem at teorien ikke strakk til for å forklare fellesskapet informantene beskrev, derfor utviklet jeg også et nytt konsept med grunnlag i det teoretiske rammeverket.⁷

⁶ SDI-tilnærmingen er redegjort for i kapittel 5.

⁷ Hva et konsept er for noe er redegjort for i delkapittel 5.4. Det nye konseptet redegjøres for i delkapittel 7.3.

3.1 Hvordan kan individer påvirke grønn omstilling?

Jeg har valgt å inkludere praksisteorien for å få forståelse av hvordan personer kan bidra til grønn omstilling. Gjennom intervjuene mine og spørreundersøkelsen kom det frem at deling ofte assosieres med redusert klimagassutslipp. Likevel kunne det være vanskelig å vite hvordan en skulle praktisere deling. Dette er tematikk som praksisteorien muligens kan forklare.

Praksisteorien brukes ofte i forbindelse med bærekraft og grønn omstilling, i denne teorien blir individets handlinger vektlagt i stor grad. Den tar utgangspunkt i at menneskelig handling, altså praksis, påvirker sosialt liv (Schatzki, 2016). Det sosiale livet består både av praksis og materielle arrangementer. Praksisen inkluderer aktiviteter som blir til grunnnet sammenkoblede regler, forståelse og teleoaffektive strukturer (teleoaffective structures).

De *sammenkoblede reglene* er prinsipper, reguleringer og instruksjoner som setter føringer for hvordan en praksis er. *Forståelse* handler om ferdigheter og kunnskap som anvendes i praksisen, i tillegg inkluderes forståelsen av verden som er sentral for praksisens betydning. Begrepet *teleoaffektive strukturer* vil si at en sosial praksis påvirkes av dens hensikt og mål, samtidig som det affektive påvirker hvordan noen handler. De materielle arrangementene handler om det materielle i form av menneskekropper, organismer, artefakter og gjenstander. Praksisen er en effekt av, reaksjon på eller gir mening til de materielle arrangementene. Samtidig er de materielle arrangementene avgjørende for at en handling skal forekomme (Schatzki, 2016).

I praksisteorien vises det også til handlingskjeder (chains of action). Det går ut på at en handling er sammensatt av flere ledd, der resultatet av handlingen avhenger av hvert ledd. Ved å endre på et ledd vil handlingens utfall endres. En kan også bruke dette til å se på større sosiale fenomener, da store sosiale fenomener er sammensatt av mange små (Schatzki, 2016). Et eksempel er at forbruksmønsteret er sammensatt av mange små handlingskjeder, for eksempel hva, hvorfor og hvordan en skaffer seg noe. Med bakgrunn i praksisteorien kan det tenkes at dersom personer endrer deler av forbruket sitt, for eksempel ved å låne mer, vil forbruket endres.

3.2 Ferdinand Tönnies og Emile Durkheim, en klassisk debatt om fellesskap

I dette delkapittelet legger jeg frem den berømte debatten mellom Ferdinand Tönnies (1887/1992) og Emile Durkheim (1893/1984) om hvordan overgangen til det moderne samfunnet påvirket samholdet i samfunnet. Både Tönnies og Durkheim hevdet at samholdet endret seg ved overgangen til det moderne, industrialiserte, samfunnet. Tönnies brukte begrepene «gemeinschaft» og «gesellschaft» for å beskrive endringene. Durkheim beskrev overgangen til det moderne samfunn ved bruk av begrepet organisk solidaritet og det førmoderne samfunnet ved mekanisk solidaritet. De to var uenige om hvordan samholdet endret seg, og hva slags effekt dette hadde på samfunnets fellesskap (Durkheim, 1893/1984; Tönnies, 1887/1992). Jeg har en todelt begrunnelse for hvorfor jeg valgte å bruke disse to sosiologene i masterprosjektet mitt. For det første synliggjør debatten at fellesskap-tematikken var relevant i sosiologien helt tilbake til sosiologiens klassikere. For det andre synliggjør det at fellesskap kan forstås på forskjellige måter, også i samme tid. Tönnies og Durkheims perspektiver brukes i neste delkapittel til å belyse Baumans (2000) teori.

Tönnies (1887/1992) etablerte begrepsparet «gemeinschaft» og «gesellschaft». Det er vanskelig å gi begrepsparet en god norsk oversettelse. Ofte oversettes «gemeinschaft» til fellesskap (community) og «gesellschaft» til samfunn (society). Med utgangspunkt i disse begrepene beskrev Tönnies hvordan samholdet i førmoderne og moderne samfunn var forskjellige. Han betegnet begrepene som «normaltyper», altså analytiske konstruksjoner, og forklarte at begge typene samhold kunne eksistere i samfunnet på samme tid (Falk, 2013). Ifølge Tönnies ble mennesker forbundet av gjensidighet. Det førmoderne samfunnet var gjensidig grunnet intime relasjoner mellom familie, venner og naboer. Disse relasjonene forente folket og skapte et universelt fellesskap (Falk, 2013; Tönnies, 1887/1992, s. 33–35). Han betegnet dette fellesskapet som «gemeinschaft» og beskrev det som et organisk liv, da det en gjør er en del av helheten. Endres livet til en i dette organiske fellesskapet, endres også livet til de andre i samme fellesskap (Tönnies, 1887/1992, s. 35)

Motparten til «gemeinschaft» er «gesellschaft». Ifølge Tönnies (1887/1992) kjennetegnet denne typen fellesskap moderne samfunn, som preges av gjensidighet grunnet arbeidsdeling. Derfor har individer hver sin funksjon og avhenger dermed av hverandre. Tönnies beskrev dette fellesskapet som «offentlig liv – det er verden i seg selv» (Tönnies, 1887/1992, s. 33). Med dette menes det at

samfunnet er upersonlig og kaldt, fellesskapet som er i «gesellschaft» oppleves derfor som ukjent. Fra å ha nære relasjoner til hverandre i det førmoderne samfunnet, baseres relasjonene i større grad på transaksjoner og forretningsmessige forhold i det moderne samfunnet (Falk, 2013; Tönnies, 1887/1992, s. 33–35). Videre beskrev Tönnies denne typen fellesskapsdannelse som mekanisk. Med dette forklarte han at menneskelige relasjoner i moderne samfunn bygger på et nyttebehov, en har en relasjon til noen fordi motparten kan tilby noe en selv vil tjene på (Tönnies, 1887/1992).

I *Om arbeidsdeling i samfunnet* (1893/1984) la Durkheim (1893/1984) frem hvordan han mente moderniseringen hadde endret samfunnets samhold. Han skrev at livet i store grupper var like naturlig for mennesket som livet i små. Videre hevdet han at det tradisjonelle samfunnet i stor grad var preget av en kollektiv bevissthet der personer var like, utførte samme arbeid og hadde like holdninger og virkelighetsoppfatninger. Durkheim (1893/1984) brukte fysikken som metafor ved å beskrive individene som molekyler som sammen utgjorde en fast masse. Alle utførte det samme og skapte en helhet. Derav betegnelsen «mekanisk solidaritet» (Durkheim, 1893/1984, s. 60–61).

Durkheim (1893/1984) forklarte at solidariteten, her forstått som det som skaper samhold, i det moderne samfunnet er annerledes. For å beskrive den organiske solidariteten sammenlignet han områder av samfunnet med menneskelige organer. På samme måte som hjertet, lungene og blodårene har hver sin funksjon i kroppen, har snekkere, leger og bakere hver sine samfunnsfunksjoner. Hver av delene må fungere for at kroppen og samfunnet skal fungere. Metaforisk beskrev han slik at samfunnsmedlemmene ble avhengige av hverandre, blant annet grunnet økt spesialiseringsgrad og urbanisering. Slik førte samfunnsendringene til arbeidsdeling der personer utfører forskjellige samfunnsoppgaver. På denne måten beskrev han at personene hadde hver sine funksjoner, noe som preget moderne individers identitet og gjorde at de måtte arbeide for identitetsskaping. (Durkheim, 1893/1984, s. 81–85). Dermed mente Durkheim (1893/1984) at solidariteten hadde endret seg fra at en hadde en likhetssolidaritet (mekanisk solidaritet) til at en fikk en avhengighetssolidaritet (organisk solidaritet).

Både Tönnies (1887/1992) og Durkheim (1893/1984) hevdet at det moderne samfunnets fremvekst førte til økt arbeidsdeling og individualisering. De var derimot uenige i hvordan dette påvirket samfunnet. Tönnies mente at modernitetens fremvekst førte til at samfunnet ble upersonlig og kaldt. Durkheim viste derimot til at det også er solidaritet i det moderne samfunn,

men en ny og *organisk* form for solidaritet. Selv om det kan virke som om de var uenige, hevdet begge at overgangen til det moderne samfunnet førte til at personer fikk spesialiserte funksjoner. Personer samhandlet derfor for å få tilgang til hverandres spesialområder. Den største forskjellen mellom de to handler likevel om hvordan de bruker betegnelse organiske og mekaniske. Beskrivelsene av skillet mellom det førmoderne og moderne samfunnet er brukt videre i oppgaven, blant annet for å tilby dypere forståelse av Baumans (2000) beskrivelse av fellesskap og identitet.

3.3 Zygmunt Bauman og fellesskapet

For å øke forståelsen av hvordan fellesskap og identitet kan påvirke tilbøyeligheten til å bruke Nabohjelp bruker jeg Baumans (2000) fellesskapsteori. Det er særlig beskrivelsen hans av fellesskap, hvordan identiteten fungerer som et surrogat for fellesskapet i den flytende moderniteten og fellesskapets paradoks som er sentrale videre i analysen.

I *Savnet fellesskap* (2000) beskrev han hvordan fellesskapet hadde endret seg fra den faste moderniteten til den flytende moderniteten (Bauman, 2000; Aakvaag, 2008, s. 259–261).⁸ Han beskrev «fellesskapet» som noe som alltid har blitt oppfattet som et positivt sted. Der er det «varmt» og trygt, slik at en kan slappe av uten frykt for ytre farer. Fellesskapet er også et sted der deltakerne vil hverandre godt og er forpliktet til å hjelpe hverandre. Bauman mente derfor at mennesket alltid søkte fellesskapsfølelsen (Bauman, 2000, s. 33–36).

Bauman (2000) hevdet at fellesskapet besto av felles forståelse og at det var så naturlig at deltakerne ikke merket det.⁹ Dette illustrerte han ved å vise til at personer sjeldent tenkte over luften de pustet i, med mindre det var noe uvanlig med den. Han så derfor «fellesskap» som en

⁸ Tönnies (1887/1882) og Durkheim (1893/1984) så det før-moderne samfunn som samfunnet før industrisamfunnets fremvekst, altså før 1700-tallet. Tiden etter var det de betegnet som det moderne samfunnet (Durkheim, 1893; Tönnies, 1887). Den faste moderniteten er Baumans betegnelse på det som Tönnies og Durkheim betegnet som det moderne samfunn. Den faste moderniteten varte ifølge Bauman frem til den flytende modernitetens fremvekst, rundt 1970 (Bauman, 2001; Aakvaag, 2008, s. 259–261).

⁹ Bauman bygde i stor grad på Tönnies forståelse av fellesskap. Utover dette så han også på Göran Rosenbergs begrep om den «varme kretsen», som hevdet at fellesskapet ikke baseres på sosial logikk eller økonomiske kostnads- og nyttekalkyler (Bauman, 2000, s. 42–43).

felles forståelse av «naturlig» og «taus» art. Dersom noen ble bevisst at de var del av fellesskapet ville det opphøre, dette fordi fellesskapet «bæres vitnesbyrd om» ikke eksisterer (Bauman, 2000, s. 43–44).

Bauman (2000) hevdet at det var tre krav for at noe kunne være et fellesskap:¹⁰ Det første kravet er at fellesskapet må være *genuint forskjellig* fra andre menneskelige grupperinger. Innad i fellesskapet er det derfor et tydelig skille mellom «oss» i fellesskapet og «dem» utenfor fellesskapet. Det andre er at fellesskapet er så *lite* at alle deltakerne vet hvem som er del av det. Signaler, altså kommunikasjon, som kommer fra andre fellesskap enn sitt eget (fra «dem» utenfor) er ikke av interesse for de som er del av fellesskapet (for «oss» i fellesskapet.). Selv om personer i et fellesskap har kjennskap til andre personer i fellesskapet, betyr ikke det at personene er bevisst at de er del av selve fellesskapet. Det tredje er at fellesskapet er *selvforsynt*. Det vil si at det heller ikke mottar signaler som kommer utenfra fellesskapet, derfor foregår alt av kommunikasjon og handlinger innad i fellesskapet (blant «oss»), fra vugge til grav. Slik avgrenses fellesskap til å kun omhandle «oss». Bauman (2000) mente at så lenge disse tre kravene ble opprettholdt ville ikke deltakerne reflektere, kritisere eller eksperimentere utover fellesskapet (Bauman, 2000, s. 44–46).

I den faste moderniteten ble kravene til fellesskap opprettholdt, derfor eksisterte fellesskap der. Bauman (2000) mente at kravene ikke opprettholdes i den flytende moderniteten. Han begrunnet den flytende modernitetens manglende fellesskap i informasjonsteknologiens fremvekst. Informasjonsflyten er raskere enn kroppens forflytting, derfor er det ingen tydelige skiller mellom «innenfor» og «utenfor», dermed opphører skillet mellom «oss» og «dem».¹¹ Han hevdet at tryggheten og tilliten en får av fellesskapsfølelsen savnes av individene i den flytende moderniteten. Derfor må de aktivt skape sitt eget fellesskap, da ingen fellesskap er naturlige lenger. Fellesskapet oppleves derfor alltid som midlertidig. Verden er også blitt privatisert,

¹⁰ Bauman har bygd på Robert Redfield sin forklaring av fellesskap når han skisserer disse tre kravene (Bauman, 2000, s. 44–45).

¹¹ Bauman hevdet at i den flytende moderniteten kunne det finnes fellesskap basert på felles forståelse. Dette fordi det kunne være mulig å oppnå felles forståelse etter en lang diskusjon. Selv om dette kunne forekomme, ville fellesskapet være svært skjørt, da det alltid måtte bli forsvart (Bauman, 2000, s. 46–47).

individualisert, globalisert og preget av byttehandel, noe Bauman mente at bidro til å svekke fellesskapet (Bauman, 2000).

Bauman (2000) hevdet at søken etter fellesskapsfølelsen ledet ut i et paradoks: «Identiteten spirer på fellesskapenes grav, men blomstrer takket være et håp om de dødes oppstandelse» (Bauman, 2000, s. 49). Dette viser at Bauman så identiteten som et resultat av fellesskapets fravær. Identiteten gir lovnader om at fellesskapsfølelsen skal gjenoppstå, noe den ikke gjør. Derfor hevdet Bauman at menneskene i den flytende moderniteten banker på porten til fellesskapets utopi, men porten åpnes ikke. Dette fordi fellesskapet som søkes tilhører fortiden (Bauman, 2000, s. 51).

Grunnet fellesskapets opphør hevdet Bauman (2001) at identiteten oppsto som et surrogat for fellesskapet¹² i den flytende moderniteten. Derfor kjennetegnes den flytende moderniteten av kontinuerlig identitetsskaping. Identitetsskapingen baseres på en tro og et kall om at mennesket er født med en identitet, som individet må finne og skape. Videre mente han at identiteten medfører problemer i den flytende moderniteten. Tidligere var identitet en slags barriere, mennesket hadde gitte muligheter basert på hvem de var *født* til å være. I den flytende moderniteten står mennesket overfor muligheten til å *velge* identitet. For at dette skal skje må det benektes at identiteten kun er et surrogat for fellesskapets trygghet. Lykkes en i å bruke identiteten som surrogat vil en også oppleve trygghet i den flytende moderniteten (Bauman, 2001, s. 122–128).

3.4 Kritikk av Baumans teori

Baumans (2000, 2001) syn på fellesskap i den flytende moderniteten er relativt pessimistisk og smal. Teorien hans kan betraktes som noe bastant, da det kan være slik at den flytende moderniteten bringer med seg en ny type fellesskap. Derfor bruker jeg dette delkapittelet til å trekke frem noen kritikkverdige punkter ved Baumans teori. Jeg introduserer også Benedict Andersons (1991/1996) begrep om forestilte fellesskap som både kan ses som et alternativ og supplement til Baumans (2000) teori i analysen. Begrepet om forestilte fellesskap ses også i lys av Durkheim (1893/1984) og Tönnies (1887/1992).

¹² Denne påstanden bygger han på Jock Youngs (1999) utsagn «I det fellesskapet bryter sammen, blir identitet oppfunnet» (Young, 1999, sitert i Bauman, 2000, s. 48).

Baumans (2000) inspirasjon fra Tönnies kommer tydelig frem i synet hans på fellesskap. Begge vektlegger at fellesskapets deltakere ikke merker at de er del av fellesskapet (Bauman, 2000, s. 41–42). Et viktig skille mellom de to er synet på fellesskap i moderniteten. Tönnies (1887/1992) mente fellesskapsfølelsen var svekket i moderniteten (gesellschaft), da transaksjoner og upersonlighet preget samfunnet. Bauman mente derimot at fellesskapsfølelsen sto sterkt i tilsvarende periode (fast modernitet) og at perioden var preget av samhold og varme. Baumans beskrivelse av den neste perioden, flytende modernitet, er imidlertid relativt lik Tönnies syn på gesellschaft. Det kan derfor virke som at Bauman tidsmessig har forskjøvet fellesskapsforklaringene til Tönnies. Slik har det Tönnies så som kjennetegn i det førmoderne samfunnet, inspirert Baumans begrep om den faste moderniteten. Det som Tönnies mente kjennetegnet det moderne samfunnet er i stor grad inspirasjonen til begrepet om den flytende moderniteten. Selv om inspirasjonen kommer tydelig frem, skal det legges til at Bauman trekker fellesskapsendringene lenger enn Tönnies. Mens Tönnies mente fellesskapet ble *endret* ved overgangen til det moderne samfunnet, mente Bauman at fellesskapet *forsvant* og ble erstattet med identitet ved overgangen til den flytende moderniteten.

Baumans forklaring av hvordan fellesskapet er erstattet med identitet er mindre følsom for endringer enn Durkheims (1893/1984) solidaritetsbegrep. Derfor kan Baumans forklaring fremstå som mindre fruktbar i min studie av nye former for fellesskapsdannelser. Da Bauman mente at fellesskap ikke eksisterte grunnet overgangen til den flytende moderniteten, hevdet Durkheim at samfunnsendringer i det moderne samfunn førte til en ny type samhold, i form av organisk solidaritet. Der holdes deltakerne sammen fordi de er forskjellige, noe som gjør samfunnsmedlemmene nødt til å samarbeide (Durkheim, 1893/1984). Med bakgrunn i dette kan det hevdes at samfunnsendringer ikke nødvendigvis fjerner det som var i det tidligere samfunnet, for eksempel fellesskapet, men at samfunnsendringene kan endre det som var i det tidligere samfunnet.

Bauman (2000) vektla at fellesskap bygde på et «oss/dem»-skille, men at dette skillet ikke eksisterte i den flytende moderniteten. Det er mange eksempler på nyere litteratur som viser til skille mellom «oss» og «dem» i dagens samfunn. Et eksempel på dette er Jarness og Hansen (2018) sin undersøkelse av holdninger blant en miljøbevisst middelklasse. Der kom det frem et tydelig skille mellom «oss miljøbevisste» og «dem som ikke er det» (Jarness & Hansen, 2018). Dette kan tolkes som et argument for at det fremdeles er skiller mellom «oss» og «dem».

Med bakgrunn i kritikken om manglende følsomhet for nye fellesskapsdannelser er det hensiktsmessig å se på ytterligere definisjoner av fellesskap. Et alternativ er å se på Benedict Andersons (1991/1996) begrep forestilte fellesskap, som et supplement til Baumans (2000) definisjon av fellesskap. Definisjonen tar utgangspunkt i nasjonalisme og viser til hvordan nasjonalstater definerer seg selv som et fellesskap basert på geografiske grenser. Anderson hevdet at en nasjon burde betraktes som et begrep på samme måte som «religion» og «slektskap». Dette fordi han mente en nasjon er et forestilt, politisk fellesskap (Anderson, 1991/1996, s. 15–19). Dette begrunnet han i at fellesskapet er forestilt fordi medlemmer i en nasjon kun kjenner, og omgås, et fåtall av de andre i nasjonen. Tross dette føler medlemmene at de er en del av samme gruppe, noe som gjør at fellesskapet forestilles, medlemmene er altså del av et «oss». En nasjon oppfattes derfor som et fellesskap uavhengig av eventuelle ulikheter og konflikter innad i nasjonen (Anderson, 1991/1996, s. 19–21).

På den ene siden kan Andersons (1991/1996) påstand om at fellesskapet kun er forestilt, underbygge Baumans (2000) påstand om at det ikke eksisterer «reelle» fellesskap i den flytende moderniteten. På den andre siden kan en se at Anderson skrev at individer føler seg som del av et «oss» grunnet forestillingen om et fellesskap. I motsetning til dette hevdet Bauman at selv om individene søker en fellesskapsfølelse, vil de ikke få den. Dette er et vesentlig skille mellom Bauman og Anderson. Andersons syn på fellesskap kan også sammenlignes med deler av Durkheims (1893/1984) syn på mekanisk solidaritet, da individene ser seg selv som en enhetlig gruppe, de har en likhetssolidaritet. Forestilt fellesskap har også fellestrekk med deler av Tönnies (1887/1984) begrep om gesellschaft, da det forestilte fellesskapet fremstår som et relasjonsløst fellesskap.

Totalt sett er «fellesskap» et begrep det er vanskelig å gi en klar definisjon av. Videre i oppgaven blir Baumans begrep om fellesskap videreutviklet i lys av Tönnies, Durkheim og Andersons forståelser av begrepet.

3.5 Erving Goffman og aktøren i fellesskapet

For å se på hvordan individuell handling foregår i et antatt fellesskap er Erving Goffmans (1959/1992, 1963) teori om samhandlingsorden og selvfremstilling, inkludert begrepene om «frontstage» og «backstage», relevante. Mens teoriene til Tönnies (1887/1992), Durkheim

(1893/1984) og Bauman (2000) tar for seg fellesskap på samfunnsnivå, retter Goffman søkelyset mot aktørene, altså individene, og mikronivå. Ved å kombinere disse teoriene kan jeg i analysen øke forståelsen av hvordan fellesskap og identitet skisseres i datamaterialet mitt.

I Goffmans (1963) undersøkelser av hvordan personer samhandlet så han på hva som ble sett som normalt og unormalt, med utgangspunkt i sosiale situasjoner mellom individer. Han kom frem til at det finnes en samhandlingsorden (interaction order). Den ble til gjennom ansikt-til-ansikt-samhandling (encounters) og består av normsettene som ordner det sosiale liv (Goffman, 1963). Samhandlingsordenen er både aktør- og situasjonsavhengig, da det er viktig at alle handlinger aktøren utfører passer inn i situasjonen. Goffman mente selvet er hellig og ukrenkelig, derfor ønsker en, som del av samhandlingsordenen, å respektere både eget og andres selv. Hvis situasjonens normer brytes og samhandlingsordenen ikke gjenopprettes blir personenes handlinger sett som avvik fra normen, derfor arbeider individene med å fremstille seg selv som normfølgere (Goffman, 1963). Som del av samhandlingsordenen søker individene en unnskyldning for å ikke interagere i tilfeller de *ikke ønsker å interagere* med personer de kjenner. I møte med personer en ikke kjenner trengs derimot en unnskyldning *for å interagere* (Bjerkeset, 2022; Goffman, 1963, s. 124).

Goffman (1959/1992) var også opptatt av den sosiale konstruksjonen av identitet. I forbindelse med det er særlig begrepene frontstage og backstage relevante (Goffman, 1959/1992). Begrepene er hentet fra dramaturgien og viser til hvor aktører befinner seg på scenen. Enten er de frontstage, synlige på scenen, eller så er de backstage, usynlige bak scenen. Slik er frontstage en fasade, et slags rollespill. Backstage er derimot et trygt og kjent sted, der aktørene kan gi slipp på fasadene, altså rollen. Gjennom rollen vises den identiteten en ønsker at andre skal tenke at en har. Slik blir selvframstillingen en del av identitetsskapingen (Goffman, 1959/1992). Nabohjelp kan ses som både backstage og frontstage. En sitter hjemme (backstage) og ytrer sitt behov via appen ut i offentligheten (frontstage).

3.6 Kritikk av Goffmans teori

Ifølge Aakvaag (2008) var Goffmans sosiologiske prosjekt «å avdekke mikromekanismene for kompetente aktørers refleksive konstruksjon av sosial orden» (Aakvaag, 2008, s. 71). Ved å rette fokuset mot mikromekanismer, altså individers samhandling, lykkes Goffman med å forklare hvordan og hvorfor personer samhandler slik de gjør. Imidlertid gjør Goffmans vektlegging av

mikronivå at makrostrukturers påvirkning på individet havner i bakgrunnen (Aakvaag, 2008, s. 92–93).

På den ene siden svekker aktørfokuset Goffmans teori. Goffman tar kun hensyn til hvordan individer påvirker hverandre og ikke hvordan samfunnet påvirker individet. På den andre siden anser jeg dette som en fordel i prosjektet mitt. Dette fordi Goffmans teori i stor grad viser hvordan individer samhandler med og påvirkes av hverandre, noe jeg har ønsket å undersøke. Dermed ses teorien som fruktbar når den brukes sammen med de andre teoriene jeg har redegjort for.

4 Oppsummering av det analytiske rammeverket

Gjennom kapittel 2 og 3 har jeg etablert oppgavens analytiske rammeverk. Den består av både tidligere forskning på deleøkonomi og teorier om individuell handling, fellesskap, identitet og sosial interaksjon.

Jeg har presentert eksisterende forskning på deleøkonomi. Der har jeg fremhevet at deling kan være både fysisk og abstrakt. Jeg har også latt meg inspirere av definisjoner og oppdelinger av deleøkonomi og samarbeidende forbruk. Dette har ledet frem til følgende definisjon av deleøkonomi: *Deleøkonomi anses som frivillig fysisk eller abstrakt deling. Fysisk deling i form av tradisjonell deling, byttehandel, utlån, brukthandel, utleie/lån, gaver og gjensidige bytter. Abstrakt deling i form av kunnskap, tid og tjenester som deles. Dette distribueres enten via samhandling ansikt til ansikt eller via digitale plattformer.* I delen om tidligere forskning har jeg også lagt frem hva som motiverer til å bruke deleordninger. Der viste jeg til hvem som deler, hvorfor de gjør det og fenomenet «helper's high».

Det teoretiske rammeverket er teorier om fellesskap og identitet. Her vektlegges praksisteorien for å forstå hvordan individuell handling kan bidra til grønn omstilling. Tönnies (1887/1992) begrepspar *gemeinschaft/gesellschaft* og Durkheims (1893/1984) solidaritetsbegrep ble hentet inn for å utfylle Baumans (2000) teori. Baumans syn på identitet som et surrogat for fellesskap og Andersons (1991/1996) begrep om forestilte fellesskap benyttes videre i oppgaven for å forstå informantenes opplevelse av fellesskapsfølelse. Goffman (1963) brukes videre, dette for å vise at personer ønsker å passe inn i fellesskapet. Jeg bruker også Goffman (1959/1992) for å beskrive hvordan personer fremstiller seg selv.

5 Metode

For å se på mulige bidrag til oppskaleringen av deleordninger har jeg brukt Nabohjelp som case, da den var en del av Upscale-prosjektet og dermed tilgjengelig for meg. Casen var relevant, da den var et eksempel på en digital deleordning. Dermed var appen både faglig egnet og et pragmatisk valg (Tjora, 2021, s. 43). Jeg stiller spørsmål til hva som motiverte til bruk av Nabohjelp og hvordan app-bruken påvirket fellesskapsdannelse blant naboer. For å svare på spørsmålene har jeg undersøkt Nabohjelp-casen på to måter, gjennom kvalitative intervju og en kvantitativ spørreundersøkelse. I påfølgende kapittel legger jeg frem prosjektets metodiske grunnlag og begrunnelser for mine valg. Først redegjør jeg for det metodiske utgangspunktet, da synliggjør jeg hvordan SDI-tilnærmingen og mixed-methods ble brukt (delkapittel 5.1). Så presenterer jeg hvordan en kvantitativ spørreundersøkelse, gjennomført av CICERO, ble brukt som datagrunnlag (delkapittel 5.2). Deretter rettes fokuset mot de kvalitative intervjuene (delkapittel 5.3). Dette etterfølges av en gjennomgang av konseptutvikling i lys av mixed-methods (delkapittel 5.4) og forskningens kvalitet (kapittel 5.5).

5.1 Mixed-methods med SDI-tilnærmingen som utgangspunkt

I dette delkapittelet redegjør jeg for hvordan jeg har brukt Tjoras (2021) SDI-tilnærming som metodisk utgangspunkt og hvorfor jeg har benyttet meg av mixed-methods. Med bakgrunn i SDI-tilnærmingen er prosjektarbeidet delt inn i syv trinn og to faser. Trinnene er redegjort for underveis i delkapittel 5.2 til 5.5. I første fase går trinnene fra datainnsamling til anvendelse av teori. Den andre fasen går fra valg av teori tilbake til vurdering av datamaterialet, denne tilbakeføringen betegner Tjora (2021) som *nedadgående tilbakekoblinger* (Tjora, 2021, s. 20–22).

Slik bygger SDI-tilnærmingen på en *induktivt* drevet nysgjerrighet med empirien som utgangspunkt. At utgangspunktet er induktivt, vil si at jeg har valgt teorier som belyser det jeg har betraktet som interessant og relevant i datamaterialet (Tjora, 2021, s. 20). Jeg har derfor spurt om *hva som var tilfellet* med bakgrunn i datamaterialet, før fasen går over til å bli *abduktiv*. Da stilte jeg spørsmål til *hva datamaterialet var tilfellet av*, noe som gjøres gjennom konseptutvikling¹³ og

¹³ Konseptutvikling er redegjort for i delkapittel 5.4.

førte til konseptet flytende fellesskap. Denne prosessen var kreativ og tilrettela for å tilføre ny innsikt til forskningsfelt som tar for seg deleordninger og fellesskap (Tjora, 2021, s. 247).

Den andre fasen, altså de nedadgående tilbakekoblingene, ble gjort *deduktivt*. Det vil si at jeg brukte teorien til å undersøke det empiriske. I forbindelse med SDI, vil det si at etter jeg brukte empirien til å finne passende teori, så brukte jeg teorien til å undersøke empirien. Da brukte jeg det teoretiske grunnlaget og det nye konsept for å tilby en bredere forståelse av problemstillingen og forskningsspørsmålene (Tjora, 2021, s. 20). I den deduktive delen av SDI-tilnærmingen har tilbakekoblingene bidratt til å kvalitetssikre funnene mine. Tjora (2021) beskrev tilbakekoblingene som «tester». Disse går ut på å stille seg forskjellige spørsmål underveis som teorien brukes til å belyse empirien (Tjora, 2021, s. 20–22). Underveis i analysen vekslet jeg mellom disse to fasene.

Tjora (2021) pekte på at når en gjennomfører casestudier skal en helst benytte seg av flere metoder (Tjora, 2021, s. 48), noe jeg har gjort i dette prosjektet. Jeg har kombinert et kvantitativt og kvalitativt datagrunnlag i forskningen, mixed-methods, noe som ikke er vanlig i SDI-tilnærmingen, men var hensiktsmessig i prosjektet mitt. Dette fordi kombinasjonen av datatypene ga meg innblikk i både innhold i og utbredelse av Nabohjelp. Det var ønskelig med en dyp forståelse av hvordan bruk av Nabohjelp opplevdes, derfor gjorde jeg intervju av seks nabohjelpere (Tjora, 2021, s. 45; Aase & Fossåskaret, 2014, s. 13). Samtidig var det fordelaktig med innblikk i et mer generelt syn på bruk av Nabohjelp hos «nabohjelpere flest». Ved å kombinere intervjuene med en kvantitativ spørreundersøkelse fikk jeg også mulighet til å si noe om hvordan grad av enighet i en påstand om deling tenderte til enighet i andre påstander om deling (Tjora, 2021, s. 45; Aase & Fossåskaret, 2014, s. 13). Slik har jeg sluttet meg til SDI-tilnærmingen og tilpasset den mitt prosjekt.

Hadde jeg kun brukt spørreundersøkelsen eller intervjuene som datagrunnlag, ville jeg enten kun fått innsikt i et allment og generelt syn, eller en dypere innsikt i hvordan det opplevdes å bruke Nabohjelp for noen få. Ved å kombinere metodene fikk jeg begge deler (Ringdal, 2018, s. 24–26; Tjora, 2021, s. 27). Målet var at bruken av mixed-methods skulle tilrettelegge for en generaliserbar¹⁴ forståelse av Nabohjelp. En generaliserbar forståelse er SDI-tilnærmingens store mål og en av årsakene til at jeg valgte tilnærmingen (Tjora, 2021, s. 23). Dette for å gjøre det

¹⁴ Generalisering redegjøres for i delkapittel 5.4.

mulig å trekke en parallell mellom bruk av Nabohjelp og andre digitale delingstjenester. Derfor er det mulig at kombinasjonen av metodene øker studiets gyldighet utover den undersøkte casen (Tjora, 2021, s. 25).

5.2 Bruk av kvantitativ spørreundersøkelse

I dette delkapittelet redegjør jeg for den kvantitative spørreundersøkelsen. Først presenteres datamaterialet og grunnlaget for analysen, før jeg legger frem hvordan og hvorfor jeg har lagd en korrelasjonsmatrise. Avslutningsvis diskuterer jeg mulige begrensninger ved og betraktninger om det kvantitative datagrunnlaget.

5.2.1 Datamaterialet og grunnlaget for analysen

I SDI-tilnærmingen er generering av data forskningsprosessens første trinn (Tjora, 2021, s. 21). Mitt kvantitative datamateriale er en spørreundersøkelse gjort i forbindelse med CICEROs forskningsprosjekt ENABLE.¹⁵ Forskningsprosjektet ble gjennomført i samarbeid med Obos. Spørreundersøkelsen ble gjennomført digitalt, lagt ut på Nabohjelp-appen og det ble sendt lenke til undersøkelsen i Nabohjelp sine nyhetsbrev. Undersøkelsen var tilgjengelig fra midten av februar 2021 til starten av april 2021 (Julsrud & Kallebekken, 2021). Datamaterialet er dermed hentet ut i denne tidsperioden, og klassifiseres derfor som tverrsnittsdata. Dermed speiler datamaterialet tidspunktet det er hentet ut på (Skog, 2004, s. 71).

Prosjektet er godkjent av NSD (Norsk senter for datahåndtering). De som besvarte undersøkelsen var fylt 18 år (vedlegg 4). For å få tilgang til datamaterialet måtte jeg skrive under på en databehandleravtale.¹⁶ Alle som besvarte undersøkelsen var anonymisert og det var ikke hentet ut personopplysninger. Unntaket var at informantene hadde mulighet til å legge inn telefonnummer og e-postadresse i et eget skjema, som også var godkjent av NSD. Dette gjorde de dersom de

¹⁵ ENABLE er et annet forskningsprosjekt, enn Upscale, utført av CICERO, der undersøkelser av Nabohjelp var en del av datagrunnlaget.

¹⁶ Se vedlegg 7 for databehandleravtalen.

ønsket å være med i trekningen av et gavekort (Julsrud & Kallebekken, 2021). Informasjon fra dette skjemaet fikk jeg ikke tilgang til.

Som resultat av spørreundersøkelsen ble det mottatt 1110 besvarelser. 874 av besvarelsene var fullstendige, disse besvarelsene er analysens utgangspunkt. Besvarelsene utgjør en liten andel av det totale estimatet på totalt 133 000 naboheiere i den gitte perioden (Julsrud & Kallebekken, 2021). Dermed ble undersøkelsen besvart av omtrent 0,66 prosent av alle naboheiere på gitt tidspunkt. Dette gjør at utvalget ikke nødvendigvis er representativt for verken naboheierne eller befolkningen generelt (Skog, 2004, s. 100). Dette kan svekke undersøkelsens grad av generaliserbarhet utover gruppen som er undersøkt, altså den eksterne validiteten (Skog, 2004, s. 114). Derfor ser jeg funn fra spørreundersøkelsen som tendenser, fremfor faktum.

Spørreundersøkelsens hensikt var å finne ut mer «om interessen for utvikling av bærekraftige transporttjenester i nærmiljøet, lokale delingsaktiviteter og betydningen av covid-19 pandemien for deling, transport og sosial deltagelse» (vedlegg 4). For meg var det påstandene om deling som var av interesse. Derfor ble korrelasjonsanalysene basert på påstandene tilhørende spørsmålet «Hvor enig eller uenig er du i disse påstandene om deling av ulike gjenstander med andre (f.eks. biler, sykler, teknisk utstyr og sportsutstyr)?»¹⁷ Ni forskjellige påstander ble besvart: «Deling via app er vanskelig», «deling er lønnsomt for meg», «deling bidrar til reduserte klimagassutslipp», «deling er sosialt, treffer nye folk», «deling er spennende, morsomt eller givende i seg selv», «det er vanskelig å spørre om å låne ting», «deling passer best de med dårlig råd», «jeg liker best å eie det jeg bruker» og «mange i min bekjentskapskrets liker å dele med andre».

Svaralternativene til de ni påstandene var gradert fra «helt enig», «delvis enig», «verken enig eller enig», «delvis uenig», «helt uenig» og «vet ikke». De var gjensidig utelukkende og hadde meningsfylt gradering. Forholdet mellom hvert alternativ var ikke fastsatt som intervaller. Derfor var variablene på ordinalnivå (Ringdal, 2018, s. 96–97). For å gjøre det mulig å undersøke korrelasjonen, altså sammenhengen, mellom variablene måtte variablenes svaralternativer tilpasses. Derfor fjernet jeg svaralternativet «vet ikke» fra datamaterialet, mens de andre svaralternativene ble gjort om til tall. «Helt uenig» ble «0», «delvis uenig» ble «1», «verken enig eller enig» ble «2», «delvis enig» ble «3» og «helt enig» ble «4». Disse variablene ble brukt for å

¹⁷ Skjema for spørreundersøkelsen er lagt ved i vedlegg 4.

undersøke korrelasjonen mellom grad av enighet i en av de ni påstandene om deling og grad av enighet i de andre påstandene om deling. Resultatet av dette utgjør en korrelasjonsmatrise som vises til i delkapittel 6.1 og i vedlegg 6. Variablene i korrelasjonsmatrisen anses som indikatorer på naboehjelpenes oppfatninger av deling, fremfor at de har en bekreftende eller kausal, altså årsakforklarende, funksjon.

Oppsummert bygger de kvantitative undersøkelsene på datagrunnlag fra en brukerundersøkelse gjennomført av CICERO. Til å belyse de kvantitative funnene har jeg lagd en korrelasjonsmatrise. Dette viser hvordan tendensen til grad av enighet i en av påstandene tenderer enighet i de andre påstandene hos utvalget.

5.2.2 Gjennomføring av korrelasjonsanalyser

For å gjennomføre korrelasjonsanalyser brukte jeg analyseprogrammet SPSS. Under presenteres det hvordan korrelasjonsanalysene ble gjennomført. Deretter forklarer jeg hva som kreves for at funnene kan anses som signifikante.

I undersøkelsene av korrelasjon har jeg tatt Poppers falsifikasjonsprinsipp i betraktning. Det går ut på at en ikke skal søke bekreftelse på det som undersøkes, men falsifikasjon. Slik skal en forsøke å falsifisere påstanden (Ringdal, 2018, s. 39). I analyseprogrammet SPSS gjennomførte jeg korrelasjonstester av alle de ni variablene. Til å gjøre dette brukte jeg Pearsons R som korrelasjonsmål. Dette korrelasjonsmålet gir en korrelasjon som varierer fra -1 til 1, der -1 er perfekt negativ korrelasjon, 1 er perfekt positiv korrelasjon og 0 er ingen korrelasjon (Spiegelhalter, 2019, s. 58–59). Pearsons R sier noe om sammenhengens *retning*, altså korrelasjon, ikke sammenhengens *årsak*, altså kausalitet. For å kunne si noe om når korrelasjonen er signifikant satte jeg signifikansnivået på 0,05. Dette vil si at det er fem prosent sannsynlighet for at jeg hevder at påstandene har tendens til sammenheng, uten at de har det, noe som ses som en akseptabel sannsynlighet (Skog, 2004, s. 179–180).

5.2.3 Betraktninger om det kvantitative datamateriale

Den største begrensningen med dette datamaterialet er at det er bygger på et lite utvalg, noe som går utover generaliserbarheten. Dette gjør at datamaterialet må ses som en indikator for hvordan et *lite utvalg* brukere av Nabohjelp så på deling, fremfor hvordan *alle nabohjelperne* så på deling. Dermed er det tendenser og ikke faktum som blir resultatet av datamaterialet. Det er også viktig å ta i betraktning hvem som har besvart undersøkelsen. Det kan tenkes at det er de mest aktive nabohjelperne som har svart, da de har brukt tid på å besvare undersøkelsen. Dermed er det heller ikke gitt at datamaterialet viser hvordan utvalget av nabohjelpere representerer den generelle nabohjelper, men muligens representerer de mest aktive nabohjelperne. I tillegg skal det nevnes at denne undersøkelsen ble gjort i en periode det norske samfunnet var i en unntakstilstand grunnet koronapandemien. Denne perioden var preget av at personer ikke skulle møtes mer enn høyst nødvendig, dette kan også ha preget resultatene.

Datamaterialet utgjør dermed antydninger som kan styrkes eller svekkes i lys av det kvantitative datamaterialet, samtidig kan de kvantitative funnene antyde om det kun var intervjuinformanten(e) som mente det som ble sagt, eller om flere nabohjelpere var enige. En kan dermed ikke anta at den kvantitative undersøkelsen kan si noe om de generelle oppfatninger av deling eller Nabohjelp, kun tendenser i materialet.

5.3 Den kvalitative intervjuundersøkelsen

Intervjuarbeidet startet tidlig i forskningsprosessen, da det var ønskelig med et induktivt utgangspunkt og å tilpasse prosjektet etter datamaterialet (Tjora, 2021, s. 17). Dette delkapittelet tar for seg gjennomføringen av den kvalitative delen av prosjektet, som i stor grad er inspirert av SDI-tilnærmingen. I det som følger presenterer jeg hvordan jeg har generert og bearbeidet data, hvem informantene var og etiske betraktninger i forbindelse med intervjuenes gjennomføring.

5.3.1 Generering av data og utvalg

Under presenterer jeg hvordan jeg har generert data og utvalget mitt. Det var ønskelig å få forståelse av hvordan det opplevdes å bruke Nabohjelp, dette fordi det kunne fortelle noe om hva som motiverte til å bruke appen. Derfor valgte jeg å bruke dybdeintervju, som lot meg få innblikk

i informantenes meninger, oppfatninger og erfaringer (Tjora, 2021, s. 128). Jeg stilte spørsmål om selve appen, naboskap, forbruk, deling og tillit. Slik fikk jeg informasjon om hvordan de seks informantene opplevde å bruke appen. Underveis i planleggingen av intervjuet vurderte jeg kriterier for informantene og metodens fruktbarhet. Jeg vurderte også om Nabohjelp-casen var egnet til å besvare problemstillingen og forskningsspørsmålene. Dette betraktes som SDI-tilnærmingens utvalgstest, som gjøres i overgangen mellom generering og bearbeiding av data (Tjora, 2021, s. 21–22).

Det var viktig at utvalget skulle gi relevant informasjon for problemstillingen og forskningsspørsmålene. Siden jeg hadde valgt å vektlegge Nabohjelp, ble det også lettere å avgrense prosjektet. Dette fordi det ble tydelig hvem som var aktuelle informanter og ikke (Tjora, 2021, s. 47–48). Jeg satte derfor krav til at informantene hadde brukt Nabohjelp og bodde i Oslo, siden appen hadde størst utbredelse der. Jeg brukte funksjoner på Nabohjelp-appen til å rekruttere informanter. Da publiserte jeg en «redaksjonell artikkel», som er en artikkel som ble publisert inne på hovedsiden til Nabohjelp-appen, og en «nabopost», det vil si et varsel som kom opp som en melding på nabohjelpenes mobiltelefoner. Informantene ble oppfordret til å ta direkte kontakt med meg, enten via appen eller e-post. Dermed var utvalget strategisk (Tjora, 2021, s. 145). Det gikk kort tid fra naboposten og den redaksjonelle artikkelen ble publisert, til jeg hadde seks informanter, som var det ønskede antallet. I kombinasjon med det kvantitative datamaterialet har disse seks intervjuene gitt tilstrekkelig mengde data til analysen og var en overkommelig mengde intervju, med tanke på at intervjuene skulle gjennomføres og bearbeides (Tanggaard & Brinkmann, 2012, s. 20; Tjora, 2021, s. 158). Før intervjuene ble gjennomført falt noen av informantene bort. Dette var noe jeg var forberedt på at kunne forekomme, jeg hadde derfor fire ekstra informanter i bakhånd. Dette resulterte i at selv om to av informantene falt fra fikk jeg tak i to nye informanter.

Det var ikke slik at informantene skulle være representative for gitt aldersgruppe eller kjønn, men det var ønskelig med informanter som befant seg i forskjellige livssituasjoner. Derfor hadde jeg et mål om å få to informanter i hver av aldersgruppene «20-29 år», «30-49 år» og «50 år pluss». Det var også ønskelig med kjønnsbalanse. Dette resulterte i en bredt sammensatt informantgruppe med stor variasjon av alder og kjønn. Utdanningsnivået til informantene varierte også. Alle informantene hadde brukt appen, men hvor aktive de selv mente at de var varierte. Tross dette skal det understrekes at alle informantene var innom Nabohjelp så ofte at de svarte på

informantteterspørselen min i løpet av ti dager. Informantene presenteres i tabell 1. Med et grunnlag som dette tilrettela jeg for konseptuell generalisering¹⁸ i tråd med Tjoras (2021) SDI-tilnærming.

Tabell 1: Informantoversikt

Informantoversikt		
Anonymisert navn	Kjennetegn	Bruk av appen
«June»	Kvinne tidlig i førtiårene, med mastergrad. Hun bodde alene. Fra annet skandinavisk land	Aktiv bruker av Nabohjelp. Hadde brukt den både til å få hjelp og hjelpe andre. Var villig til å dra langt for å hjelpe.
«Arne»	Pensjonert mann i syttiårene, hadde tidligere jobbet som håndverker. Bodde med kona.	Brukte Nabohjelp mye til å få hjelp og gi bort ting. Hadde ikke brukt appen til å låne noe av andre. Brukte også andre delingsapper som Finn.no og en nabolagsapp som var utviklet for hans nabolag.
«Rune»	Mann i trettiårene, jobbet som bilselger. Bodde med samboeren.	Brukte Nabohjelp mye, særlig til å hjelpe andre. Hadde også brukt appen til å få gjenstander. Utlån og deling hadde han ikke brukt den til. Var villig til å dra langt for å hjelpe andre.
«Kari»	Dame i starten av sekstiårene. Utdannet lærer, men hadde hatt en rekke yrker. Bodde med mannen.	Aktiv Nabohjelper. Ga bort og fikk gjenstander, delte, hjalp og fikk hjelp. Brukte nabohjelp til å samhandle med naboene. Hjalp helst de i nærheten.
«Maja»	Dame i midten av tjuårene, nyutdannet psykolog. Bodde med samboeren.	Brukte nabohjelp mye i studietiden, til å dele, gi bort og få gjenstander. Brukte appen lite etter fullførte studier, brukte da oppgangens gruppechat, som brukes på tilsvarende måte som dele- og hjelpefunksjonen i Nabohjelp. Lastet ned Nabohjelp igjen, da hun syntes appen var sosial og hyggelig.
«Line»	Dame i tjuårene, jobbet som rådgiver og hadde en masterutdanning. Bodde med samboeren.	Betegnet ikke seg selv som aktiv bruker av appen, men brukte den periodevis. Da brukte hun appen til å dele gjenstander og hjelpe andre.

¹⁸ Konseptuell generalisering er redegjort for i delkapittel 5.5.

5.3.2 Gjennomføring av intervjuene

Intervjuene mine skulle bidra til økt forståelse av hvordan nabohjelpere oppfattet bruk av Nabohjelp. Slik hadde jeg en fenomenologisk tilnærming til intervjuene. Dermed brukte jeg intervjuet til å få tilgang til informantens *livsverden*. Dette begrepet er hentet fra Schülz og refererer til informantens hverdagsverden, altså det som foregår i hverdagen uten at det stilles spørsmål til, med mindre det forekommer noe usedvanlig (Tanggaard & Brinkmann, 2012, s. 34; Tjora et al., 2012, s. 31). Under presenterer jeg hvordan intervjuguiden er bygd opp og hvor intervjuene ble gjennomført.

Målet var å tilrettelegge for den frie samtalen, derfor utformet jeg en løst strukturert intervjuguide¹⁹ med spørsmål som fungerte som retningslinjer (Tjora, 2021, s. 172–173). Spørsmålene var lagt opp slik at informantene kunne reflektere over egne opplevelser, erfaringer og meninger knyttet til bruk av Nabohjelp. Intervjuguidens hovedtemaer var valgt utfra problemstillingen og forskningsspørsmålene. Den tok for seg temaene «bruk av Nabohjelp», «naboskap», «deling og forbruk» og «tillit». Jeg hadde åpningsspørsmål om alder, utdanning og yrke, før jeg gikk inn på «bruk av Nabohjelp» som første overordnede tema. Deretter gikk jeg videre til å stille spørsmål om «naboskap», «forbruk og miljø» og til slutt «tillit». Rekkefølgen ble valgt med bakgrunn i hva jeg anså som mest personlig, der graden var stigende underveis i intervjuet, før jeg avrundet med spørsmål om informantene hadde noe mer de ville legge til. Dette fordi informanten ofte blir tryggere etter hvert i intervjusituasjonen og fordi relasjonen mellom den som intervjuer og informant bygges underveis i intervjuet (Tjora, 2021, s. 159–161). Når informanten opplever intervjusituasjonen som trygg bidrar det til fullstendig informasjon (Tjora, 2021, s. 132–133).

I forkant av intervjuet vurderte jeg hvor intervjuene skulle gjennomføres. For meg var det viktig at intervjuene ble gjennomført fysisk, ansikt til ansikt. Dette fordi intervju som gjennomføres fysisk gir flere detaljer, som kroppsspråk. Fysiske intervju kan også være positivt i forbindelse med relasjonsbygging (Tjora, 2021, s. 183–185). Intervjuene kunne mistet noe av samtaleaspektet dersom jeg for eksempel hadde gjort intervjuene over telefon. Dette er årsaken til at jeg dro til Oslo for å gjennomføre intervjuene. Jeg tok opp intervjuene ved bruk av appen «Nettskjema

¹⁹ Intervjuguiden er lagt ved i vedlegg 2.

diktafon». Da bruk av lydopptak gjorde at jeg kunne fokusere på selve intervjuet, fremfor å notere ned det informantene sa (Tjora, 2021, s. 180–181). Jeg hadde også en manuell diktafon som reserve, dersom det skjedde noe uforutsett med overføringen av opptakene. Etter at intervjuene var lagret på «nettskjema diktafon» slettet jeg opptaket fra den manuelle diktafonen. Alle informantene samtykket til dette i forkant av intervjuet.

Siden jeg brukte lydopptak var det viktig at intervju-lokalet var stille. Dermed var åpne lokaler med mye støy, som kaféer, utelukket. To av informantene foreslo tidlig i kommunikasjonsprosessen at jeg kunne møte de hjemme eller på arbeidsplassen, jeg hadde også tilbud om å gjennomføre intervjuene i Obos sine møtelokaler. Begge mulighetene hadde sine fordeler og ulemper. Ved å dra til informantene ville intervjuet bli gjennomført i informantens kjente lokaler, noe som kunne medføre at vedkommende følte seg mer komfortabel, enn i et møtelokale. Derfor takket jeg ja til å møte informantene på deres foreslåtte steder. De andre informantene møtte jeg på møtelokale til Obos. Dette fordi det var beleilig, da det både var sentralt og kostnadsfritt. I vurderingen av lokaler ble jeg oppmerksom på at møterommet kunne oppleves som «kaldt», men valgte å se forbi det. Jeg reflekterte over om det å være i Obos sine lokaler kunne farge informantenes svar på spørsmålene om Nabohjelp. Som Tjora (2021) skriver, kan informantene forsøke å gi «riktig» svar på spørsmålene som stilles under intervjuet (Tjora, 2021, s. 164). Tross dette ble muligheten til å bruke disse møtelokalene sett på som god, med forbehold om at jeg måtte være bevisst dette videre i prosessen, særlig under analysen.

5.3.3 Ethiske problemstillinger i forbindelse med intervjuene

I all forskning er det viktig å opprettholde god forskningsetikk. Dette for å sikre både informantene og forskningens sikkerhet. Informantenes anonymitet og velvære skal sikres og forskningen skal fremstilles på en korrekt måte (Tjora, 2021, s. 187). I det som følger presenterer jeg hvordan jeg har gått frem for å sikre informantene før, under og etter intervjuet. Avslutningsvis viser jeg hvordan jeg har sikret at fremstillingen av intervjuene ikke er misvisende.

I forkant av intervjuet søkte jeg om godkjenning til NSD.²⁰ Denne prosessen medførte refleksjoner over hvordan prosjektet mitt kunne påvirke informantene. I forbindelse med intervjuet skulle jeg ikke spørre om personlig informasjon, som for eksempel sykdomsforløp og legning, men skulle spørre om personopplysninger i form av alder, yrke og utdanning. I tillegg hadde jeg spørsmål om bosted, som for noen kan oppfattes som privat. Jeg sendte inn intervjuguiden,²¹ informasjonsskrivet og samtykkeskjemaet²² til NSD før prosjektet ble godkjent.

Etter å ha rekruttert informantene sendte jeg de informasjonsskrivet og samtykkeskjemaet på e-post, slik at de kunne lese gjennom det før de signerte på intervjudagen. Dette var for å sikre informantenes informerte samtykke. Der informerte jeg også om informantenes rett til å trekke seg når som helst i prosessen, at de ble anonymisert og om prosjektets formål. Før jeg startet intervjuet gikk jeg gjennom informasjonsskrivet og samtykkeskjema sammen med hver av informantene. Etter at de hadde signert startet intervjuet.

For å skjule informantenes identitet ble de anonymisert. De fikk anonymiserte navn, alle intervjuene ble transkribert på bokmål, uavhengig av informantens talemål og siden flere av informantene nevnte bosted under intervjuet transkriberte jeg bostedets stedsnavn som «sted». Jeg har ikke gjort sitatsjekk, men alle informantene har hatt mulighet til å kontakte meg dersom de ønsket å lese gjennom oppgaven. Dette for å unngå at informantene skulle føle seg urettferdig eller feil fremstilt (Tjora, 2021, s. 192–193).

Alt i alt er prosjektet godkjent av NSD i alle ledd, også den kvantitative delen. Informantene har gitt sitt informerte samtykke og hatt mulighet til å trekke seg under hele prosessen. Jeg har også opprettholdt anonymitetsprinsippet og informasjon kan ikke spores tilbake til informanten.

²⁰ Se vedlegg 5 for godkjenning fra NSD.

²¹ Se vedlegg 2 for intervjuguide.

²² Se vedlegg 3 for informasjonsskriv og samtykkeskjema.

5.3.4 Bearbeiding og koding av intervjuene

Bearbeiding og koding av intervjuene utgjør trinn to, tre og fire i SDI-tilnærmingen. I dette delkapittelet redegjøres det for transkribering av intervjuene, den empirinære kodingen, kodegrupperingen, datatesten og kodegrupperingstesten.

For å sikre at intervjuene ble behandlet grundig transkriberte jeg intervjuene etter de var gjennomført. Slik ble lydopptakene omgjort til tekst. Dette er det andre trinnet i SDI-tilnærmingen. Under transkriberingen noterte jeg så mange detaljer fra lydopptaket som mulig, som når informanten har ledd, knipset eller tatt lange pauser. Noen av disse detaljene er fjernet fra tekstutdragene som gjengis i empirikapittelet (kapittel 6). Dette for å skape god flyt, uten å miste meningsbærende innhold (Tjora, 2021, s. 185–187).

I overgangen mellom transkripsjon og empirinær koding²³, som er det tredje trinnet i SDI-tilnærmingen, ble det gjennomført en datatest. Dette trinnet går ut på å undersøke om det anskaffede datamaterialet og spørsmålene er egnet til å besvare problemstillingen (Tjora, 2021, s. 22). Spørsmålene i intervjuguiden ble derfor vurdert etter hvert intervju. Slik var det mulig å endre spørsmålene underveis i intervjuprosessen. I tillegg ble forskjellige empirisk-analytiske referansepunkt (EAR) notert ned under og etter arbeidet med intervjuene. EAR er analytiske ideer som oppstår underveis i datagenereringen og kodingen, og disse ble referansepunkter som jeg kunne bruke senere i oppgaven (Tjora, 2021, s. 225–227). I etterkant av datainnsamling og transkribering satt jeg igjen med behandlede data (Tjora, 2021, s. 217).

For å kunne analysere intervjuene, måtte det transkriberte datamaterialet kodes. Kodingen ble gjort induktivt og hadde et tredelt mål. Det første var at kodingen skulle vise essensen i det empiriske materialet, det andre var å redusere volumet til datamaterialet og det tredje var at det skulle tilrettelegges for idégenerering med grunnlag i empiriens detaljer (Tjora, 2021, s. 218). I første omgang brukte jeg empirinær koding, som har formål om at empiriens koder skal være så nær empiriens innhold som mulig. Derfor ga jeg nye koder for hvert utdrag som ble kodet. Slik unngikk jeg innvirkningen av eksisterende forventinger, teorier, forskningsspørsmål eller planlagte temaer. Tjora (2021) skriver at dette gjerne kan gjøres med bakgrunn i begreper som allerede finnes i datamaterialet, såkalte «innfødte begreper» (Tjora, 2021, s. 218–220). Slik unngikk jeg

²³ Empirinær koding forklares senere i kapittelet.

kategoriserende koding, da kodingen ble gjort utfra hva informanten sa, fremfor hva vedkommende snakket om (Tjora, 2021, s. 222). I tabellen under skisserer jeg hvordan bruken av empirinær koding fungerte i praksis:

Tabell 2: Eksempel på empirinær koding

Eksempel på empirinær koding	
Empirinær kode	Tekstutdrag fra transkripsjon
Moro å bruke digitale ting, men ikke alltid så enkelt	Jeg er ikke så, jeg synes det er moro å bruke digitale ting, men å få det til er ikke like enkelt bestandig synes jeg. (Arne)
Nabohjelp er en plattform som gjør det lettere [å spørre om hjelp]. Tilrettelagt og kjempelavterskel.	Det tror jeg absolutt. Og den fasiliteter jo. Den gjør det jo mulig og den er for det formålet. Vi, når vi omgås mennesker, er det så mange formål, eller grunner til at vi gjør det sånn. Men her har du en plattform med akkurat det formålet du trenger den til da. Også er det jo supertilrettelagt, det er jo enkelt å bruke den. Kjempelavterskel, å bruke den. Jeg tror det er det som muliggjør det, at det blir såpas enkelt. (Maja)

I forbindelse med den empirinære kodingen utførte jeg en kodetest, som skulle sikre at de empirinære kodene gjenspeilet utdragets konkrete innhold (Tjora, 2021, s. 224). Kodingen foregikk i dataprogrammet NVivo, som er et kodingsprogram for kvalitative data. Ved å bruke digitale kodingsverktøy kan transparensen mellom empiri og analyse styrkes, samt at det åpner for å utføre systematiske analyser (Tjora, 2021, s. 253–254).

Det er vanlig med et høyt antall koder når en bruker SDI-tilnærmingen, der min empirinære koding resulterte i 455 empirinære koder. I hver kodegruppe ble de empirinære kodene med tematisk likhet samlet. Kodegruppene ble lagd underveis i kodegrupperingsprosessen og de empirinære kodene som ikke passet inn i noen av kodegruppene ble plassert i en restgruppe (Tjora, 2021, s. 229–230). Kodegruppene gjenspeiles i analysen. Underveis ble det gjennomført en kodegrupperingstest for hver kode, formålet med den var å sikte at kodegruppene dekte en bestemt tematikk og skilte seg fra de andre kodegruppene. Dette trinnet av SDI-tilnærmingen er i skjæringspunktet mellom det teoretiske og empiriske (Tjora, 2021, s. 232–233). Denne skjæringen merket jeg selv, da jeg allerede her fikk ideer om hvilke teorier som kunne passe i analysen av datamaterialet. Fellesskap og identitet preget innholdet, både i de empirinære kodene og kodegruppene.

Kodegrupperingen resulterte i fire kodegrupper: «bruk av deleordning», «oppfatninger av deling», «relasjoner og interaksjon» og «tillit». I tillegg til de fire kodegruppene lagde jeg undergrupper og under-undergrupper til noen av kodegruppene. Dette gjorde jeg for å få bedre oversikt over datamaterialet. Disse presenteres i tabell 3.²⁴

Tabell 3: Oversikt over kodegrupper

Oversikt over kodegrupper		
Kodegruppe	Undergruppe	Under-undergruppe
Bruk av deleordning	Barriere	Det digitale
		Gjenstandens verdi
		Kultur
		Språk og nasjonalitet
		Økonomi
		Å komme i kontakt
	Dette (kan) deles	-
Motivasjon		Å hjelpe andre
		Forbruk og miljø
		Økonomi
Tilgjengelighet		Avstand
Oppfatninger av deling	-	-
Relasjoner og interaksjon	Digital interaksjon	-
	Påskudd for interaksjon	-
Tillit	Tillitsbygging	-

Under arbeidet med analysen oppdaget jeg at kodegruppene «bruk av deleordninger» og «oppfatninger av deling» ikke var fullstendig gjensidig utelukkende. Dette fordi oppfatningene kunne tolkes som grunner til å bruke deleordninger og at bruk av deleordninger kunne påvirkes av oppfatningene. Videre har jeg derfor valgt å inndele presentasjonen av empirien og analysen utfra forskningsspørsmålene. Dette fordi jeg anså det som en mer treffsikker inndeling, da en inndeling etter kodegruppene til dels kunne fremstå som forvirrende for leseren. Likevel valgte jeg å beholde kodegruppene, da de hadde god funksjon for meg som verktøy under analysearbeidet.

I dette delkapittelet har jeg presentert hvordan jeg har bearbeidet og kodet intervjuene. Dette resulterte i 445 empirinære koder og fire kodegrupper med tilhørende undergrupper og under-

²⁴ For en mer detaljert beskrivelse av kodegruppene se vedlegg 1.

undergrupper. Dette har gitt meg et solid grunnlag for å bruke datamaterialet i besvarelsen av problemstillingen og forskningsspørsmålene.

5.4 Konseptutvikling, ved bruk av mixed-methods

I dette delkapittelet legger jeg frem hvordan jeg har brukt empirien og teorien som utgangspunkt for utviklingen av ett eget konsept. Dette presenteres for å vise hvordan jeg har gått frem for å sikre både teoriens og empiriens plass i oppgaven.

Gjennom intervjuene kom både likheter og forskjeller mellom informantene frem. Som det kommer frem i kapittel 7, så jeg ikke mitt teoretiske utgangspunkt (kapittel 3) som tilstrekkelig til å forklare informantenes beskrivelse av fellesskap på Nabohjelp og det kvantitative datamaterialet (Tjora, 2021, s. 246). Jeg valgte derfor å utvikle ett nytt konsept som jeg har betegnet som flytende fellesskap, for å få grep om funnene. Konseptet kan ses som en mer generell merkelapp enn det teoretiske utgangspunktet ga, og kan bidra til noe nytt i teorier om fellesskap. Utviklingen av disse konseptene kalles «konseptutvikling» (Tjora, 2021, s. 234–235). Jeg så konseptet som heuristisk, det ble brukt for å oppdage og forstå hvordan Nabohjelp fungerte. Derfor har jeg kun brukt konseptet, uten å «teoretisere», altså lage teori av, det. Likevel er ofte konseptutvikling en del av teoretiseringen, noe som tilsier at konseptet muligens kunne blitt videreutviklet i en eventuell teoriutvikling (Tjora, 2021, s. 250). For å teste konseptet undersøkte jeg om det var fruktbart, altså om det bidro til å forklare noe som var vanskelig å forstå i lys av prosjektets teoretiske utgangspunkt (kapittel 3) (Hagen, 2017, s. 135). I tillegg skal konsepter være så abstrakte at de ikke tar hensyn til tider, steder og mennesker, og skal slik bidra til å øke studiets generaliserbarhet²⁵ (Tjora, 2021, s. 146). Konsepttesten kan ses som abduktiv, da jeg stilte spørsmål til hva datamaterialet mitt *egentlig* handlet om. Slik undersøkte jeg både hvordan teorien kunne brukes til å forstå empirien og hvordan empirien kunne brukes til å videreutvikle teorien. Dette har vært mulig siden SDI-tilnærmingen ga det kreative plass i prosjektet (Tjora, 2021, s. 247).

²⁵ Generaliserbarhet er forklart i underkapittel 5.5.2.

Slik har jeg med inspirasjon fra Tjoras SDI-tilnærming utført konseptutvikling med bakgrunn i både det kvantitative og kvalitative datamaterialet. Spørreundersøkelsen ble brukt til å få informasjon om generelle tendenser ved oppfatninger av Nabohjelp. Intervjuene ble brukt til å få tilgang til informantens livsverden. Ved å bruke datamaterialet fikk jeg et godt grunnlag til å utvikle konseptet flytende fellesskap. Det skal understrekes at ifølge Tjora (2021) gjøres konseptutvikling med et kvalitativt utgangspunkt. Derfor har jeg gjort noe som kan ses som annerledes i min konseptutvikling, da konseptet både er basert på et kvalitativt og kvantitativt datagrunnlag. Med grunnlag i det nye konseptet tilrettela jeg for dypgående analyser, slik at jeg kunne besvare problemstillingen på en inngående måte.

5.5 Forskningens kvalitet

Pålitelighet (reliabilitet), generaliserbarhet og gyldighet (validitet) er tre faktorer som indikerer prosjektets kvalitet (Tjora, 2021, s. 259). Det er viktig å presisere at kvaliteten avhenger av metodevalg, det er derfor forskjellige indikatorer avhengig av om metoden er kvalitativ eller kvantitativ (Ringdal, 2018, s. 103; Tjora, 2021, s. 259–260). Under presenterer jeg først en drøfting av prosjektets pålitelighet og generaliserbarhet og til slutt dets gyldighet.

5.5.1 Pålitelighet og generaliserbarhet

I kvantitativ tradisjon handler pålitelighet, ofte omtalt som reliabilitet, om at en skal få samme resultat når en gjentar en undersøkelse (Ringdal, 2018, s. 103). I dette prosjektet kan det være mulig å gjenta undersøkelsen av spørreundersøkelsen og få samme resultat. Dette fordi en kan bruke datasettet og utføre tilsvarende korrelasjonsanalyse (Tjora, 2021, s. 267). Dersom hele den kvantitative prosessen skal gjøres på nytt er det mer usikkert om resultatet vil bli det samme. Dette fordi det er mulig at det er gjort feil ved innsamlingen eller at et annet utvalg nabohjelpere ville svart noe annet, enn det aktuelle utvalget gjorde. Det kan også hende at svarene ville blitt noe annerledes dersom undersøkelsen ikke hadde blitt gjennomført under Corona-pandemien (Ringdal, 2018, s. 104).

Hadde jeg sett på intervjuenes pålitelighet med et kvantitativt blikk ville det vært usikkert om replikasjon av intervjuene hadde gitt samme resultat som mine intervju. Dette er fordi mange

faktorer påvirker intervjusituasjonen, blant annet hvem informanten og intervjueren er. Dersom intervjuene gjentas er det derfor lite sannsynlig at det kvantitative prinsippet om at gjentakelse gir likt resultat opprettholdes. Tjora (2023) viser at intervjuenes pålitelighet er annerledes da kvalitative forskningsdesigns pålitelighet vises gjennom systematikk og transparens, den styrkes når det er gode koblinger mellom empiri, analyse og teori (Tjora, 2021, s. 263).

Jeg valgte å benytte meg av SDI-tilnærmingen for å styrke prosjektets generaliserbarhet, ved å kunne si noe om oppskalering av deleordninger generelt på en pålitelig måte. Gjennom bruk av SDI-tilnærmingen er målet «konseptuell generalisering», som handler om å fremstille funn i form av konsepter som skal ha en direkte kobling til den undersøkte casen. Slik har SDI-tilnærmingen tilrettelagt for å øke funnenes relevans, dette ved å bruke konseptet, sammen med tidligere forskning og teorier. Slik kan det tenkes at jeg har utvidet intervjuenes pålitelighet og generaliserbarhet (Tjora, 2021, s. 271). Likevel skal det pekes på at Tjora (2021) argumenterer for at kvalitative studier sitt grunnlag for generaliserbarhet er problematisk. Derfor er det viktig at konseptet, som skal bidra til den konseptuelle generaliseringen, er falsifiserbart og prøvbart (Tjora, 2021, s. 249–250). Grunnet bruken av SDI-tilnærmingen med mixed-methods som utgangspunkt har jeg sammen med intervjumaterialet brukt funnene fra den kvantitative undersøkelsen til å utvikle konseptet flytende fellesskap. Slik har jeg utviklet ett konsept med et mål om at det skulle ha relevans utover selve Nabohjelp-casen (Tjora, 2021, s. 268).

Jeg har vurdert generaliserbarheten til det kvalitative intervjuet og den kvantitative spørreundersøkelsen på forskjellige måter (Tjora, 2021, s. 267). Da den konseptuelle generaliseringen i hovedsak dreide seg om generalisering av det kvalitative datamaterialet, har jeg også vurdert det kvantitative datamaterialets generaliserbarhet i lys av statistisk form for generalisering, som ser på representativitet. Jeg har undersøkt om utvalget var representativt for alle nabohjelperne eller alle som bruker deleordning (Tjora, 2021, s. 267). I dette tilfellet er ikke utvalget representativt for *alle*, likevel kan det kvantitative datamaterialet mitt gi et interessant utgangspunkt for å forstå hvordan *et utvalg aktive* nabohjelpere tenker om bruk av Nabohjelp.

Dermed har datamaterialet mitt gitt innsikt i og forståelse av bruk av Nabohjelp og andre digitale deleordninger, noe som ofte er målet i samfunnsvitenskapelig forskning (Aase & Fossåskaret, 2014, s. 13). Det kvantitative datamaterialet har vist tendenser til hvordan en påstand om deling kan ha sammenheng med en annen påstand om deling, da spørreundersøkelsen tilbyr innsikt i bruk

av Nabohjelp og muligens kan si noe om bruk av deleordning i en mer generell forstand. Intervjuene ga tilgang til seks aktive nabohjelpere sin livsverden, der deres opplevelse av Nabohjelp kom til uttrykk. Selv om disse seks informantene ikke var eller skal være representative for *alle* nabohjelpere, er de nabohjelperne sin stemme i dette prosjektet. De sier noe om hvordan nabohjelpere kan oppleve det å bruke Nabohjelp og antyder hvordan det oppleves å hjelpe, dele og gi bort gjenstander til ukjente gjennom bruk av en digital deleplattform. Kombinasjonen av de to metodene har jeg tilrettelagt for å undersøke om det er paralleller mellom de subjektive opplevelsene fra intervjuene og de mer generelle tendensene som kom til uttrykk gjennom det kvantitative datamaterialet. På denne måten kan muligens det kvantitative datamaterialet antyde om det som kom frem i intervjuene var utbredt blant nabohjelperne, og det kvalitative datamaterialet kan tilby innsikt i hvilke tanker, ideer og forståelser som er bak svarene fra spørreundersøkelsen.

5.5.2 Gyldighet

Når det kommer til validitet, eller gyldighet, handler det om i hvilken grad forskningen besvarer spørsmålene som stilles (Tjora, 2021, s. 260), altså om bruken av intervjuene og spørreundersøkelsen svarer på oppgavens problemstilling og forskningsspørsmål. I mitt prosjekt er det nabohjelpere som både har besvart Ciceros spørreundersøkelse og blitt intervjuet. Slik har jeg gått til primærkilden for å få svar, dermed belyser jeg i stor grad hvordan Nabohjelpere beskriver bruk av Nabohjelp og appens innvirkning på fellesskap med naboer.

En svakhet ved undersøkelsens gyldighet er at de som har svart på spørreundersøkelsen og meldte seg som informanter til en viss grad er aktive brukere, da de faktisk har gått inn på appen og oppdaget at jeg hadde behov for informanter eller at det lå ute en spørreundersøkelse. Dette kan være en svakhet fordi det ikke ga meg innblikk i hva som eventuelt hindret personer fra å laste ned eller ta i bruk appen. Tross dette påsto noen av informantene at de brukte appen lite, mens andre at de brukte den mye. Slik har intervjuene gitt tilgang til informasjon både fra svært aktive og mindre aktive nabohjelpere. Dette kan bidra til å øke intervjuenes gyldighet, siden jeg har undersøkt en gruppe aktive nabohjelpere som i variert grad benyttet appen. Med bakgrunn i dette

vil jeg presisere at intervjumaterialet mitt ikke forteller hvorfor personer *ikke* lastet ned appen, kun hva som motiverte eller hindret bruk av appen etter at den var nedlastet.²⁶

Når det kommer til spørsmålene fra spørreskjemaet svares det på påstander om deling, ikke direkte spørsmål om utvalgets oppfatninger av deling. Likevel betrakter jeg disse indikatorene som oppfatninger, da det kan tenkes at oppfatningene skinner gjennom i besvarelsen av påstandene, for eksempel dersom informantene er enig i at deling er sosialt, kan det forstås en indikator på en oppfatning om at det er sosialt å dele. Dette er årsaken til at jeg har understreket at påstandene antyder tendenser, fremfor at dem viser konkrete oppfatninger. Slik kan det tenkes at spørsmålene fra spørreundersøkelsen kan bidra til å øke mine undersøkelsers gyldighet. Det kan også ses som en styrke at spørreskjemaet er publisert på Nabohjelp-appen og sendt ut i nyhetsbrev til nabohjelpere, da dette gjør at det i hovedsak er nabohjelpere som har besvart undersøkelsen. Noe annet som kan øke prosjektets gyldighet er at både intervjuene og spørreundersøkelsen ble gjennomført før det ble informert om at appen skulle legges ned. Derfor ble verken jeg eller brukerne av appen påvirket av at den var i slutten av livsløpet da intervjuet pågikk.

I prosjektarbeidet har jeg vært bevisst at all forskning påvirkes av forskeren, noe som også er tilfellet i dette prosjektet. Det er et faktum at selv om oppgaven bygger på et faglig grunnlag er den ikke objektiv, noe som heller ikke er et mål i dette prosjektet. Spørsmålene fra spørreundersøkelsen er påvirket av de som utformet den, og intervju spørsmålene og tolkningen av datamaterialet fra både spørreundersøkelsen og intervjuene er påvirket av meg (Tjora, 2021, s. 28). Derfor er det etiske prinsippet om refleksivitet viktig. Dette er en bevissthet om at empiriske data i seg selv ikke er en direkte speiling av virkeligheten (Tjora, 2021, s. 278). Datamaterialet mitt speiler eller gjengir ikke virkeligheten på en fullstendig måte. Det som er gjort av funn og antakelser kan ikke bekreftes som en fullstendig forståelse av Nabohjelp eller deleordning generelt. Prosjektet viser en av mange måter å undersøke og tolke problemstillingen, forskningsspørsmålene og datamaterialet på. Slik bruker jeg dette prosjektet til å konstruere svar, der meg som forsker preger resultatet.

²⁶ Et alternativ til å spørre kun nabohjelpere kunne vært å ha et utvalg der halvparten var aktive brukere, mens andre halvparten ikke hadde brukt appen. Da kunne jeg undersøkt hva som gjorde at folk ikke brukte eller oppdaget Nabohjelp.

Med bakgrunn i prinsippet om refleksivitet har jeg sett som viktig å være forsiktig med å bruke datamaterialet til å dra slutninger på svakt grunnlag. Det var ikke gitt at funn fra det kvalitative og kvantitative datamaterialet kan ses i lys av hverandre. I noen tilfeller samsvarer og utfyller det kvantitative datamaterialet resultatet fra intervjuene. I andre tilfeller gir det kvalitative og kvantitative datamaterialet forskjellig informasjon, da betraktes også dette som et funn. Intervjuene bidrar også til å gi en dypere forståelse av de kvantitative funnene. Totalt sett styrker dette oppgaven da kombinasjonen av kvalitative og kvantitative data gir bred forståelse av hva som motiverte til bruk av Nabohjelp og hvordan bruk av Nabohjelp påvirket fellesskapsdannelse med naboer.

5.5.3 Oppsummering av forskningens kvalitet

Gjennom dette delkapittelet har jeg diskutert prosjektets pålitelighet, generaliserbarhet og gyldighet. Det kan tenkes at det er pålitelig fordi replikasjon av analysene som er gjort i forbindelse med spørreundersøkelsen kan gi likt resultat. Med bakgrunn i konseptuell generalisering er det mulig å se den kvalitative delen både som pålitelig og generaliserbar til andre deleapper. I tillegg har jeg argumentert for at prosjektet er gyldig, da jeg undersøkte Nabohjelpere for å finne ut hva som motiverte til bruk av Nabohjelp og hvordan bruk av Nabohjelp påvirket fellesskap med naboer.

6 Presentasjon av empiri

Under intervjuene kom informantene inn på temaer som ensomhet, oppvekst, vennskap og verdier når vi snakket om Nabohjelp. Grunnet inspirasjonen fra SDI-tilnærmingen har innholdet i det informantene sa blitt ordnet tematisk i kodegrupper. Derfor ble jeg ikke begrenset av intervjuguiden eller forskningsspørsmålene i bearbeidingen av datamaterialet. Det kvantitative datamaterialet mitt belyser mye av samme tematikk som jeg tok for meg under intervjuene. I analysen kombinerer jeg funnene fra korrelasjonsmatrisen og intervjuene.

I dette kapittelet presenterer jeg empirien fra spørreundersøkelsene og intervjuene. I delkapittel 6.1 presenterer jeg korrelasjonsmatrisen. Deretter går jeg tematisk til verks og deler opp datamaterialet fra intervjuet utfra forskningsspørsmålene. I delkapittel 6.2 presenteres empiri som kan brukes til å besvare forskningsspørsmål 1: «*Hvordan tematiserte nabohjelpere motivasjon og/eller hindringer ved bruk av Nabohjelp?*» I delkapittel 6.3 rettes fokuset mot forskningsspørsmål 2: «*Hvordan tematiserte nabohjelpere miljøbevissthet?*» Og i delkapittel 6.4 legger jeg frem empiri som skal belyse forskningsspørsmål 3: «*Hvordan tematiserte nabohjelpere fellesskap med naboer?*» Denne fremleggelsen av empirien utgjør oppgavens induktive utgangspunkt.

6.1 Korrelasjon mellom påstander om deling

Under, i tabell 4, presenterer jeg funn fra korrelasjonsmatrisen (vedlegg 6). I tabellen synliggjøres hvilke påstander som hadde signifikant korrelasjon over 0,05 og hvilke påstander om deling som ikke korrelerte med andre påstander om deling. Hovedspørsmålet fra spørreundersøkelsen er «*hvor enig eller uenig er du i disse påstandene om deling av ulike gjenstander med andre (f.eks. biler, sykler, teknisk utstyr og sportsutstyr)?*», under vises de tilhørende påstandene.

I tabell 4 er påstandene som ikke korrelerer med noen andre påstander markert med svart og teksten «ingen signifikant korrelasjon over 0,05». De påstandene med positiv korrelasjon har jeg markert med grønt og de med negativ korrelasjon med rødt. Siden korrelasjon går begge veier er samme påstand nevnt som både «*påstand om deling (P)*» og «*påstand om deling (P)* som korrelerer med følgende påstander:». De påstandene som har kommet opp som korrelerende for andre gang er markert med at rutene har blå bakgrunn.

Tabell 4: Oversikt over korrelasjon mellom påstander

Oversikt over korrelasjon mellom påstander		
Påstand om deling (P)	Påstand om deling (P) korrelerer med følgende påstander:	Signifikant korrelasjon, målt i Pearsons R
Det er lønnsomt for meg	Ingen signifikant korrelasjon over 0,05	
Det er sosialt, møter nye folk	Det er vanskelig å spørre om å låne ting	0,074
	Deling via app er vanskelig	0,076
	Jeg liker best å eie det jeg bruker	-0,075
Det er vanskelig å spørre om å få låne ting	Det er sosialt, møter nye folk	0,074
	Det er spennende, morsomt eller givende i seg selv	-0,086
Det er spennende, morsomt eller givende i seg selv	Det er vanskelig å spørre om å få låne ting	-0,086
Deling bidrar til å redusere klimagassutslipp	Ingen signifikant korrelasjon over 0,05	
Deling via app er vanskelig	Det er sosialt, møter nye folk	0,076
Deling passer best for de med dårlig råd	Ingen signifikant korrelasjon over 0,05	
Jeg liker best å eie det jeg bruker	Det er sosialt, møter nye folk	-0,075
Mange i min bekjentskapskrets liker å dele med andre	Ingen signifikant korrelasjon over 0,05	

Oppsummert er det tendens til signifikant korrelasjon mellom noen av de ni påstandene om deling. I analysen (kapittel 7) peker jeg tilbake på korrelasjonene i lys av intervjuene og det teoretiske rammeverket (kapittel 3). Jeg skal også diskutere variabler som ikke har signifikant korrelasjon, da disse også kan vise relevante tendenser i forbindelse med bruk av deleordninger.

6.2 Nabohjelperes tematisering av motivasjon og/eller barrierer ved bruk av Nabohjelp

Gjennom intervjuene kom det frem at Nabohjelp-appen ble brukt på forskjellige måter. Den ble brukt til fysisk deling, for eksempel av verktøy, strikkepinner og flytteesker. Appen ble også brukt til abstrakt deling, da mange fikk og tilbydde hjelp, blant annet til vasking og flytting. Nabohjelperne betraktet både fysisk og abstrakt deling som hjelp. I underkapitlene som følger, presenterer jeg hvordan nabohjelperne tematiserte motivasjon og hindringer ved bruk av Nabohjelp.

6.2.1 «Det varmer hjertet» – Deling som sosialt

Mange av informantene snakket om muligheten til å hjelpe andre som en sentral årsak til hvorfor de brukte nabohjelp. June fortalte at hun fikk en god følelse av å hjelpe andre: «Jeg føler det er hyggelig å hjelpe andre. Altså hvorfor skal jeg ikke gjøre det om jeg ikke kan? Jeg vet ikke, det gir meg noe. Det varmer hjertet på en måte».

Under intervjuet ble jeg også fortalt at deleatferden ikke måtte være for krevende, at delingen ikke skulle ta for mye tid, at den skulle gjøres på egne premisser og ikke være forpliktende. Ble det for krevende kunne det føre til at en ikke ville dele. Maja snakket, i likhet med June, om at det var fint å kunne hjelpe noen med små, enkle ting, men la til at det ikke måtte være for omfattende. Når hun vurderte om hun skulle hjelpe noen gjorde hun det på følgende måte: «Det er for det første om jeg har tid og kapasitet til det. Jeg tenker hvor omfattende vil det her bli liksom?» Kari ga uttrykk for at selv om deleatferden på Nabohjelp krevde at individer samhandlet, var det ikke nødvendig at deleatferden ble omfattende: «Mandag morgen, kom en dame her og leverte det på døren, så leverte jeg tilbake to dager etterpå. Og takk for lånet».

Med bakgrunn i dette underkapittelet kom det frem at delingen ga en god følelse. Likevel var det ikke ønskelig å legge for mye innsats i deleatferden, da kunne delingen ses som *for* omfattende. Det ble også forklart at deling via Nabohjelp ikke nødvendigvis måtte være omfattende.

6.2.2 «I Norge gjør vi det sånn» – Norsk kultur og deling

Under intervjuet kom det også frem oppfatninger om at «nordmenn flest» ikke likte å dele. Dette ble begrunnet med at i Norge interagerer en ikke med personer, med mindre det er høyst nødvendig. Line uttrykte at deling var en vanesak og nordmenn ikke var vant til å dele. Maja antydte det samme og begrunnet det i en beskrivelse av nordmenn som asosiale individualister, som fokuserte på seg og sitt, fremfor fellesskapet. Videre snakket Maja om at en måtte venne seg til å bruke Nabohjelp: «Jeg hadde sikkert Nabohjelp lenge, appen, før jeg la ut noe, eller hjalp noen. For det er noe med det å venne seg til det».

June snakket om kulturelle grenser og illustrerte hvordan hun oppfattet deler av norsk kultur. Hun fortalte at, som innflytter til Norge, hadde hun fått opplæring av andre i det å være norsk:

Det er liksom en tydelig vegg [...] om vi skal ta bussen da, det er liksom. Jeg føler at det er litt sånn – jeg er fra et annet [skandinavisk] land. «I Norge gjør vi det sånn», det har folk sagt, «at sånn er det». Dermed skal man respektere at det er en vegg [...]. Man sitter på bussen også går man inn i sin boble, også er det en vegg. (June)

Sitatet underbygger Maja og Line sine beskrivelser av nordmenn, da både det å sette seg med ukjente på bussen og å dele med andre førte til interaksjon med ukjente personer. Begge deler opplevdes som noe en ikke skulle gjøre.

Under intervjuene spurte jeg også om informantene snakket med andre om bruk av Nabohjelp eller hadde bekjente som også brukte deleordningen. Maja, Kari og Line, sa at de hadde det, mens Rune, Arne og June ikke hadde det. June understreket at andres oppfatninger om bruk av Nabohjelp ikke påvirket hennes bruk av appen:

Jeg tror noen har sagt til meg at jeg er litt naiv, kanskje, som gjør det. Men hva skal man si, det kan være at jeg er, men det med å hjelpe hverandre veier kanskje litt tyngre for min del? (June)

Hun fortalte også at hun ofte fikk delte tilbakemeldinger når hun snakket om Nabohjelp med personer som ikke brukte appen. Tilbakemeldingen begynte ofte positivt med en «det er fint gjort av deg», men ble avsluttet med en «det hadde jeg ikke turt selv», begrunnet i at motparten var ukjent og kunne utnytte en. Kari, Line og Maja fortalte at de i hovedsak hadde fått positiv respons av andre når de snakket om Nabohjelp. Maja beskrev responsen på følgende måte: «De ler litt av det – og synes det er kult da, og gøy å høre om». Under intervjuet fikk jeg ikke inntrykk av at responsen i form av latter var negativ, men at Maja fikk en slags bekræftelse og aksept for deleatferden gjennom responsen. Line fortalte at blant hennes venner var responsen positiv, og begrunnet det på følgende måte: «Fordi vi er ganske like på mange sånne ting, så de blir ikke liksom skremt av det».

På denne måten kom det frem i intervjuene at norsk kultur kunne ha betydning for ønsket om å dele og at en måtte venne seg til deling. Noen informanter snakket med andre om at de delte, andre gjorde ikke dette. Responsen kunne oppleves som både positiv og negativ, de negative

tilbakemeldingene om deling fra andre gjorde ikke nødvendigvis at informantene mistet lysten til å dele.

6.2.3 «Deling må være enkelt og tilgjengelig» – Tid, avstand og Nabohjelp som digital delingsplattform

Under intervjuene snakket informantene også om viktigheten av deleordningenes tilgjengelighet. Hva de la i at noe var tilgjengelig varierte i stor grad. Noen av informantene vektla avstand som et sentralt aspekt ved tilgjengeligheten. Kari understreket at hun kun hjalp de i nabolaget og hadde derfor stilt inn en relativt kort radius på Nabohjelp. Slik fikk hun kun varsler om naboposter fra personer som befant seg i nærheten. Rune og June sa derimot at de godt kunne hjelpe folk som bodde langt unna og hadde på stor radius. June forklarte at siden hun hadde på stor radius kunne hun hjelpe folk som bodde langt unna: «Jeg har hjulpet folk som bor flere kilometer unna også. Så jeg er ikke så veldig striks på at det må være liksom nabolaget. [...] Jeg kan fint sykle noen kilometer for å hjelpe noen».

Når det kom til tilgjengelighet var det viktigste for June og Rune at de fikk vite om at noen hadde behov for hjelp. Det samme understreket Line. Hun sa at det viktigste var at behovet for hjelp var systematisert, slik at informasjonen om at hun, eller andre, trengte hjelp var lett tilgjengelig. Da ville det vært like enkelt å bruke deleordninger som å eie selv: «Det [å dele] må være så enkelt og tilgjengelig, at det ikke er noe utfordring med å gjøre det istedenfor å eie selv».

Line snakket også om at dersom en hadde behov for noe, så trengtes det «der og da». Flere av informantene ga uttrykk for det samme. Det var blandede tilbakemeldinger om hvor lang tid det tok før en fikk hjelp via Nabohjelp. Noen av informantene mente at det gikk fort fra naboposten var postet til de fikk respons, andre mente det kunne ta opptil flere dager. Dette kom også an på hva som ble etterspurt. Kari fortalte at dersom hun ikke fikk det hun etterspurte på Nabohjelp måtte hun gjøre noe annet, og da var ofte alternativet å kjøpe nytt.

Maja mente at fremveksten av digitale delingsplattformer gjorde delingen mer tilgjengelig, men at personers holdninger fungerte som en barriere:

Det digitale løser jo veldig mye med tilgjengelighet og sånne ting da. Men litt det med på en måte, å skulle prøve noe nytt og venne seg av med måten vi forbruker på. Det tror jeg

er noe som sitter veldig hardt i, og er en veldig stor barriere, uavhengig av plattform da. Og noe som krever en dypere holdningsendring egentlig. (Maja)

I intervjuene snakket vi også om tilbøyeligheten til å banke på hos naboen, som en kontrast til digital deling, da var responsen noe blandet. Line uttrykte blant annet at det var noe som ikke ble gjort lenger, derfor opplevdes det som «kleint». Videre uttrykte hun et ønske om at det var mer normalt. Det gjorde også Maja: «Jeg ville egentlig foretrukket at det var noe som var organisert og skjedde, og at det var standarden. At det ikke måtte fasiliteres gjennom en app».

Uavhengig av hvordan informantene beskrev nabolaget sitt uttrykte alle at de trengte en form for unnskyldning til å interagere med naboer. De som bodde i nabolag med mye interaksjon, for eksempel Maja, nevnte en type nabolagschat, som var en Facebook-gruppe for alle i nabolaget. Da hun skulle ha hjelp til noe foretrakk hun å heller bruke den enn Nabohjelp. June som derimot bodde i et nabolag med mye mindre interaksjon sa hun gjerne kunne brukt Nabohjelp til å komme i kontakt med naboene: «Jeg snakker ikke nødvendigvis med naboene, men jeg kan kanskje gjøre det via en app?» Under intervjuene sa samtlige av informantene at de likte å dele via app. De fleste av informantene beskrev den digitale delingen som enkel, men det gjorde ikke Arne: «Det er moro å bruke digitale ting, men å få det til er ikke like enkelt, bestandig».

Slik kom det frem at det var viktig at det som skulle deles var tilgjengelig, men nabohjelperne betonet «tilgjengelig» forskjellig. For noen handlet det om at de visste om at noen trengte eller tilbydde noe. Det ble hevdet at rask kommunikasjonsflyt var positivt for tilbøyeligheten til å dele. Det kunne også oppleves som lettere å snakke med naboen via en app, enn å oppsøke den fysisk. Likevel kan det ikke tas for gitt at *alle* opplevde det digitale som forenklende for deling.

6.2.4 «Gi-bort-faktor» – Deling som lønnsomt

I intervjuene ble det snakket om at gjenstandens eller tjenestens verdi hadde betydning for tilbøyeligheten til å dele den. Både pengeverdi og personenes subjektive verdivurdering ble tematisert. Gjenstander som dyne og klær ble trukket frem. Noen av informantene mente at disse gjenstandene var for personlige til at de kunne deles med ukjente. Arne beskrev dette: «Sånne personlige ting har jeg vel ikke lyst til [å dele], [...] sånne ting vil jeg ha selv». Andre informanter

sa eksplisitt at de gjerne kunne delt slike gjenstander med hvem som helst. På spørsmålet om det var noe Line ikke var åpen for å dele fikk jeg følgende svar:

Ikke åpen for å dele? Det er det jo sikkert. Men altså, akkurat hva det skulle vært? Jeg ser jeg har tilbydd meg å dele hårføner for eksempel. Det er, eller selvfølgelig hvis man har noe man er veldig redd for, er man kanskje litt skeptisk. Selv om man sikkert har rett navn på personen så kan det jo være litt skummelt. (Line)

Her kom det frem at Line var åpen for å dele det meste, men var mer skeptisk dersom hun var redd for gjenstandene. Det samme kom frem i intervjuet med June, hun stilte spørsmål til hva som ble gjort dersom gjenstanden hun fikk tilbake var ødelagt og snakket om gjenstandens pengeverdi. Grunnet denne uvissheten var det noen gjenstander hun ikke ville dele:

Hva om de tingene, som jeg låner ut, kommer tilbake og er ødelagte, hva da? Hvem sitt problem er det? Vi har jo ikke noen avtale, ikke noe forsikring involvert, og på småting er det kanskje ikke så stort, men ja, hvis større ting. [...] Jeg mener det var noen som ønsket å prøve å låne en sykkel? I løpet av en dag, også satt jeg og tenkte, også «nei, der er jeg faktisk litt redd for sykkelen, jeg vet ikke om jeg tør å låne ut den». (June)

Rune snakket også om gjenstanders verdi. Han mente at det ble lagt ut mye som manglet en «gi-bort-faktor». Han la til at vurderingene av gjenstandens gi-bort-faktor kunne variere ut fra personers preferanser. Under fortalte han hvordan han gjorde vurderingene:

At det er mulig å bruke det igjen, altså.. det er så enkelt, egentlig. Hvis det er et fillete plagg, som folk skal gi bort på en måte, så i mine øyne, så er det kast da. Det koster jo mer å ta den til skredder, enn å, enn å faktisk.. det er jo ingen som har lyst til å gå med det da, egentlig. (Rune)

Her uttrykte Rune at dersom en måtte bruke penger på å øke kvaliteten til en delt gjenstand, så var det ikke hensiktsmessig å dele den.

Utover dette ble økonomi nevnt i forbindelse med at appen kunne brukes som en plattform for formidling av svart arbeid, dette var noe Arne vektla i stor grad: «Du ser jo folk legger ut at de kan hjelpe til både med det ene og andre, men det koster litt penger. Ikke sant. [...] Når det blir et

visst antall er jo ikke det bra». Det er flere av informantene som sa at de både hadde betalt eller fått betalt for tjenester gjennom Nabohjelp.

Slik kom det frem at økonomi og gjenstandens verdi hadde betydning for bruk av Nabohjelp. Det var bevissthet om at deling kunne ha økonomiske fordeler og at informantene vurderte gjenstanders verdi ulikt. Det antydtes at økonomiske motiv kunne fremme bruk av Nabohjelp, ikke i form av at informanten manglet økonomiske ressurser til å kjøpe nytt, men i form av at de ikke skulle tape penger på delingen. Samtidig så de pengebesparelsen som en bonus. Det ble også pekt på en frykt for at motparten brukte Nabohjelp til svart arbeid.

6.2.5 «Et symbol på takknemlighet» – Gjensidighet og tillit

I forlengelse av gjenstanders verdi og vektleggingen av tillit, retter jeg fokuset mot gjensidighet og tillit i forbindelse med bruk av Nabohjelp. Rune understreket at han ønsket en gjensidig form for deling, der han både kunne hjelpe noen og motta hjelp fra andre. Det var ikke slik at han krevde å få tilbake verdien av den tjenesten han utførte, men ønsket at delingen skulle være gjensidig: «Når jeg spør om hjelp da, så håper jeg noen spør om hjelp tilbake da, selvfølgelig. Men det er ikke sånn krav om at, nå har jeg hjulpet deg på en måte, nå må du betale tilbake med minst likt grunnlag på en måte».

Flere informanter snakket om gjensidighet. Informantene sa at det var viktig for dem å vise takknemlighet i forbindelse med deling. Kari nevnte at hun ofte ga en liten gave til de hun hadde lånt gjenstander av. June beskrev også dette: «Jeg vil bare gi et slags symbol på at jeg er takknemlig. Men jeg har jo ikke noe sånn forventning om at noen skal gjøre det. Om de gjør det blir jeg positivt overrasket».

Flere informanter snakket om tilfeller der det hadde vært vanskelig å få tilbake gjenstander til avtalt tid. June fortalte om et tilfelle der hun hadde lånt ut stoler til 17. mai og ikke fikk de tilbake før slutten av sommerferien. Da hadde hun purret på stolene flere ganger og innsett at det ikke var sikkert at hun kom til å få de tilbake. I et siste forsøk sendte hun en ny melding, der hun sa at hun hadde behov for stolene. Først da fikk hun dem i løpet av kort tid, sammen med en flaske vin. I etterkant av «stolhendelsen» ble hun skeptisk til å låne ut ting hun var redd for å miste eller at skulle bli ødelagt, muligens fordi hun hadde opplevd et tillitsbrudd. Kari fortalte om en lignende situasjon, der hun lånte ut verktøy som skulle leveres tilbake dagen etter, men at det gikk lenger

tid. Hun fortalte at det var viktig at avtaler ble holdt: «Det er en forutsetning at folk leverer tilbake, i og med at vi låner jo bort. Sånn som jeg fikk låne babysete, det koster jo sikkert mange tusen kroner, du vil jo.. så det skal jo fungere».

Rune fortalte om en gang han skulle hjelpe noen med å flytte. Han hadde forstått det som at han skulle frakte gjenstandene fra et sted til et annet. Da han kom til den han skulle hjelpe, var det også behov for å få gjenstandene ned fra leiligheten, noe han beskrev som «mange, mange etasjer». Han beskrev reaksjonen på følgende måte:

Det var jo ikke på en måte forespeilet da, så jeg ble litt sånn.. «Jajaja, jeg får vel bare ta i et tak da. Nå har jeg jo sagt at jeg skal, så da får jeg vel bare det». Så fikk jeg noen kroner for det, men selvfølgelig jobben jeg gjorde var kanskje større. Folk hadde kanskje tatt seg mere betalt for det, hvis de hadde visst hele greia da. For alt ble ikke fortalt mellom linjene på en måte. (Rune)

Line trakk også frem at dårlige delerfaringer hadde negativ effekt på fremtidig deling. Hun viste til dette i forbindelse med dyrepass, der tidligere møter med krevende hunder og eiere hadde gjort at hun ønsket å møte hunden før hun skulle passe den.

Under intervjuet stilte jeg spørsmål også til hva som gjorde at en fikk tillit til andre. Mange svarte at fysiske møter med andre var tillitsbyggende og kunne føre til at de delte mer. Derfor hadde mange av informantene møtt folk i forkant av delingstjenester, særlig i forbindelse med dyrepass, noe Line hadde gjort. På spørsmål om hvordan en kunne be om å møte motparten svarte June følgende: «Jeg vet ikke hvordan man gjør det? Hei kan vi møtes, kan jeg se på deg? Kan vi prate litt for å se om jeg får det godt inntrykk av deg? Jeg vet ikke hvordan man gjør det».

Videre kom det frem at informantene synes det var viktig med navn og adresse når de skulle dele noe. Informantene fortalte også at de så på hvordan andre skrev inne på appen. Dersom de hadde dårlig språk ble det ansett som mindre attraktivt å låne ut, hjelpe eller motta hjelp fra dem. I tillegg nevnte flere at nasjonalitet spilte en rolle. Det ble også trukket frem at profilbilde var tillitsvekkende. Line viste til at inntrykket hadde mye å si:

[En] får jo da bare et inntrykk gjennom tekst, bilde og navn, man får det. Og da er det jo eventuelt også skrivefeil, et utenlandsk navn, dessverre, jeg må jo si det. Og, ja. Bilde?

Sjeldent det påvirker så mye kanskje. Men, ja. Jeg tror man blir litt påvirka, selv om jeg hvert fall prøver å ikke bli det. (Line)

Lines sitat tydeliggjør at det ikke var ønskelig å bli påvirket av hvem mottaker eller giver var, men at det virket inn. Likevel ble det understreket at når en visste at det var en ekte person i motsatt ende, gjorde det at en fikk lyst til å dele med motparten. Som svar på spørsmål om det var viktig å vite hvem motparten var svarte Maja følgende:

Ja, det tror jeg har mye å si for at jeg hjelper. At jeg ser at det er en ekte person, hvis det hadde vært sånn en anonym spør om dette så tror jeg definitivt at det ville føltes lenger borte, og da ville jeg ikke strukket meg like langt da, for å hjelpe. (Maja)

Det ble også vist til at det ikke nødvendigvis var personene en ikke hadde tillit til, men at det kunne være informasjonen eller hjelpen som ikke ble gitt på riktig måte. Rune fortalte om en gang en nabo banket på døra for å få teknisk hjelp. Da fulgte jeg opp med å spørre om han kunne gjort det samme. Til dette svarte han «nei» og begrunnet det på følgende måte:

Jeg stoler kanskje ikke på at jeg får riktig informasjon om det. Så hvis jeg spør offentlig på en sånn nabohjelpside, så tenker jeg at det firmaet som har produsert den tingen klarer å svare på det mye mer detaljert da. Og på en bedre måte enn Ola Nordmann. (Rune)

Oppsummert ser vi at for å ønske å dele var det viktig med tillit til motparten. Det var også ønskelig at partene viste gjensidig respekt og takknemlighet til hverandre, de måtte levere tilbake gjenstander i tide og respektere tiden til den de delte med. Dersom dette ikke ble gjort kunne det oppleves som et tillitsbrudd og svekke ønsket å dele i fremtiden. Dette gjaldt uansett om det var motparten eller kvaliteten på delingstjenesten som motparten tilbydde, en var skeptisk til.

6.3 Nabohjelperes tematisering av miljøbevissthet

Under intervjuet var jeg bevisst å ikke ta opp miljø som tematikk, da jeg ønsket at informantene skulle ha mulighet til å ta det opp på eget initiativ. I forkant av intervjuet tenkte jeg at miljø ville bli et sentralt tema under tematikken om «deling og forbruk». Likevel nevnte fem av seks informanter miljø tidligere i intervjuet, da de trakk frem miljø og forbruk før tematikken «deling og forbruk» ble tatt opp. June snakket ikke om miljø under intervjuet. Noen av informantene

snakket om at miljøbevissthet og redusering av forbruket var viktige årsaker til hvorfor de ønsket å bruke både Nabohjelp og andre digitale delingstjenester.

6.3.1 «Gal verden i forhold til miljø og bærekraft» – Miljø og deling

Maja, Line, Kari og Arne snakket om behovet for å redusere forbruket. Arne snakket om hvordan dagens forbruk påvirket klimagassutslippet. Han pekte på at noe måtte gjøres og at «dele-filosofien» var årsaken til at han brukte Nabohjelp: «Vi prøver å snu om denne gale verden i forhold til miljø og bærekraft og hele pakka. Så det er jo [en] viktig del, denne dele-filosofien».

Da Kari snakket om forbruk løftet hun frem at det var viktig med bevisstgjøring, forbruket måtte spres utover tid og slik reduseres. Hun fortalte at denne bevisstgjøringen kunne kobles til deling:

Jeg leste i avisen i går at bare på de siste månedene har nordmenn redusert – eller i hvert fall på sørvest-landet, har vi redusert energiforbruket vårt med 20 prosent sammenlignet med i fjor. Og det handler jo også om bevisstgjøring, at vi sprer forbruket vårt litt utover tid. Og det er overførbart til å låne, leie en bil, eller låne et barnesete eller strikkepinner.
(Kari)

Maja snakket om foreldrene hennes sitt syn på forbruk og egen barndom. Selv om hun synes deling er bra nå, syntes hun ikke det da: «Jeg husker hvert fall i oppveksten, foreldrene mine har også vært veldig opptatt av gjenbruk da. I oppveksten, så synes jeg at det var liksom så kjipt, at måtte de, kunne de ikke kjøpe mer nye ting?» Videre sa hun at nå var hun stolt over å dele og gjenbruke. Dette mente hun hadde sammenheng med at deling var blitt en trend og ble ansett som «kult» blant hennes venner. Hun snakket også om at rollemodeller var viktig for å øke bruken av Nabohjelp:

Rollemodeller, som bruker det [Nabohjelp], tror jeg kunne hatt mye å si. Fått folk til å gå ut og teste det, og vise hvor enkelt det gjøres faktisk. Det er jo sånn som Jenny Skavlan,²⁷

²⁷ I 2022 ble Jenny Skavlan kåret til mote-Norges mektigste (Gaden, 2022). Hun er en programleder, moteprofil og gründer, som arbeider for et mer bærekraftig forbruk, særlig gjennom gjenbruk og redesign. I tillegg er hun gründer av gjenbruksappen «Tise» og sy-fellesskapet «Fæbrik». Skavlan er også kåret til årets moteprofil flere år på rad (Claussen, 2020).

eller andre kjendiser, som er på Tise, for eksempel. De selger jo også sine egne klær og møter folk og kjøper av. De går foran og viser at det her kan enkelt gjøres. (Maja)

Line snakket også om hvordan andres syn på deling påvirket hennes forbruk. Hun fremhevet at det var viktig at deling og gjenbruk ikke ble ansett som ekkelt. Line viste til jakken hun hadde på seg, den var kjøpt brukt og luktet ifølge henne fremdeles litt «bruktbutikk». Hadde folk påpekt dette og anset det som rart eller ekkelt, sa hun at det ville det vært mindre sannsynlig at hun hadde brukt jakken. Line sa at hun ikke fikk kommentarer om det: «Flere og flere blir positiv til det [gjenbruk]. Men det er vel fortsatt kanskje noen som synes det er litt ekkelt, eller at det er... Ja, kanskje ikke ekkelt, men ja... Litt».

Siden Kari hadde snakket om at energiforbruket måtte reduseres, spurte jeg henne om reduisering av energiforbruket var en sentral årsak til hvorfor hun brukte Nabohjelp. Da svarte hun at hovedmotivasjonen var at deling var hyggelig og at redusert energiforbruk var en sekundær motivasjon: «For det første synes jeg det er hyggelig, men sånn på sikt, så er det jo det [energiforbruket], som er det viktige».

Under intervjuet snakket også Line om at hun ble motivert til å dele grunnet behovet for grønn omstilling, men vektla også økonomi som en sentral årsak. Hun ville ikke låne ut dyre gjenstander, men kunne gjerne låne det. Hun nevnte da profittbaserte deleordninger, og eksemplifiserte med klesutleie-tjenesten «Fjong». Videre sa hun at hun helst ville låne eller lage gjenstander selv, grunnet behovet for å redusere forbruket, likevel ville hun kjøpe dersom det lønte seg økonomisk:

Det nok bærekraft og sånn, det er så unødvendig på en måte [...] Det er kanskje sånn forbruk og som ligger til grunn til at hvert fall jeg heller vil låne av folk eller, lage noe selv, eller litt sånn.. istedenfor å kjøpe nytt. Hvis ikke det lønner seg ... (Line)

Dermed virket det som at Line i stor grad ble motivert av at deling kunne bidra til å redusere forbruket. Likevel valgte hun heller å kjøpe nytt dersom det lønte seg.

Slik løftet disse fire nabohjelperne frem miljø og forbruk i forbindelse med bruk av Nabohjelp. De viste til en bevissthet om behovet for å redusere forbruket, og nevnte at deling kunne bidra til det. Under intervjuet kom det også frem at det sosiale og økonomiske kunne motivere i like stor grad, om ikke større.

6.3.2 «Ikke sånn veldig miljøfanatiker» – Syn på bruk av Nabohjelp som promotering av miljøbevissthet

Under intervjuet snakket informantene om hvorvidt de så seg selv som miljøbevisste og hva de tenkte om sammenhengen mellom bruk av Nabohjelp og det å være miljøbevisst. Line, Kari, Maja og Arne snakket om at selv om de brydde seg om miljøet var de ikke bedre enn andre. Dette forklarte Arne:

Det jo i ferd med å gå i skikkelig utforbakke. [...] Altså den joggebuxsa her (viser buksa si), har jeg hatt i fem år. Jeg kommer til å bruke den. Jeg bruker ting til de ikke er noe mer. Også sånn må det jo bli, ikke fordi jeg er så god. Men systemet må snus [...]. Det er noe fundamentalt gærent, derfor er jeg der [på Nabohjelp]. (Arne)

Særlig Maja og Line understreket at de var redd for å svekke andres ønske om å dele. Derfor ønsket de å heller være gode eksempel, enn å fortelle andre hva de burde gjøre. Maja snakket om at det var vanskelig å fremme bærekraftig forbruk, men hadde kommet frem til at det beste var å «practise what you preach», fremfor å fremstå som moraliserende og på den måten muligens svekke andres ønske om å dele.

[Jeg vil] påvirke andre til å bruke disse tingene uten å være demoraliserende og på en måte, bedrevitende eller virke som at jeg er moralsk overlegen. [...] Det er en sånn vanskelig ting som jeg ikke helt har klart å løse, hvordan skal vi inspirere hverandre til å bruke disse [deleordningene]. Men ofte landet på at det er bedre å bare practise what you preach, altså bare vise, ja være den som viser hvor enkelt det kan gjøres da. Istedenfor å gå å snakke masse om gjenbruk og sånt, men bare praktisere det. (Maja)

Rune fortalte om hvordan han oppfattet koblingen mellom deling og miljøbevissthet, og skilte seg fra de andre informantene. Han understrekte at han ikke var en «miljøfanatiker». Han viste til at hans deleatferd handlet om at han så verdi i gjenstander andre ikke så verdi i, noe av målet med deleatferden var derfor å tjene penger. Redusert forbruk ble slik kun en bieffekt av handlingene hans.

Nei, altså jeg er ikke noe sånn veldig miljøfanatiker selv egentlig, men jeg tenker at det er jo mye man kaster, som jeg ofte ser verdien i da. [...] Veldig mange har lyst til å kaste bilene sine, vrake bilene sine. Så ser jeg kanskje et snitt i å kjøpe de da, også selger jeg de videre. [...] Jeg vet at de er mer verdt, enn bare vrak. Og da får jeg selvfølgelig en

pengesum for å ha gjort verden til et bedre sted, selv om jeg ikke tenker noe over det, egentlig. Tenker det er jo altså.. ja, det er ikke det som er i tankene mine i hvert fall. Men pengemessig og hovedsakelig når det gjelder sånne typer ting, så er det business. (Rune)

Alt i alt kom det frem at noen av nabohjelperne var redd for å fremstå som moraliserende, de ville ikke fortelle andre hva de skal gjøre, de vil heller vise det gjennom sine handlinger. Rune understreket at han ikke var en av «miljøfanatikerne» - altså en av de som var opptatt av deling og gjenbruk. Han understreket at bakgrunnen hans for deling ikke var miljøhensyn.

6.4 Nabohjelperes tematisering av fellesskap med naboer

Siden jeg ønsket å undersøke om Nabohjelp *faktisk* kunne bidra til å knytte bånd med naboer, var relasjoner og interaksjon i forbindelse med Nabohjelp et sentralt tema under intervjuene. Informantene fortalte om hvordan de oppfattet «fellesskapet» på Nabohjelp. Datamaterialet i de følgende underkapitlene belyser hvordan fellesskap ble tematisert av informantene.

6.4.1 «Trygghet og fellesskap» – Fellesskap på Nabohjelp

Gjennom intervjuene kom det frem oppfatninger om at det var en type fellesskap inne på Nabohjelp, som bidro til å skape en trygghet. Maja beskrev dette fellesskapet og hvem som var del av det:

Det er noe med dette fellesskapet, med at man er på denne plattformen da. Og litt at man er i samme nabolag, i samme by. Det er noe med tilhørigheten til stedet sitt. Tilbake til denne typen folkene som man tror man kommer til å møte på der. Det er kanskje litt sånn idealister, som tenker at man kan leve i en verden, kanskje i fremtiden, litt mer preget av deling, enn å bare bruk og kast. Sånne ting da. Og det skaper en slags trygghet og fellesskap. (Maja)

Ifølge informantene hadde dette fellesskapet en rekke kjennetegn. Gjennom intervjuet ble det fremmet en oppfatning om at de andre app-brukerne hadde like verdier som en selv. Kari trakk frem personlige egenskaper som årsak til at noen ønsket å hjelpe andre. Hun skilte mellom folk som likte å hjelpe («hjelpere») og de som ikke gjorde det. Hun understrekte at det ikke var noe

feil i det å ikke være en «hjelper» og at en måtte akseptere at folk var forskjellige. Hun mente at skillet handlet om livssyn, holdninger og politiske dragninger:

Folk som er mer på venstresiden og den grønne siden er kanskje mer bevisste, interessert i det [å dele], enn andre. Men ikke nødvendigvis, skal ikke liksom kategorisere, men utfra mine nærmeste så stemmer nok det litt. Også handler det om personlighet også. Noen er mye mer reserverte og liker ikke den [delingen]. Og vil være en del for seg selv og vil ikke åpne opp så mye for andre og si at «jeg trenger sukker» eller «jeg trenger hjelp» liksom. (Kari)

Rune trakk frem egen personlighet, og sa han alltid hadde vært en som likte å «please» andre. Videre snakket han om at noen måtte være en «hjelper»: «Noen må jo være det [en hjelper] og, på en måte. Hvis alle spør om hjelp, er det ingen som hjelper».

Gjennom dette underkapittelet har jeg trukket frem empiri om hvordan nabohjelperne opplevde seg selv som en del av et «Nabohjelp-fellesskap». Det var en oppfatning om at deltakerne av fellesskapet var idealister, personer på venstresiden i politikken, miljøbevisste og de som var interessert i det å hjelpe andre. Det ble også pekt på at noen måtte være en hjelper. Dette fellesskapet skapte en trygghetsfølelse.

6.4.2 «Du blir ikke kjent» – Nabohjelp og nettverksbygging

Under intervjuet snakket jeg med informantene om samhandling med andre nabohjelpere. Da ble manglende relasjon til andre nabohjelpere, ensomhet og små nettverk en sentral del av intervjuet. Rune fortalte at Nabohjelp ikke var en plattform som tilrettela for relasjonsbygging utover selve delingen. Arne, Kari og Line var tydelige på at de ikke hadde noen relasjon til andre nabohjelpere, utover selve deleaktiviteten. Line beskrev hvordan relasjonen til de andre nabohjelperne var:

Du blir ikke kjent, det er ikke en person du møter så ofte, for eksempel hun ene som vi passa hunden til, hun bodde jo ikke så langt unna. Ikke så langt unna, men det er sikkert en 500 000 mennesker i mellom der liksom. Men ja, det er jo ikke noen som jeg har sett igjen, faktisk. Eller som jeg har fått noen forhold til på en måte. (Line)

Likevel kom det frem to tilfeller der noen hadde blitt kjent med en annen nabohjelper. Det var June, som hadde fått noen til å passe katten, relasjonen disse knyttet baserte seg kun på katterpass. June snakket også om ei som ønsket en turkamerat, selv om June responderte på posten, ble det ikke noe av møtet. Maja hadde også opplevd at noen ønsket å bli kjent med andre via Nabohjelp. Dette var en person som var ny i Norge og la ut en post med spørsmål om noen ville møte han, slik at han kunne få venner. Dette gjorde hun og opplevde det som positivt. Hun trakk frem at hun synes det var modig av han. Dermed var det noen tilfeller av etterspørsler etter selskap som førte til at personene faktisk møttes, i andre tilfeller ble det kun ved tanken.

Noen av informantene snakket om at de hadde små nettverk og av den grunn brukte Nabohjelp for å ha et sted å spørre om hjelp. Et eksempel på dette var da en av informantene hadde korona og landet var stengt ned. Informanten trengte noen til å kjøpe mat. Det tok lang tid fra forespørsel om hjelp til informanten fikk svar. I mellomtiden var vedkommende redd for at ingen ville hjelpe. Tematikken om ensomhet, relasjoner og bruk av Nabohjelp kom opp i flere intervjuer. Arne sa at han kunne kjenne på ensomhet, men forsto ikke helt hvordan Nabohjelp kunne brukes til å knytte bekjentskap: «Jeg har ikke forstått, altså, kan jeg legge ut på nabohjelp: Hjelp! Jeg er en ensom, gammel gubbe som trenger selskap. Jeg føler ikke at det er plassen å legge ut det på». Arnes sitat belyser at selv om appen gjorde det mulig for personer å poste naboposter med spørsmål knyttet til sosial samhandling, var det vanskelig å vite hvordan en skulle, og om en skulle, gjøre det.

June understrekte også at det hadde vært hyggelig dersom appen kunne hatt en relasjonsbyggende effekt.²⁸ Tross dette var det flere, inkludert Arne, som understreket at dersom appen skulle fungert relasjonsbyggende måtte det blitt arrangert organiserte aktiviteter, som grilling i bakgården. I intervjuet med Line snakket vi om dette. Selv understreket hun at hun ikke hadde behov for et større nettverk. Jeg spurte derfor om hun hadde møtt opp på et slikt arrangement, til dette svarte hun følgende: «Det er jo både og. Hyggelig tanke, men så i realiteten er det ofte at man ikke gjennomfører sånt. Akkurat hvorfor vet jeg ikke, men er kanskje fordi det krever litt mer enn hva man gidder». Utsagnet til Line bringer oss tilbake til at deleatferden ikke skal kreve for mye innsats. Rune snakket også om dette med bekjentskap. Han hadde en jobb som krevde mye

²⁸ Intervjuet ble gjort før Nabohjelp innførte funksjonen «Sosialt», som skulle tilrettelegge for sosialisering via Nabohjelp-appen,

kundesamvær, hadde et sosialt nabolag og stort sosialt nettverk. Når han var ferdig på jobb ønsket han å være alene: «Jeg har også lyst på 2-3 timer hjemme alene, jeg også. Også kan jeg gå ut å skravle, [...] alt til sin tid».

Oppsummert kom det frem at det var sjeldent at bruk av Nabohjelp førte til nære bekjentskap. Mange av informantene pekte på at de heller ikke var interessert i å bygge nettverk med andre, da de hadde et sosialt nok liv i utgangspunktet. For dem som ønsket å bruke appen til nettverksbygging var det vanskelig å vite hvordan det kunne gjøres.

7 Analyse: Hvordan forstå bruk av Nabohjelp?

I dette kapitlet bruker jeg det teoretiske rammeverket mitt (kapittel 3) til å analysere empirien (kapittel 6). Disse analysene legger grunnlaget for å besvare problemstillingen og forskningsspørsmålene. Først presenterer jeg hvordan jeg forsøkte å bruke det teoretiske rammeverket for å forstå Nabohjelp-fellesskapet. Gjennom analysen kom jeg frem til at *teoriene hver for seg* ikke strakk til for å forklare hvorfor informantene mine opplevde bruk av Nabohjelp som deltakelse i et fellesskap. Likevel kan *kombinasjonene av teoriene* bidra til å forklare hvorfor informantene mine opplevde bruk av Nabohjelp som å delta i et fellesskap. Kombinasjonene av disse teoriene munner ut i konseptet «flytende fellesskap», som er utviklet i tråd med SDI-tilnærmingens vektlegging av konseptutvikling. I kapitlene som følger presenterer jeg hvorfor og hvordan jeg kom frem til konseptet og hvordan konseptet kan brukes til å gi dypere forståelse av bruk av Nabohjelp.

7.1 Nabohjelp-fellesskapet i lys av Baumans teori

Bauman (2000) hevdet at det ikke fantes fellesskap i den flytende moderniteten, da potensielle fellesskap i den flytende moderniteten ikke samsvarte med kravene han satte til fellesskap. Likevel beskrev informantene mine hvordan de opplevde at de var del av et fellesskap på Nabohjelp. I dette delkapitlet beskriver jeg hvordan Nabohjelp-fellesskapet bryter med Baumans beskrivelse av fellesskap. Deretter stiller jeg spørsmål til om det likevel er mulig å se på Nabohjelp som et fellesskap.

Under intervjuet beskrev Maja Nabohjelp som et fellesskap. I lys av Bauman (2000) kan denne beskrivelsen tolkes som et tegn på at fellesskapet ikke eksisterer. Dette fordi fellesskap ikke skal «bæres vitnesbyrd om», de som er del av et fellesskap skal altså ikke vite at de er del av det. De av informantene mine som hadde god digital kompetanse opplevde at siden Nabohjelp var digital, ble det enklere å gjennomføre deling. Dette kan bety at det digitale gjorde det lettere å delta i Nabohjelp-fellesskapet. Bauman hevdet derimot at informasjonsteknologiens fremvekst svekket følelsen av fellesskap. Dette tyder på et misforhold mellom Baumans teori og informantenes opplevelse av det digitale Nabohjelp-fellesskapet. Dette kan bety at Nabohjelp-fellesskapet ikke kan betraktes som et fellesskap, eller så kan det bety at Baumans syn på fellesskap ikke «treffer» informantenes erfaringer. For å få dypere forståelse av hvorvidt Baumans teori kan belyse

Nabohjelp-fellesskapet viser jeg hvordan Nabohjelp-fellesskapet bryter med Baumans tre krav til fellesskap. I lys av Bauman vil bruddene indikere at Nabohjelp-fellesskapet ikke er et reelt fellesskap.

Baumans (2000) første krav var at fellesskapet måtte være *genuint forskjellig* fra andre menneskelige grupperinger. Innad i fellesskap skulle det derfor være et tydelig skille mellom «oss» i fellesskapet og «dem» utenfor fellesskapet. Det andre kravet var at fellesskap skulle være så *lite* at alle deltakerne visste hvem som var del av det. Det tredje kravet var at fellesskap skulle være *selvforsynt*, derfor skulle ikke et fellesskap motta signaler utenfra fellesskapet. Det andre og tredje kravet synliggjør at et fellesskap kun skulle omhandle «oss», da alt av kommunikasjon og handlinger skulle foregå innad i fellesskapet.

Gjennom intervjuene kom det frem at Nabohjelp ble sammenlignet med andre deleordninger, som nabolagschater og Finn.no. Sammenligningen kan tyde på at Nabohjelp-fellesskapet ikke er genuint forskjellig fra andre fellesskap. Under intervjuene beskrev Kari, Maja og Rune et skille mellom «oss nabohjelpere» og «dem som ikke er nabohjelpere». «Oss nabohjelpere» ble beskrevet som idealister, på venstresiden, «grønne» og interessert i å dele med andre. Kari beskrev «dem som ikke er nabohjelpere» som mer reserverte enn «oss nabohjelpere». Dette skillet mellom «oss nabohjelpere» og «dem som ikke er nabohjelpere» kan antyde at kravet om «oss/dem»-skillet opprettholdes i Nabohjelp-fellesskapet. Likevel ble det beskrevet at skillet ikke var gjensidig utelukkende. Dette fordi det også ble skilt mellom «oss nabohjelpere som er slik» og «dem nabohjelperne som er sånn». Kari, Arne, Maja og Line var miljøbevisste nabohjelpere, da en av grunnene til at de var på Nabohjelp var et mål om å redusere forbruket. Rune tydeliggjorde at han *ikke* brukte Nabohjelp av den grunn, han var ingen «miljøfanatiker», men brukte Nabohjelp fordi noen måtte være en «hjelper» og for «business». Slik fremsto det som at nabohjelperne kunne tilhøre flere «oss» og flere «dem». Det at «oss nabohjelpere» kan deles inn i «oss» og «dem», gjør skillet mellom «oss nabohjelpere» og «dem som ikke er nabohjelpere» utydelig.

Det fremstår som at Nabohjelp-fellesskapet bryter med det andre og tredje kravet grunnet bruddet med det første kravet, det var ikke tydelig hvem som var «oss nabohjelpere». Hvem som helst kunne laste ned Nabohjelp, og de som deltok i Nabohjelp-fellesskapet deltok også i andre fellesskap. Det gjorde at selv om nabopostene på Nabohjelp ble postet av nabohjelpere, så kunne naboposten ha tilknytning til noe utenfor fellesskapet. For eksempel kunne noen spørre etter stoler

til 17. mai-feiringen, selv om ingen andre nabohjelpere skulle delta i feiringen. Selv om naboposten da omhandlet noe utenfor Nabohjelp-fellesskapet, var nabopostene av interesse for nabohjelperne. Slik var Nabohjelp-fellesskapet verken lite eller selvforsynt.

På den ene siden kan jeg i lys av Baumans (2000) teori om fellesskap hevde at selv om det beskrives et Nabohjelp-fellesskap, så er beskrivelsen kun en illusjon av et fellesskap. Slik kan det påstås at nabohjelperne prøvde å finne trygghet og samhold i en app som ikke oppfylte kravene til fellesskapet. Derfor kan det tenkes at nabohjelperne så bruken av appen som en del av egen identitet og brukte appen som et surrogat for det savnede fellesskapet. Dette kan muligens belyses av Baumans begrep om fellesskapets paradoks: «Identiteten spirer på fellesskapenes grav, men blomstrer takket være et håp om de dødes oppstandelse» (Bauman, 2000, s. 49). Paradokset tydeliggjør at selv om nabohjelperne så seg selv som en del av fellesskapet «oss nabohjelpere» er følelsen av «oss» kun en del av nabohjelpernes identitet, og ikke et reelt fellesskap. Tvert imot er «nabohjelper-identiteten» et surrogat for det savnede fellesskapet. Uansett hvor hardt nabohjelperne prøver, vil ikke Nabohjelp kunne utgjøre et reelt fellesskap for dem.

På den andre siden fremsto det som at informantene mine fikk noe av den samme, gode følelsen gjennom det mulige Nabohjelp-fellesskapet som Bauman (2000) hevdet at det tradisjonelle fellesskapet ga. Bauman beskrev fellesskapet som et «varmt» og trygt sted, der en kunne slappe av uten frykt for ytre farer. Fellesskapet var et sted der deltakerne ville hverandre godt og var forpliktet til å hjelpe hverandre. Selv om Nabohjelp-fellesskapet ikke samsvarte med Baumans beskrivelse av et fellesskap, så beskrev informantene følelsen av Nabohjelp-fellesskapet på en relativt lik måte som Baumans beskrivelse av fellesskapsfølelse. Gjennom intervjuene ble Nabohjelp-fellesskapet beskrevet med ord som «trygt» og «gjensidig», i likhet med Baumans beskrivelse av fellesskap. Likevel beskrives ikke Nabohjelp-fellesskapet som «varmt», men derimot som det Bauman (2000) og Tönnies (1887/1992) muligens ville betegnet som «kaldt», da det er uten nære relasjoner. Likevel vil jeg ikke betegne det flytende fellesskapet som «kaldt», dette fordi metaforen om at noe er «kaldt» bærer med seg negative assosiasjoner. Informantene mine uttrykte at det var positivt at Nabohjelp ikke krevde at de knyttet relasjoner til andre Nabohjelpere. Derfor kan det være mulig, for å parafrasere Bauman, at «et nytt, relasjonsfritt, fellesskap spirer på de tradisjonelle fellesskapenes grav». At fellesskapet ses som relasjonsfritt vil si at det ikke knyttes relasjoner mellom deltakerne i fellesskapet.

Med bakgrunn i dette kan ikke Nabohjelp ses som en type fellesskap, slik Bauman (2000) beskrev det. Likevel vil jeg ta informantenes utsagn på alvor. Dette fordi informantene beskrev følelsen av Nabohjelp-fellesskapet som relativt likt Baumans beskrivelse av fellesskapsfølelse. Med dette som utgangspunkt undersøker jeg i det følgende om Nabohjelp-fellesskapet kan forstås som en annen form for fellesskap, selv om Bauman mente det manglet fellesskap i det flytende moderne. Det betyr at jeg, med bakgrunn i informantenes erfaringer, skal argumentere *mot* Baumans tese om at det ikke finnes fellesskap i den flytende moderniteten (Bauman, 2000).

7.2 Nabohjelp-fellesskapet som et annerledes fellesskap?

I delkapittel 3.4 kritiserte jeg Bauman (2000) sitt syn på fellesskap for å være pessimistisk og smalt. Derfor bruker jeg dette delkapittelet til å forklare hvordan det opplevde Nabohjelp-fellesskapet muligens kan forstås som et fellesskap ved å supplere Baumans forståelse med Anderson (1991/1996), Tönnies (1887/1992) og Durkheim (1893/1984) sine syn på fellesskap og samhold. Først viser jeg til hvordan Anderson, Tönnies og Durkheim kan bidra til å få forståelse av Nabohjelp som et fellesskap. Deretter forklarer jeg hvorfor disse tre teoretikernes perspektiver, sammen med Bauman, kan gi en bredere forståelse av hva et fellesskap kan være.

Anderson (1991/1996) er mest kjent for begrepet «forestilte fellesskap» (Anderson, 1991/1996). At et fellesskap er forestilt vil si at det ikke nødvendigvis må være et «reelt» fellesskap for å oppleves som et fellesskap. Anderson begrunnet dette i at en ikke nødvendigvis måtte kjenne alle i fellesskapet for å føle at fellesskapet ga en følelse av «oss». I lys av Anderson trenger ikke nabohjelpernes utydelige skille mellom «oss» og «dem» nødvendigvis bety at Nabohjelp-fellesskapet ikke kan betegnes som et fellesskap. Illusjonen av å tilhøre samme fellesskap kan gjøre at nabohjelperne opplevde at de var en del av et «oss». Dette gjør at selv om Nabohjelp-fellesskapet var uten varige relasjoner, da nabohjelperne verken kjente eller var like de andre i fellesskapet, kunne Nabohjelp-fellesskapet likevel *oppleves* som en type fellesskap.

Tönnies (1887/1992) forklarte at *gemeinschaft* var preget av gjensidige relasjoner mellom familie, venner og naboer. Slik var samfunnsmedlemmene del av samme enhet, og dersom et medlem endret seg ville de andre også gjøre det. *Gesellschaft* var derimot arbeidsdelt, uten nære relasjoner og preget av transaksjoner. Gjennom intervjuene forklarte informantene at bruk av Nabohjelp var preget av byttehandel og svake personlige relasjoner. De ville dele med andre når det passet best

for dem selv. I det kvantitative datamaterialet (tabell 4) kom det også frem at oppfattelsen av at deling var sosialt kunne ha en negativ innvirkning på tilbøyeligheten til å dele. Dette fordi påstanden om at deling er «*sosialt, møter nye folk*» hadde positiv korrelasjon både med «*det er vanskelig å spørre om å få låne ting*» (korrelasjon på 0,074) og «*deling via app er vanskelig*» (korrelasjon på 0,076). Dette kan tyde på at de personene som opplevde at deling førte til de også måtte møte og knytte kontakter med andre, faktisk opplevde dette som negativt og som en grunn til ikke å bruke appen.

Det at deling som krevde sosial interaksjon fremsto som en hindring antyder at nabohjelpenes formål ikke var å knytte bekjentskap gjennom bruk av Nabohjelp, men at målet med app-bruken rett og slett var å dele. På denne måten samsvarer ikke beskrivelsen av Nabohjelp-fellesskapet med *gemeinschaft*, da gjensidigheten ikke ble til fordi Nabohjelperne var venner, familie eller naboer. Nabohjelp-fellesskapet kan muligens heller tolkes som *gesellschaft*. Dette fordi informantene verken hadde, eller ønsket, noen nær relasjon til den de delte med, men brukte appen til å gjøre byttehandel av tjenester eller gjenstander. Derfor kan det tenkes at selv om Nabohjelp kunne oppleves som relasjonsløst, kunne det også oppleves som et slags «fellesskap». Basert på dette kan Nabohjelp-fellesskapet ses som et gjensidighetspreget fellesskap uten nære relasjoner.

Dürkheim (1893/1984) hevdet at solidariteten i samfunnet endret seg fra mekanisk til organisk ved overgangen fra det førmoderne til det moderne samfunnet. På samme måte som solidariteten endret seg, kan det være slik at fellesskapet også endret seg ved overgangen til den flytende moderniteten. Med andre ord er det ikke nødvendigvis slik at fellesskapet ble *fraværende* i den flytende, nye, moderniteten. Kanskje oppsto det nye typer fellesskap dersom vi også antar at betingelsene for fellesskapsdannelse endret seg, på samme måte som betingelsene for solidariteten endret seg.

Hvis vi legger til grunn at betingelsene for fellesskapsdannelse endret seg, kan det bidra til å forklare hvorfor noen ønsket å dele. Gjennom intervjuene kom det frem at informantene fikk en god følelse av å dele. Denne gode følelsen kan betegnes som «*helper's high*» (Dossey, 2018), og kan forstås som en motivasjon til å dele. Dette fordi Dossey (2018) hevdet at denne følelsen gjenoppstår når en tenker tilbake til gjennomføringer av uselviske tjenester for andre. Muligens kan det være slik at denne følelsen gir en fornemmelse av å bidra til en type fellesskap. Endringer i betingelsene for fellesskapsdannelse kan også gjøre det lettere å forstå hvorfor det kom frem i det

kvantitative datamaterialet at de som syntes deling «er spennende, morsomt eller givende i seg selv» tenderte til å være uenige i at «det er vanskelig å spørre om å få låne ting» (korrelasjon på -0,086). Selv om delingen ikke nødvendigvis handlet om å bli kjent med andre, var det ønskelig å hjelpe andre. Dette fordi deltakelse i fellesskapet ikke nødvendigvis handlet om å bygge eller opprettholde relasjoner, men deltakelsen kunne handle om å ha noen å gjøre byttehandler med. I lys av både intervjuene og spørreundersøkelsen kan vi si at samholdet på Nabohjelp ikke var preget av et mål om å knytte nære bekjentskap, men ønsket om å hjelpe andre. Slik var muligens betingelsene for fellesskap endret fra å være et «varmt» fellesskap, til å bli et relasjonsfritt fellesskap preget av bytter.

Disse tre teoretiske perspektivene på fellesskap kan ses som supplement til Baumans (2000) forståelse. Dette fordi Anderson (1991/1996) hevdet at siden et fellesskap kan være forestilt, må det ikke være reelt for å oppleves som et fellesskap. Tönnies (1887/1992) viste til at gjensidighet og samhold kan uttrykkes på forskjellige måter. Slik kan det tenkes at selv om Nabohjelp-fellesskapet var preget av bytter, så ble det også preget av en type gjensidighet. Durkheim (1893/1984) understreket at samhold, i form av solidaritet, kan endre seg i takt med samfunnsendringene – noe for så vidt Tönnies også hevdet. Dette antyder at det samme kan gjelde betingelsene for fellesskap. Selv om samfunnet endres må ikke det bety at fellesskapet blir fraværende, men betingelsene for fellesskap kan ha blitt endret. Ved å se på disse tre teoriene, sammen med Baumans teori, kan det gis en bredere forståelse av fellesskap enn Baumans teori gir alene. Derfor kan det tenkes at Nabohjelp-fellesskapet er et annerledes fellesskap enn Baumans beskrivelse av fellesskap. Dette annerledes fellesskapet, som muligens kan finne sted i den flytende moderniteten, har jeg valgt å betegne som «flytende fellesskap».

7.3 Nabohjelp-fellesskapet – et flytende fellesskap?

Med bakgrunn i empirien kom det frem at informantene opplevde bruk av Nabohjelp som deltakelse i et fellesskap. Kjennetegnene ved dette fellesskapet bryter med Baumans (2000) krav til fellesskap, og vil i lys av hans teori ses som et surrogat som brukes for det savnede fellesskapet. Likevel ønsket jeg ikke å sette punktum ved at bruk av Nabohjelp kun var et surrogat, da jeg ville ta informantenes erfaringer på alvor. Jeg ville altså holde døren åpen for at Nabohjelp-fellesskapet var annerledes enn fellesskapet Bauman skisserte. Derfor har jeg sett Anderson (1991/1996),

Tönnies (1887/1992) og Durkheim (1893/1984) sine syn på fellesskap og samhold som fruktbare supplement til Baumans forståelse, noe som har ført til utviklingen av konseptet «flytende fellesskap».

Et flytende fellesskap kan defineres på følgende måte: *Et flytende fellesskap er et fellesskap medlemmene er bevisst at de er del av. Fellesskapet er uten varige relasjoner eller deltakelse over en lenger periode. Det baseres på gjensidig respekt, noe som gir en følelse av «oss».* For å gi en utvidet forståelse av konseptet beskriver jeg tre kjennetegn ved det flytende fellesskapet under.

Det første kjennetegnet er at medlemmene i et flytende fellesskap er bevisst at de er del av det. Om det dreier seg om et forestilt fellesskap, der deltakerne ikke kjenner hverandre, eller om det brukes som et surrogat for et «ekte» fellesskap, har liten betydning. Essensen er at det oppleves som et fellesskap og at opplevelsen gir deltakerne trygghet.

Det andre kjennetegnet er at fellesskapet er uten varige relasjoner. Dette kjennetegnet tas inn i definisjonen fordi forholdet mellom deltakerne er basert på nytte. Derfor trenger ikke deltakerne i det flytende fellesskapet å kjenne alle i fellesskapet, men de kan bruke alle i fellesskapet. Grunnet fraværet av relasjoner er det ikke krav til hvor langvarig deltakelsen i fellesskapet skal være. Dermed kan deltakelsen være forbigående.

Den tredje faktoren er at fellesskapet er basert på gjensidig respekt og tillit. Det er viktig for deltakerne i fellesskapet at de respekterer hverandre. Dette til tross for at deltakerne kan være forskjellige. Denne respekten kan for eksempel handle om å ikke kreve at en skal bygge nære relasjoner og at en møter opp til avtalt tid. Grunnet den gjensidige respekten får deltakerne i et flytende fellesskap en følelse av «oss» i fellesskapet. Likevel kan deltakerne i det flytende fellesskapet oppleve seg selv som ulik andre i fellesskapet, noe som kan prege egen deltakelse og uttrykkelse av tilhørighet. Derfor finnes flere «oss» side om side i et flytende fellesskap.

Med konseptet flytende fellesskap har jeg utviklet det jeg mener er en mer treffsikker forståelse av det opplevde Nabohjelp-fellesskapet. Nabohjelperne *opplevde* at de var del av fellesskapet. De brukte ikke fellesskapet til å bygge varige relasjoner. Det varierte også hvor lenge de valgte å være del av det og kunne gå ut og inn av det som de ville. Likevel understreket de viktigheten av at å ha respekt for andre nabohjelpere og av andre nabohjelperes respekt for dem. Respekten var både

med tanke på det de delte og retten de hadde til privatliv. Grunnet dette følte medlemmene i fellesskapet at de var del av et «oss», selv om medlemmene var forskjellige.

Med intervjuene og spørreundersøkelsen som utgangspunkt er jeg ikke i stand til å avdekke om det opplevde flytende fellesskapet er et generaliserbart fenomen. Likevel fungerer konseptet som et verktøy til å utvide min forståelse av fellesskapet jeg har fått innblikk i. I en forlengelse av denne forståelsen stiller jeg to spørsmål: Det første er «hvorfors skiller informantene mellom forskjellige *typer* nabohjelpere?» Det andre er «hvordan kan konseptet flytende fellesskap brukes for å forstå nabohjelpenes motivasjoner og hindringer ved bruk av Nabohjelp?» For å få forståelse av disse to spørsmålene retter jeg først fokuset mot Goffmans forståelse av individers selvframstilling. Deretter retter jeg fokuset mot hvordan konseptet flytende fellesskap kan ses i lys av informantenes beskrivelse av norsk kultur, hvilken betydning tillitsbrudd kan ha for det flytende Nabohjelp-fellesskapet og hvordan dette fellesskapet kan ses som et bidrag til grønn omstilling.

7.4 Samhandling og selvframstilling i det flytende Nabohjelp-fellesskapet

Informantenes opplevelse av å både identifisere seg som en del av «oss i fellesskapet» og følelse av å være annerledes enn de andre i det flytende fellesskap kan fremstå som paradoksal. Jeg tolker denne paradoksale fellesskapsfølelsen som et ønske om å beskytte egen identitet og samtidig være del av Nabohjelp-fellesskapet. Derfor beskrev informantene hvordan de var og argumenterte for hvordan de passet inn i det flytende fellesskapet, som Nabohjelp-fellesskapet kan tolkes som. Slik fremstår det som at deltakerne i Nabohjelp-fellesskapet aktivt måtte arbeide med å begrunne hvordan de passet inn i det flytende fellesskapet de var del av.

Arbeidet med å begrunne hvordan en passer inn i et fellesskap kan tolkes i lys av Goffmans (1959/1992) begrep om selvframstilling, da egen rolle, eller deltakelse, i fellesskapet er del av eget identitetsuttrykk. I lys av Goffman er det viktig å arbeide med egen selvframstilling, både for seg selv og andre. For meg fremstår det som at informantene mine fant kjennetegn på andre nabohjelpere og vurderte hvordan disse kjennetegnene passet til oppfattingen av egen identitet. De ville altså oppfattes på riktig måte frontstage. Basert på denne vurderingen valgte de om de så seg selv som en bærer av kjennetegnene eller ikke. Da informantene under intervjuet tydeliggjorde

for meg hvordan de oppfattet egen rolle på Nabohjelp, kan det tenkes at dette ble gjort for å tydeliggjøre hvem de var. Dette gjorde de muligens for å forklare at «selv om det kan virke som at jeg *er sånn*, så er jeg egentlig *ikke slik*».

Dette kan forklare hvorfor Maja, Line, Kari og Arne pekte på at de ikke ville være moraliserende, de var ikke bedre enn andre, men ønsket likevel å redusere klimagassutslippene. Samtidig kan dette forklare hvorfor Rune hevdet at han brukte Nabohjelp grunnet «business», han ville få frem at han ikke var en «miljøfanatiker». Videre så han kjennetegnet «hjelper» som en del av hans identitet, slik som de andre informantene også hevdet at de gjorde. Dette er også noe som kjennetegner fenomenet «helper's high», da ønsket om å være en hjelper kan ses som en del av hvem en er. Dette gjorde det mulig å både være en del av «oss nabohjelpere», men samtidig ikke være del av «den typen nabohjelpere». Slik kan det hevdes at deltakerne i et flytende fellesskap arbeider for å legitimere at de tilhørte fellesskapet ved å forklare hvordan egen identitet overlappet, eller ikke, med andre oppfattede identiteter i det samme flytende fellesskapet.

7.5 Norsk kultur og det flytende Nabohjelp-fellesskap

Informantene mine snakket om norsk kultur som en hindring i forbindelse med bruk av Nabohjelp. Derfor er det interessant å se på hvorfor de mente kulturen kunne være en hindring, men valgte å bruke appen likevel. For å forstå dette retter jeg igjen blikket mot forståelsen min av Nabohjelp-fellesskapet som et flytende fellesskap og Goffmans (1963) beskrivelse av samhandlingsorden.

Under intervjuet brukte June metaforen «boble» om norsk kultur. Denne «boblen» kunne sprekkes dersom en gikk for nærme andre individer, for eksempel dersom en satt seg ved siden av personer på bussen. Informantene mine snakket også om hvordan det opplevdes som ubehagelig å banke på hos naboen og begrunnet det i at det ikke var noe en gjorde lenger. I intervjuene kom det også frem at flestparten av informantene ikke hadde behov for å bli kjent med andre nabohjelpere. Line begrunnet det i at hun hadde stort nok nettverk i utgangspunktet og at det avhengte av hvor mye en «gadd». Maja snakket også om at dealeatferd kunne bli omfattende, da det kunne kreve for mye tid. Rune fortalte at han ønsket å være litt alene og at derfor var det ikke alltid ønskelig å gjøre noe som krevde omfattende sosial interaksjon. I tillegg underbygges dette av det kvantitative datamaterialet (tabell 4), da det kom frem tendens til at dersom en så deling som sosialt, så ble det vanskeligere å spørre om å få låne ting. I så måte fortalte informantene om erfaringer som er i tråd

med Tönnies (1887/1992), Durkheim (1893/1984) og Bauman (2000) sine beskrivelser av moderniteten og den flytende moderniteten som individualistisk.

Likevel kom det frem at selv om Nabohjelp ikke ble brukt til å knytte varige relasjoner, var det noen av informantene som skulle ønske at appen kunne brukes til det. For eksempel hadde Maja møtt en person som brukte Nabohjelp i et forsøk på å bli kjent med andre. Et annet eksempel er Arne som gjerne kunne blitt kjent med folk gjennom Nabohjelp, men forklarte at han ikke skjønnte hvordan appen kunne bli brukt til å knytte bekjentskap. Dette kan knyttes til Goffman (1963) sin forståelse av normer og respekt. Siden den norske kulturen beskrives som individualistisk kan det muligens oppleves som et normbrudd og respektløst å oppsøke interaksjon med ukjente personer. Dette fordi det kan oppleves som ubehagelig eller uønskelig for andre personer.

Siden det flytende Nabohjelp-fellesskapet ble tilgjengelig via en app, kan det tenkes at det var mulig å være deltakende i Nabohjelp-fellesskapet uten å være normbrytende og respektløs. Dette fordi appen kunne brukes på egne premisser. Brukerne av appen lastet den ned frivillig, de svarte på naboposter når det passet for dem og de kunne velge å slette appen dersom de ikke ønsket å bruke den lenger. Slik fikk de som ønsket mulighet til å delta i det flytende Nabohjelp-fellesskapet. Gjennom deltakelsen kunne en få hjelp og føle på trygghet, selv om en ikke trengte å binde seg til de andre nabohjelperne over lengre tid. De kunne også avtale et møte i forkant, uten å føle at de brøt med samfunnsnormene, slik som de sa at de følte dersom de banket på døren hos en ukjent nabo. I tillegg forklarte informantene at de følte seg bra etter å ha delt, da det «ga en god følelse». Denne gode følelsen kan ses som den samme følelsen fenomenet «helper's high» beskriver.

Jeg vil også peke på to andre funn fra intervjuet og spørreundersøkelsen som kan være relevante for å forstå hvorfor det ikke nødvendigvis oppleves som et normbrudd å bruke deleordninger. Det første er at informantene snakket om forbilder, blant annet Jenny Skavlan. Deling oppfattes som kult og ønskelig, noe som kan grunne i fremvoksende miljøbevissthet og miljøkamp drevet av kjendiser. Det andre er at det ikke er tendens til korrelasjon mellom påstanden om at «*deling passer best for de med dårlig råd*» og andre påstander om deling. Det ble heller ikke nevnt at deling var forbundet med fattigdom under intervjuene. Dette antyder at tidligere forskning, som sa at deling kunne assosieres med fattigdom, ikke får støtte i datamaterialet mitt. Både det at kjendiser fremmer miljøbevissthet og det at deling ikke kobles til fattigdom, kan bidra til at deling ikke oppfattes som et normbrudd.

7.6 Tillitsbrudd i det flytende Nabohjelp-fellesskapet

Selv om Nabohjelp kunne fungere som et såkalt flytende fellesskap, kom det frem at tilliten i fellesskapet var skjør. Informantene fortalte at negative erfaringer ved bruk av appen kunne svekke tilbøyeligheten til å dele i fremtiden. De syntes også det var vanskelig å vite hvordan de kunne vurdere om det var trygt å dele med motparten. Dette fordi motparten var ukjent og delingen ikke innebar formelle avtaler. Likevel ønsket mine informanter å dele. I dette delkapittel tar jeg for meg hvordan tilliten vurderes og kan svekkes i Nabohjelp-fellesskapet.

Jeg har pekt på gjensidighet og tillit som viktig i et flytende fellesskap. Gjennom intervjuene kom det frem at tillit var avgjørende for bruk av Nabohjelp. Likevel fortalte informantene mine at det kunne forekomme tillitsbrudd mellom nabohjelperne, da avtaler ikke alltid ble holdt. Under intervjuet ble det også tematisert hvordan informantene mine vurderte om de kunne stole på motparten. Dette kan kobles til praksisteorien og skillet mellom «oss» og «dem».

Gjennom praksisteorien kommer det frem at tidligere handlinger påvirker fremtidige handlinger. Dette er blant annet begrunnet i at handlinger er teleoaffektive, de påvirkes både av målet med handlingen og følelsene knyttet til den. Derfor kan det muligens være slik at dersom en har negative erfaringer med bruk av Nabohjelp, så kan negative følelser kobles til handlingen. Dette kan bidra til at når en skal oppnå noe, for eksempel tilgangen til en gjenstand, så ønsker en ikke å bruke deleordninger fordi det er koblet til negative følelser.

Likevel kom det frem at til tross for tillitsbrudd, så fortsatte informantene å bruke Nabohjelp, men i etterkant av et tillitsbrudd ble de mer nøye på hvem de delte med. Dette kan tolkes i lys av «oss/dem»-skillet jeg har skissert tidligere. Selv om det flytende fellesskapet tillater flere «oss» og «dem», kan det tenkes at alle de forskjellige «oss-ene» ikke vil dele med alle de forskjellige «dem-ene». Føler en at en har en viss likhet med den en deler med kan det muligens være mer sannsynlig at motparten oppleves som en del av inn-gruppen, «oss». Oppleves motparten derimot som annerledes enn seg selv, for eksempel at den skriver eller ser annerledes ut, kan det gjøre at motparten oppleves som en del av ut-gruppen, «dem». Dette kan muligens forklare hvorfor Line var mindre tilbøyelig til å dele med personer som det virket som at hadde en annen nasjonalitet enn norsk, selv om hun ikke ønsket at det skulle være slik. Opplevelsen av at et «oss» kan bidra til å øke tilbøyeligheten til å dele med andre. Samtidig kan skillet mellom «oss» og «dem» føre til

at de som ikke har egenskapene tilsvarende «oss», altså «dem», muligens opplever en barriere ved å ikke bli vist tillit til i det flytende fellesskapet.

Under intervjuet pekte Rune på at det ikke nødvendigvis var personen i seg selv han ikke stolte på, men kunnskapen til personen. Dette kan muligens være grunnet arbeidsdeling og spesialisering, som både Tönnies (1887/1992) og Durkheim (1893/1984) hevdet at er en sentral del av moderniteten. Siden personer har sine spesialiseringer stilles muligens høye kvalifikasjonskrav til motparten når en skal motta hjelp. Dette kan føre til at en heller ønsker å få hjelp av den spesialiserte enn «Ola Nordmann».

Gjennom dette delkapittelet belyser jeg at selv om «oss» og «dem» skillet på Nabohjelp er noe uklart, vurderte informantene mine hvem de ville dele med. Slik vurderte de hvem de ville ha med i sin «oss nabohjelpere»-gruppe.

7.7 Det flytende Nabohjelp-fellesskapet som et grønt fellesskap

Under intervjuene ga noen av informantene uttrykk for at de så deling som et tiltak for å redusere klimagassutslippene. Mange av informantene nevnte at de brukte Nabohjelp med formål om å redusere forbruket og å være gode forbilder for andre. Likevel kom det frem i korrelasjonsanalysene (tabell 4) at enighet i påstanden om at «*deling bidrar til å redusere klimagassutslipp*» ikke hadde signifikant korrelasjon med andre påstander om deling. Dette kan vise tendens til at selv om noen vet at deling kan bidra til å redusere klimagassutslippene, betyr ikke det nødvendigvis at denne kunnskapen har sammenheng med andre oppfatninger om deling, noe som kan antyde at reduksjon av klimagassutslippene ikke er hovedgrunnen til at noen deler. Sammenhengen mellom deling og forbruksreduksjon ble også tematisert under intervjuene. Kari snakket om at deling var bra for miljøet, men at hun i hovedsak delte fordi det var hyggelig og Rune gjorde det mest grunnet «business» og at noen måtte være en «hjelper». Det ble også nevnt at deling kunne være økonomisk lønnsomt. Mine funn samsvarer med tidligere forskning som viser at selv om miljø er en av motivasjonskildene, veier andre motivasjonsfaktorer tyngre (Barnes & Mattsson, 2016; Echegaray & Hansstein, 2020). Likevel kan effekten av økt bruk av deling være reduserte klimagassutslipp, noe som kan bety at det ikke er så viktig hva som er hovedmotivasjonen, så lenge det er en motivasjon som fører til at personer ønsker å dele.

Gjennom intervjuet kom det frem at mange syntes det var lettere å bruke en app når en skulle samhandle med ukjente, enn å ta direkte kontakt. Dette kan tyde på at informantenes opplevelse av Nabohjelp, som et flytende fellesskap, kan gjøre terskelen til å dele lavere. Ved å lære hvordan en bruker Nabohjelp, eller andre deleordninger, kan det i henhold til praksisteorien hevdes at bruk av deleordninger kan bli en del av personers handlingskjeder. Dermed kan det å dele etter hvert bli en naturlig del av personers handlinger. Dette ble også tematisert under intervjuet, da det ble sagt at dersom en hadde erfaringer med å dele, økte tilbøyeligheten til å fortsette å gjøre det.

Siden grønn omstilling omhandler at samfunnet skal bli mer bærekraftig er det også relevant å se på sosial og økonomisk bærekraft. I datamaterialet mitt fremsto det som at bruk av Nabohjelp kunne bidra til å utjevne sosiale forskjeller, da de som hadde små nettverk kunne få hjelp gjennom appen, slik June, Maja og Arne skisserte. Dette funnet kan ses i lys av Julsruds (2023) funn om at bruk av deleordninger kunne svekke betydningen av sosial kapital (kapittel 2.1). Siden Nabohjelp-appen nådde ut til mange ukjente kunne personer som hadde små sosiale nettverk få mulighet til å få hjelp av personer utenfor sitt sosiale nettverk. Slik kan Nabohjelp forstås som et slags ekstra nettverk, et digitalt nettverk med ukjente hjelpere, der en hjalp hverandre uten at en trengte å ha en sosial relasjon utover delingen. Nabohjelp som et digitalt nettverk bidro dermed både til økt sosial og økonomisk bærekraft.

Ut fra det overstående kan det flytende Nabohjelp-fellesskapet betraktes som et grønt fellesskap. Selv om hovedmotivasjonen til å delta i Nabohjelp-fellesskapet ikke nødvendigvis var å redusere klimagassutslipp, så kunne effekten av å delta i fellesskapet være at det ble naturlig å inkludere deeleatferd i handlingskjedene sine. Blir deling en del av noens handlingsskjeder, kan det muligens bidra til grønn omstilling i større grad. I et flytende fellesskap kan deling forekomme uten at personer må bryte med samfunnsnormer og gjøre bevisste grønne valg. I tillegg kan bruk av deleordninger bidra til å redusere betydningen av sosial kapital, da deleordninger, slik som Nabohjelp, kan skape digitale nettverk av hjelpere. På denne måten kan det flytende Nabohjelp-fellesskapet betraktes som et grønt fellesskap, som bidro til grønn omstilling.

7.8 Oppsummering av analysen

Gjennom analysen har jeg kommet frem til at Nabohjelp-fellesskapet kan betegnes som et flytende fellesskap. Konseptet flytende fellesskap har jeg selv utviklet, gjennom arbeidet med oppgaven, ved å kombinere relevante aspekter av Bauman (2000), Anderson (1991/1996), Tönnies (1887/1992) og Durkheim (1893) sine forståelser av fellesskap og samhold. Ved hjelp av konseptet har jeg forstått Nabohjelp-fellesskapet som et fellesskap som kan være til stede i den flytende moderniteten. Deltakerne er bevisst dette relasjonsløse og kortvarige fellesskapet der flere «oss» tilhører samme fellesskap. For å øke forståelsen av hvordan handling foregår i det flytende fellesskapet rettet jeg blikket mot Goffmans (1963) teorier om samhandlingsorden og selvframstilling. Jeg så også på praksisteorien for å belyse handlingsmønstrene.

8 Diskusjon av forskningsspørsmålene og analysen

I dette kapittelet bruker jeg analysen som et grunnlag for å diskutere de tre forskningsspørsmålene og problemstillingen. Dette gjøres for å samle trådene fra oppgaven og diskutere hva funnene mine betyr. Først diskuterer og besvarer jeg hvert av de tre forskningsspørsmålene, deretter gjør jeg det samme med problemstillingen.

8.1 Diskusjon av forskningsspørsmål 1: «Hvordan tematiserte nabohjelpere motivasjon og/eller hindringer ved bruk av Nabohjelp»

For å besvare forskningsspørsmål 1 viser jeg til analysene fra kapittel 7. Jeg har kommet frem til ti sentrale faktorer nabohjelperne tematiserte som motiverende, hemmende eller begge deler ved bruk av Nabohjelp. Disse har jeg sortert i tabellen (tabell 5) under.

Tabell 5: Motivasjoner og/eller hindringer ved bruk av Nabohjelp

Faktor (årsak)	Motiverende	Hindrende	Motiverende og hindrende
God følelse («helper's high»)	x		
Hyppig sosial interaksjon (brudd med «norske normer»)		x	
Delingen foregår på en digital plattform (mer tilgjengelig, krever mindre sosial interaksjon, men forutsetter digital kompetanse)			x
Erfaring med deling (naturlig del av handlingsmønsteret, men negative erfaringer svekker tilbøyeligheten til å dele)			x
Aksept for deling (vil være en normfølger, andres meninger er viktige)			x (Positive oppfatninger motiverer, negative oppfatninger kan svekke)
Tillit (å kunne stole på motparten. Holde avtaler. Deleatferden skal ikke bidra til å utnytte velferdssystemet. Viktig at tjenesten som tilbys er av god kvalitet. Gjensidighet og respekt)			x (Tillit motiverer, mistillit svekker)
Økonomi (personlig profitt, pengebesparelse og gjenstandens verdi)			x

			(Profitt motiverer, pengetap svekker)
Miljøbevissthet (ønsket om å redusere forbruket har motiverende effekt, men kan også føre til frykt for å være moraliserende. Respekt for andre)			x
Likhet (å føle likhet med motparten kan gi en følelse av «oss»). Kan bidra til fellesskapsfølelse)			x (Likhet motiverer, forskjellighet svekker)
Fellesskapsfølelse (trygghet og ønsket om å dele)	x		

Gjennom analysen kom jeg frem til følgende ni mulige motivasjonsfaktorer: Den første motivasjonsfaktoren var at delingen ga en *god følelse*, muligens i form av «helper's high». Den andre motivasjonsfaktoren var at delingen opplevdes som enkelt og tilgjengelig, noe bruken av *digitale verktøy* og rask kommunikasjonsflyt kunne bidra til. De som så Nabohjelp som enkelt og tilgjengelig, syntes det var enkelt å bruke appen. Den tredje motivasjonsfaktoren var positive erfaringer med å dele, dette kan begrunnes i praksisteorien, da erfaringen gjør at personene vet hvordan delingen skal gjennomføres. Den fjerde motivasjonsfaktoren var at andre viste *aksept for deling*, da det ikke var ønskelig å fremstå som en normbryter. Den femte motivasjonsfaktoren som ble pekt på var *tillit* til motparten. Denne tilliten var viktig både i form av gjensidighet og trygghet. Den sjette motivasjonsfaktoren var *økonomisk profitt*, likevel fremsto ikke det som en hovedmotivasjon til å bruke Nabohjelp. Den sjuende motivasjonsfaktoren var *miljøbevissthet* og ønsket om å bidra til reduserte klimagassutslipp. Heller ikke miljø som motivasjon fremsto som en hovedmotivasjon. Den åttende motivasjonsfaktoren var at en følte *likhet* til motparten. Følelsen av likhet bidro til at en anså andre som en del av «oss». Dette bidro til å føle at en var del av det flytende fellesskapet. Dette leder inn på den niende motivasjonsfaktoren som er følelsen av å være del av et *fellesskap*. Denne følelsen gir trygghet og bidrar til et ønske om å dele med andre i fellesskapet.

Det kom også frem en rekke mulige hindringer. Oppfatningen av at bruk av Nabohjelp krevde *hyppig sosial interaksjon* kunne svekke tilbøyeligheten til å dele, noe som muligens hadde sammenheng med at deling ikke ble sett på som «typisk norsk». En annen hindring var mangelfull digital kompetanse, da Nabohjelp var en *digital deleplattform*. Dårlige *erfaringer med deling* kunne også svekke tilbøyeligheten til å dele, dette kan begrunnes i at dårlige erfaringer med deling

kan føre til negative assosiasjoner til bruk av deleordninger. Andres negative tilbakemeldinger og oppfatninger av deling kunne også svekke tilbøyeligheten til å dele, men var ikke avgjørende. Dette fordi det var ønskelig med *aksept for delingen*. Manglende *tillit* til motparten og tillitsbrudd var også en sentral hindring. Det ble for eksempel pekt på frykten for å ikke få tilbake gjenstander og frykten for at appen skulle brukes til svart arbeid. Det kom også frem at *økonomi* hadde betydning, da det ikke var ønskelig for naboehjelperne å være del av deling som muligens førte til pengetap. I tillegg kunne *miljøbevissthet* fungere som en hindring, da det å fremstå som miljøbevisst, eller «miljøfanatiker», kunne oppleves som uønskelig. Den siste hindringen jeg kom frem til var at en så motparten som *ulik seg selv*, da naboehjelperne ofte hadde et ubevisst ønske om å helst dele med personer som var like seg selv.

Slik kommer det frem at hva som motiverte og/eller hindret bruk av Nabohjelp var komplekst. Samme faktorer kunne både virke motiverende og hemmende på samme tid. Oppfatningen av hva som motiverte til og hindret bruk av Nabohjelp kan derfor ses som subjektivt. Likevel var en generell tendens at personer ønsket å ha nytte av delingen og ikke fremstå som normbrytere. Dette stemmer overens med tidligere forskning på motivasjon til å bruke deleordninger. Alt i alt er det flere faktorer som motiverer på samme tid, miljø er sjeldent hovedmotivasjonen og det kan anses som viktig at delingen ikke oppleves som noe negativt.

8.2 Diskusjon av forskningsspørsmål 2: «Hvordan tematiserte naboehjelpere miljøbevissthet?»

Dette delkapittelet bruker jeg til å oppsummere hvordan miljøbevissthet ble tematisert i datamaterialet mitt og til å besvares forskningsspørsmål 2. Målet med denne oppgaven har ikke vært å vurdere *om* bruk av Nabohjelp er et bidrag til grønn omstilling, men det er interessant å finne ut hvordan miljøbevissthet tematiseres av de som bruker Nabohjelp. Dette er fordi bruk av deleordninger ofte pekes på som et mulig tiltak for å bidra til grønn omstilling. Jeg har også sett på muligheten for grønn omstilling i analysen, i lys av tidligere forskning på deleøkonomi og analysen fremstår det som at bruk av deleordninger kan bli en naturlig del av personers handlingskjeder, slik kan deeleatferd muligens erstatte noe av det lineære forbruket. Derfor bruker jeg dette forskningsspørsmålet til å diskutere om miljøbevissthet er en sentral del av hvorfor noen velger å bruke deleordninger.

På den ene siden kom det frem at målet om å redusere klimagassutslippene for noen var mye av grunnen til å bruke Nabohjelp og andre deleordninger. Dette kom særlig frem gjennom Arne sitt utsagn, han mente at det måtte skje en slags grønn omstilling i samfunnet og at «dele-filosofien» kunne bidra til det. Slik snakket flere av mine informanter om at mye av grunnen til at de delte var ønsket om å redusere klimagassutslippene.

På den andre siden kom det frem at selv om det var bevissthet om at deling kunne bidra til å redusere klimagassutslippene, så var ikke det grunnen til at alle delte. Rune understreket dette, da han delte fordi det var viktig å hjelpe og deling kunne gi økonomisk fortjeneste. Samme tendens kunne vi se i det kvantitative datamaterialet, da det ikke var signifikant korrelasjon mellom påstanden «*deling bidrar til å redusere klimagassutslipp*» og andre påstander om deling.

Det kom også frem at flere av informantene som snakket om at de ville redusere klimagassutslippene også nevnte at bruk av deleordninger kunne bidra til det, likevel hadde de ikke reduisering av klimagassutslipp som hovedmotivasjon til å dele. De sa blant annet at de delte fordi det var hyggelig, fint å hjelpe andre, at det var ønskelig å spare penger og at de ville være gode forbilder.

Dette viser at selv om miljø ble tematisert under intervjuet, fremsto det ikke som at hovedmotivasjonen til å bruke Nabohjelp var reduisering av klimagassutslipp. Likevel var det noe mange anså som en viktig del av deleatferden. Samtidig ble det tematisert hvordan informantene så på andre nabohjelpere. En felles oppfatning var at andre nabohjelpere var miljøbevisste, men ikke alle identifiserte seg selv som det. June snakket ikke om miljø under intervjuet og Rune understreket at han ikke var en «miljøfanatiker». Dette kan bety at det å være miljøbevisst ikke er nødvendig for å bruke Nabohjelp, eller andre deleordninger.

8.3 Diskusjon av forskningsspørsmål 3: «Hvordan tematiserte nabohjelpere fellesskap med naboer?»

Gjennom analysen har jeg forsøkt å få forståelse av hvorfor informantene mine beskrev bruk av Nabohjelp som å delta i et fellesskap, hva som kjennetegnet dette fellesskapet og om det i det hele tatt kunne regnes som et fellesskap. Jeg kom frem til at i lys av Baumans (2000) syn på fellesskap er ikke bruk av Nabohjelp deltakelse i et fellesskap. Bruken av Nabohjelp kan forstås som en del

av nabohjelpenes identitet og dermed som et surrogat for det savnede fellesskapet. Derfor brukte jeg Tönnies (1887/1992), Durkheim (1893/1984) og Andersson (1991/1996) sine syn på samhold og fellesskap, sammen med Baumans teori, til å utvide forståelsen av det informantene mine opplevde som et fellesskap. Dermed utviklet jeg konseptet flytende fellesskap.

Som deltakere i det flytende fellesskapet på Nabohjelp identifiserte informantene seg på forskjellige måter, selv om de opplevde at de tilhørte samme Nabohjelp-fellesskap. Nabohjelperne fant kjennetegn ved de andre nabohjelperne og vurderte hvor vidt disse kjennetegnene passet overens med synet på egen identitet. Basert på disse vurderingene vurderte de om de så seg selv som bærer av de samme kjennetegnene eller ikke. Gjennom beskrivelsene av seg selv tydeliggjorde de hvordan deres identitet passet inn i Nabohjelp-fellesskapet. Som følge av disse beskrivelsene kunne de vise frem hvem de egentlig var. Grunnet disse vurderingene kunne nabohjelperne være del av «oss nabohjelpere» på egne premisser. Slik kunne de både stå opp for sin egen identitet og legitimere at de passet inn i Nabohjelp-fellesskapet.

Det skal også understrekes at dette Nabohjelp-fellesskapet ikke nødvendigvis gjorde at nabohjelperne tilhørte et fellesskap sammen med sine naboer, da det kun var nabohjelperne som var del av det. Derfor er det ikke slik at bruk av Nabohjelp nødvendigvis tilrettela for relasjonsbygging med naboer i det faktiske fysiske nabolaget, men Nabohjelp-fellesskapet tilbydde et relasjonsløst nettverk som tilrettela for deling.

8.4 Svar på problemstillingen: *Hva motiverte til bruk av deleordningen Nabohjelp og hvordan påvirket app-bruken fellesskapsdannelse blant naboer?*

For å besvare prosjektets todelte problemstilling skal jeg først svare på hva som motiverte til å bruke Nabohjelp og deretter hvordan app-bruken påvirket fellesskapsdannelse blant naboer. Jeg viser til tidligere funn i oppgaven og bruker det nye konseptet mitt, «flytende fellesskap» for å gi et samlet svar på problemstillingen.

I forbindelse med bruk av Nabohjelp var sosiale, økonomiske og miljømessige faktorer motiverende. Sosialt var det viktig at bruk av appen var akseptert, opplevdes som et bidrag til å gjøre andres eller egen hverdag bedre og at det ikke krevde inngående relasjonsbygging.

Økonomisk ble motivasjonen påvirket av at app-bruken ikke skulle by på økonomiske utgifter, men pengebesparelse var en fordel. Hva som ble lagt i dette var til dels subjektivt. Derfor var det forskjellig hva nabohjelperne ønsket å dele. Det var også viktig at gjenstandene ble levert tilbake til avtalt tid og i god stand, noe som muligens også kan skyldes økonomiske faktorer. Miljø ble også pekt på som en viktig motivasjon, der reduksjon av forbruket sto sterkt. Likevel ble miljøhensyn ofte trukket frem som en sekundær motivasjonskilde. Disse motivasjonsfaktorene kan også ses i sammenheng med hindringene jeg kom frem til. Dette fordi hindringene ofte kom som et resultat av at motivasjonsfaktorene ble svekket. Det kunne også forekomme at samme motivasjonsfaktorer kunne overlape, da samme motivasjonsfaktorer både kunne være motiverende og hindrende for bruk av Nabohjelp. Eksempelvis kunne tillit fungere motiverende, mens tillitsbrudd var hindrende.

Gjennom oppgaven har jeg også vist hvordan bruk av Nabohjelp påvirket fellesskapsdannelse blant naboer. Det fremsto ikke som at bruk av Nabohjelp påvirket «tradisjonell» fellesskapsdannelse blant naboer, forstått som mennesker som bor ved siden av hverandre. Nabohjelp skapte et nettverk med ukjente personer, som kunne hjelpe hverandre med det som trengtes hjelp til. Dette var uavhengig av hvorvidt personene var naboer, eller bodde i hver sin ende av samme by. Så selv om Nabohjelp ikke nødvendigvis førte til økt interaksjon i nabolaget og fellesskapsdannelse med naboer, så førte Nabohjelp til et digitalt nettverk av hjelpere som ikke kjente hverandre, i form av et flytende fellesskap.

Denne paradoksale blandingen av fellesskap og manglende relasjoner førte til at jeg valgte å betegne Nabohjelp-fellesskapet som et flytende fellesskap. Dette vil si et fellesskap der medlemmene var bevisst egen deltakelse. Det krevde verken varige relasjoner eller deltakelse med varighet over en lenger periode. Det ble basert på gjensidig respekt, noe som ga en følelse av «oss». Følelsen av «oss» var til stede selv om deltakerne i det flytende Nabohjelp-fellesskapet var forskjellige. Deltakerne i det flytende fellesskapet lagde seg et bilde av egen identitet og argumenterte for hvordan den kunne passe inn i, eller skilte seg fra, oppfatningen av andre deltakere i det flytende fellesskapets identitet.

Med bakgrunn i det nye konseptet vil jeg legge til at følelsen av å være deltaker i et flytende Nabohjelp-fellesskap skapte motivasjon til å bruke appen. Det ga trygghet, et digitalt nettverk og passet inn med hvordan det norske samfunnet opplevdes av mine informanter.

9 Avsluttende betraktninger

Gjennom dette masterprosjektet har jeg fordypet meg i hva som motiverte til å bruke Nabohjelp og hvordan app-bruken påvirket fellesskapsdannelse blant naboer. Jeg kom frem til en rekke motivasjonsfaktorer, hindringer og faktorer som fungerte som begge deler. Disse har jeg samlet i tabell 5 «Motivasjoner og/eller hindringer ved bruk av Nabohjelp». I forbindelse med fellesskapsdannelse kom jeg frem til at bruken av Nabohjelp ikke tilrettela for fysisk fellesskapsdannelse blant naboer, men at bruken av appen opplevdes som å delta i et fellesskap. Dette fellesskapet har jeg betegnet som et flytende fellesskap. Mine tolkninger av Nabohjelp, som ledet frem til konseptet flytende fellesskap, er en av mange mulige måter å tolke app-bruken på. Dette vil si at mine svar ikke er en *absolutt* fasit på hva som motiverte til bruk av Nabohjelp og hvordan app-bruken bidro til følelsen av fellesskap²⁹, men er *en mulig* forståelse av Nabohjelp.

I det som følger skal jeg vise til hvordan funn fra Nabohjelp-casen kan brukes i forbindelse med annen forskning. Dette er fordi prosjektet mitt er gjort i tilknytning til Upscale-prosjektet, som hadde formål om å oppskalere bruk av deleordninger. Siden fellesskap ble en sentral del av prosjektet, vil jeg også legge frem hvordan mitt syn på flytende fellesskap kan brukes i videre forskning på fellesskap. Derfor har jeg delt opp dette kapittelet i tre delkapitler: delkapittel 9.1 «Mulighet for analytisk generalisering av Nabohjelp-casen», delkapittel 9.2 «Videre oppskalering av digitale deleordninger» og delkapittel 9.3 «Videre forskning på digitale deleordninger».

9.1 Mulighet for analytisk generalisering av Nabohjelp-casen

I dette masterprosjektet har jeg brukt Nabohjelp som case. Derfor er det nabohjelpere som har svart på både spørreundersøkelsen og intervjuet, dermed er det Nabohjelp datamaterialet mitt forteller noe om. Likevel var et av målene med denne oppgaven konseptuell generalisering, jeg ønsket altså at funnene mine skulle si noe utover selve casen jeg undersøkte. I det følgende skal

²⁹ Her har jeg endret formuleringen i problemstillingen fra «fellesskapsdannelse med naboer» til «følelsen av fellesskap», da det ikke nødvendigvis var slik at en følte det var naboer en var del av det flytende fellesskapet med.

jeg argumentere for at funnene mine også kan være relevante i annen forskning i norsk kontekst.

Det er særlig av tre grunner:

Den første grunnen er at informantene mine snakket mye om deling generelt og hadde erfaring med andre typer digitale deleordninger enn Nabohjelp, for eksempel Finn.no, Tise og Getaround. Spørsmålene i spørreundersøkelsen er stilt til nabohjelpere, men spørsmålene handler om deling generelt, fremfor Nabohjelp spesifikt. Dermed kan vi si at studiens design tilrettela for konseptuell generalisering, og at motivasjonen, barrierene og det flytende fellesskapet jeg identifiserte på Nabohjelp kan belyse andre tilsvarende caser.

Disse tilsvarende casene kan omhandle andre digitale deleordninger, da opplevelsen av å bruke andre digitale deleordninger kan være noe likt opplevelsen av å bruke Nabohjelp. Jeg understreker at det er *digitale* deleordninger fordi Nabohjelp var en app. Derfor har jeg i liten grad samlet datamateriale om bruk av fysiske deleordninger. Når det kommer til konseptet flytende fellesskap trenger ikke casene nødvendigvis å omhandle deleordninger. Dette fordi konseptet kan også gjelde andre fellesskapstyper i dagens samfunn.

Den andre grunnen er at funnene mine kan brukes videre i forskning på norske kontekster. Dette er fordi forskning på norske kontekster kan preges av de samme kulturelle særpregene som mine undersøkelser av fellesskap og digitale deleordninger ble preget av. Derimot er det vanskelig å bruke datamaterialet mitt til å si noe om bruk av deleordninger i land med en annen kultur enn den norske. Land med mindre individualistiske særpreg vil muligens ikke preges av faktorer som behovet for privatliv eller av ønsket om å ikke oppfattes som nærgående. Kultur kan også være viktig for hvordan personer ser på grad av tillit til fremmede. Likevel kan det tenkes at det er mulig å undersøke om et slikt flytende fellesskap kan finnes i andre kulturer også.

Den tredje grunnen er at funnene jeg har gjort, særlig de som omhandler flytende fellesskap, kan ha betydning for den grønne omstillingen. Dette fordi omstillingen er et samarbeidsprosjekt, som må gjøres i fellesskap. Derfor kan forståelsen av deler av det norske samfunn som et flytende fellesskap og det flytende fellesskapets grunnlag brukes for å forstå hvordan personer i dagens samfunn er i stand til å bidra til denne grønne omstillingen.

9.2 Videre oppskalering av digitale deleordninger

Basert på funn jeg har gjort gjennom oppgaven har jeg også gjort meg opp noen tanker om hva som kan være både interessant og viktig å undersøke i videre oppskalering av digitale deleordninger.

I lys av empirien og det teoretiske rammeverket har jeg kommet frem til at når digitale deleordninger skal oppskaleres er det viktig å fremme det som kan fungere motiverende og motvirke det som kan være en hindring i forbindelse med deling. De som skal fremme bruk av deleordninger må få frem hvordan delingen kan være nyttig og at den ikke vil kreve mye sosial interaksjon, altså at delingen ikke bryter med normene i det aktuelle samfunnet. Det er også viktig å få frem hvordan deleordningen brukes og få folk til å erfare følelsen av «helper's high». Gjøres dette kan det å bruke deleordninger bli en naturlig del av personenes handlingskjeder. Noe som er særlig viktig ved oppskalering av digitale deleordninger er å tilrettelegge for at personer med mangelfulle digitale ferdigheter også kan bruke appen.

Tillit til ukjente personer er også en sentral del av delingen. Derfor er det viktig at de som tilbyr deleordninger gjør det så trygt for brukerne å bruke deleordningene som mulig. Jeg har derfor to forslag som kan bidra til å øke tilliten for brukerne av deleordningene. Det første er å ha en type avtale som inngås ved deling. Det andre er å få frem at det er trygt å bruke deleordningen, da kan ulike former for verifisering være et mulig bidrag til det. Verifiseringen kan for eksempel vise at personene holder avtaler.

I forbindelse med oppskalering av digitale deleordninger kan det også ses som viktig å være bevisst særlig to faktorer: Den første er at hovedmotivasjonen til å dele sjeldent er utelukkende av miljøhensyn. Den andre er at deling kan ha en negativ assosiasjon med å være en såkalt «miljøfanatiker» og moraliserende. Dermed kan det være hensiktsmessig å også fokusere på andre fordeler ved bruk av deleordninger, når bruk av deleordninger skal promoteres. Gjøres dette kan bruken av deleordninger øke, og bruken av deleordninger kan få større effekt på reduseringen av klimagassutslippene.

I videre forskning og oppskalering av digitale deleordninger kan det også være hensiktsmessig å ta i betraktning at deling via digitale deleordninger tilrettelegger for noe som kan oppleves som et fellesskap. Det å være del av dette fellesskapet kan virke motiverende i forbindelse med deling. Likevel er dette ikke et fellesskap slik en vanligvis betrakter fellesskap, da det mangler varige

relasjoner og deltakelsen i fellesskapet ikke trenger å vare over lenger tid. Det kan være mulig brukere av andre digitale deleordninger opplever tilsvarende fellesskap, som det flytende fellesskapet, i den digitale deleordningen de bruker.

Det er mulig at konseptet flytende fellesskap kan være nyttig i videre forskning og oppskalering av digitale deleordninger, og muligens også annen forskning på fellesskap, da det ikke nødvendigvis er slik at denne typen fellesskapsfølelse er unik for Nabohjelp-fellesskapet. Det kan også tenkes at konseptet flytende fellesskapet griper noe mer generelt i dagens samfunn. Slik jeg ser dette fellesskapet er det preget av individualisme, nyttevurderinger, forbigående deltakelse og spesialisering. Det flytende fellesskapet er preget av individualisme fordi deltakerne i fellesskapet ikke nødvendigvis trenger å ha en faktisk relasjon til andre i samme fellesskap og fordi en både kan være seg selv og samtidig passe inn i det aktuelle flytende fellesskapet. Flytende fellesskap er preget av nyttevurdering i form av at det vurderes hvor mye interaksjon en må ha med andre i fellesskapet, for å selv oppnå det en ønsker. Dette gjøres uavhengig av om det er gjenstand, tjeneste, en god følelse eller trygghet. Flytende fellesskap er også forbigående, da personer kan velge hvor lenge de ønsker å være deltakere i fellesskapet og om de skal være deltakere i ett eller mange flytende fellesskap på samme tid. Det flytende fellesskapet er også preget av spesialisering, dette fordi personer i fellesskapet er forskjellige. Dermed er det plass til både «de i det flytende fellesskapet som er som oss» og «de i det flytende fellesskapet som er som dem». Dette gir rom for forskjellighet og dermed ulike ferdigheter, noe som lar deltakerne bruke hverandre sine styrker. Et slikt syn på fellesskap kan være sentralt i videre oppskalering av digitale deleordninger.

9.3 Videre forskning på digitale deleordninger

For å øke bruken av deleordninger er det viktig med mer forskning på bruk av deleordninger. Dette synliggjøres da Nabohjelp ble lagt ned underveis i masterprosjektet mitt og tidligere forskning peker på at det er vanskelig å være en ikke-kommersiell del av et samfunn som i stor grad er kommersielt. Jeg har inntrykk av at en mulig årsak til at Nabohjelp ble nedlagt er fordi den ikke var kommersiell, derfor tjente ikke Obos penger på å holde liv i appen. Dette er kun en antakelse, men det ville vært svært interessant å undersøke hvorfor det kan være vanskelig å holde liv i ikke-kommersielle deleordninger. For å gjøre dette kunne en gått inn i avviklede digitale deleordninger og se etter grunn til avviklingen og avdekke mulige mønster.

En annen studie som ville vært interessant å gjennomføre er en studie av personer som aldri har benyttet seg av, eller lastet ned, en type digital deleordning. Dette er fordi funnene mine, som er basert på undersøkelser av personer med kjennskap til Nabohjelp og som, til en viss grad, har kommet over den nevnte terskelen for å bruke deleordninger. Hindringene til personene som aldri har erfart deleordninger kunne muligens fortelle mer om hvorfor digitale deleordninger brukes i liten grad.

En siste undersøkelse som ville vært interessant å gjennomføre er hvordan konseptet om flytende fellesskap kunne vært fruktbart i møte med både andre digitale deleordninger og andre sosiale fenomener. Dette fordi selv om en studie kan tyde på at flytende fellesskap er et mulig fenomen, er det ikke sikker at det eksisterer utenfor denne studien.

Referanseliste

- Acquier, A., Daudigeos, T., & Pinkse, J. (2017). Promises and paradoxes of the sharing economy: An organizing framework. *Technological Forecasting and Social Change*, *125*, 1–10. <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2017.07.006>
- Anderson, B. (1991/1996). *Forestilte fellesskap. Refleksjoner omkring nasjonalismens opprinnelse og spredning* (E. Andersen, Overs.). Spartacus forlag AS. (Opprinnelig utgitt 1991)
- Barnes, S. J., & Mattsson, J. (2016). Understanding current and future issues in collaborative consumption: A four-stage Delphi study. *Technological Forecasting and Social Change*, *104*, 200–211. <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2016.01.006>
- Bauman, Z. (2000). *Savnet fellesskap* (K. M. Thorbjørnsen, Overs.). Cappelen Akademisk Forlag.
- Bauman, Z. (2001). Identity in the globalizing World. *Social Anthropology*, *9*(2), 121–129. <https://doi.org/10.1111/j.1469-8676.2001.tb00141.x>
- Belk, R. (2007). Why Not Share Rather Than Own? *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, *611*(1), 126–140. <https://doi.org/10.1177/0002716206298483>
- Bjerkeset, S. (2022). Byens tilfeldige møter: Hva får fremmede til å interagere med hverandre? *Norsk sosiologisk tidsskrift*, *6*(4), 1–18. <https://doi.org/10.18261/nost.6.4.3>
- Botsman, R., & Rogers, R. (2010). *Whats Mine is Yours: The Rise of Collaborative Consumption*. Harper Business.
- Bradley, K., & Persson, O. (2022). Community repair in the circular economy – fixing more than stuff. *Local Environment*, *27*(10–11), 1321–1337. <https://doi.org/10.1080/13549839.2022.2041580>

- CICERO. (u.å.). *UPSCALE: Oppskalering av bærekraftig deling ved hjelp av offentlige biblioteker*. Hentet 15. mars 2023, fra <https://cicero.oslo.no/no/prosjekter/upscale-oppskalering-av-baerekraftig-deling-ved-hjelp-av-offentlige-biblioteker>
- CICERO. (2022, august 26). *Hva forsker vi på i Upscale?* CICERO, senter for klimaforskning. <https://wtest.cicero.oslo.no/no/prosjekter/upscale-oppskalering-av-baerekraftig-deling-ved-hjelp-av-offentlige-biblioteker/upscale/hva-forsker-vi-pa-i-upscale>
- Claussen, L. (2020, oktober 14). *Costume Awards 2020: Dette er Årets moteprofil*. Costume.no. <https://costume.no/mote/costume-awards-2020-dette-er-arets-moteprofil>
- Dossey, L. (2018). The Helper's High. *Explore*, 14(6), 393–399. <https://doi.org/10.1016/j.explore.2018.10.003>
- Durkheim, E. (1893/1984). *The division of labour in society* (W. D. Halls, Overs) (2). Macmillan Education LTD. (Opprinnelig utgitt 1893)
- Echegaray, F., & Hansstein, F. (2020). Share a ride, rent a tool, swap used goods, change the world? Motivations to engage in collaborative consumption in Brazil. *Local Environment*, 25(11–12), 891–906. <https://doi.org/10.1080/13549839.2020.1845132>
- Falk, J. (2013). Ferdinand Tönnies. I H. Andersen & L. B. Kaspersen (Red.), *Klassisk og moderne samfundsteori* (5. utg., ss. 71–84). Hanz Reitzels Forlag.
- Frenken, K. (2017). Political economies and environmental futures for the sharing economy. *The Royal Society Publishing*, 375(2095), 1–15. <https://doi.org/10.1098/rsta.2016.0367>
- Fraanje, W., & Spaargaren, G. (2019). What future for collaborative consumption? A practice theoretical account. *Journal of Cleaner Production*, 208, 499–508. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2018.09.197>
- Gaden, M. (2022, november 29). *Motenettsted: Hun er Mote-Norges mektigste*. Minmote.no. <https://www.minmote.no/a/O8gqp3>

- Goffman, E. (1959/1992). *Vårt rollespill til daglig* (K. Risvik og K. Risvik, Overs.). Pax Forlag.
(Opprinnelig utgitt 1959)
- Goffman, E. (1963). *Behavior in Public Places. Notes on the Social Organization of Gatherings*.
The Free Press of Glencoe.
- Hagen, R. (2017). Abduction—Assessing Frutifulness and the Construction of Scientific
Concepts. I S. P & L. H (Red.), *Theory in Action: Theoretical Constructionism* (ss. 126–
144). Brill.
- Haarstad, H., & Rusten, G. (2018). Grønn omstilling og norske veivalg: Introduksjon. I H.
Haarstad & G. Rusten (Red.), *Grønn omstilling: Norske veivalg* (ss. 11–26).
Universitetsforlaget.
- Jarness, V., & Hansen, M. L. (2018). Grønne grenser. *Norsk sosiologisk tidsskrift*, 2(3), 208–
224. <https://doi.org/10.18261/issn.2535-2512-2018-03-02>
- Julsrud, T. E. (2020). Bærekraftig deling i norske kommuner: Status og nye muligheter. I 52
[Rapport]. CICERO Center for International Climate and Environmental Research -
Oslo. <https://pub.cicero.oslo.no/cicero-xmlui/handle/11250/2737245>
- Julsrud, T. E. (2023). Sustainable sharing in local communities: Exploring the role of social
capital. *Local Environment*, 0(0), 1–17. <https://doi.org/10.1080/13549839.2023.2179611>
- Julsrud, T. E., & Kallebekken, S. (2021). *Bruk av delte og selvkjørende kollektivtransporter i
nærmiljøet: Hva synes befolkningen?* (POLICY NOTES 2021:01). CICERO.
[https://xp.cicero.oslo.no/no/api/_/attachment/inline/438a323e-235d-476d-a22b-
38c10487ee1d:62ebb1905b8ff99a8cf23ba8e3bca7b2ba67e0b9/OBOS_Policy%20note_E
nable.pdf](https://xp.cicero.oslo.no/no/api/_/attachment/inline/438a323e-235d-476d-a22b-38c10487ee1d:62ebb1905b8ff99a8cf23ba8e3bca7b2ba67e0b9/OBOS_Policy%20note_Enable.pdf)
- Lidskog, R., & Sundqvist, G. (2013). *Miljøsociologi*. Gyldendal Akademisk.

- Martin, C. J. (2016). The sharing economy: A pathway to sustainability or a nightmarish form of neoliberal capitalism? *Ecological Economics*, *121*, 149–159.
<https://doi.org/10.1016/j.ecolecon.2015.11.027>
- Murillo, D., Buckland, H., & Val, E. (2017). When the sharing economy becomes neoliberalism on steroids: Unravelling the controversies. *Technological Forecasting and Social Change*, *125*, 66–76. <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2017.05.024>
- Netter, S., Pedersen, E. R. G., & Lüdeke-Freund, F. (2019). Sharing economy revisited: Towards a new framework for understanding sharing models. *Journal of Cleaner Production*, *221*, 224–233. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2019.02.225>
- Obos. (u.å.-a). *Dette er OBOS*. Hentet 23. april 2023, fra <https://www.obos.no/dette-er-obos/>
- Obos. (u.å.-b). *Nabohjelp*. Hentet 26. desember 2022, fra <https://nye.obos.no/nabohjelp/>
- Obos. (u.å.-c). *OBOS tar samfunnsansvar*. Hentet 23. april 2023, fra <https://www.obos.no/samfunnsansvar/>
- Obos. (u.å.-d). *Slik bruker du Nabohjelp*. Hentet 10. januar 2023, fra <https://nye.obos.no/nabohjelp/slik-bruker-du-appen/>
- Obos. (2023, januar 4). *Takk for nå*. <https://nye.obos.no/nabohjelp/nabohjelp-artikler/takk-for-na/>
- Olsen, K. G. (2022, desember 26). «Nabohjelp»: Legges ned. *Dagbladet*.
<https://borsen.dagbladet.no/nyheter/legges-ned/78167309>
- Ringdal, K. (2018). *Enhet og mangfold. Samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode* (4. utg.). Fagbokforlaget.
- Rusten, G., & Tvedt, H. L. (2018). Hvordan kan næringslivet bidra til en grønn omstilling. I *Grønn omstilling. Norske veivalg* (ss. 79–97). Universitetsforlaget.

- Schatzki, T. (2016). Keeping Track of Large Phenomena. *Geographische Zeitschrift*, 104(1), 4–24.
- Skog, O.-J. (2004). *Å forklare sosiale fenomener. En regresjonsbasert tilnærming* (2. utg.). Gyldendal Akademisk.
- Spiegelhalter, D. (2019). *The Art of Statistics. Learning from Data*. Pelican Books.
- Tanggaard, L., & Brinkmann, S. (2012). Intervjuet. I S. Brinkmann & L. Tanggaard (Red.), *Kvalitative metoder. Empiri og teoriutvikling* (1. utg., ss. 17–45). Gyldendal Akademisk.
- Tjora, A. (2021). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis* (4. utg.). Gyldendal Akademisk.
- Tjora, A., Henriksen, I. M., Fjærli, T., & Grønning, I. (2012). *Sammen i byen. En sosiologisk analyse av urbane naboskap, nærmiljø og boligens betydning*. Tapir Akademisk Forlag.
- Tönnies, F. (1887/1957). *Community & Society* (C. P. Loomis, Overs.). The Michigan State University Press. (Opprinnelig utgitt 1887)
- Verdenskommisjonen for miljø og utvikling. (1987). *Vår felles framtid. Verdenskommisjonen for miljø og utvikling*. Tiden Norsk Forlag.
- Westskog, H., Hovelsrud, G. K., & Sundqvist, G. (2017). How to Make Local Context Matter in National Advice: Towards Adaptive Comanagement in Norwegian Climate Adaptation. *Weather, Climate, and Society*, 9(2), 267–283. <https://doi.org/10.1175/WCAS-D-16-0063.1>
- Westskog, H., Julsrud, T. E., Kallbekken, S., Frenken, K., Schor, J., & Standal, K. (2021). The role of community sharing in sustainability transformation: Case studies from Norway. *Sustainability: Science, Practice and Policy*, 17(1), 334–348. <https://doi.org/10.1080/15487733.2021.1969820>

Westskog, H., Aase, T. H., Standal, K., & Tellefsen, S. (2020). Sharing among neighbours in a Norwegian suburb. *Environmental Innovation and Societal Transitions*, 37, 39–49.

<https://doi.org/10.1016/j.eist.2020.07.010>

WWF. (2022). *Earth Overshoot Day 2022: Nå har vi brukt opp jordas ressurser for i år*. WWF.

<https://www.wwf.no/klima-og-energi/earth-overshoot-day>

Zhu, G., So, K. K. F., & Hudson, S. (2017). Inside the sharing economy: Understanding consumer motivations behind the adoption of mobile applications. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 29(9), 2218–2239.

<https://doi.org/10.1108/IJCHM-09-2016-0496>

Aakvaag, G. C. (2008). *Moderne sosiologisk teori*. Abstrakt forlag.

Aase, T. H., & Fossåskaret, E. (2014). *Skapte virkeligheter. Om produksjon og tolkning av kvalitative data* (2. utg.). Universitetsforlaget.

Vedlegg

Vedlegg 1: Beskrivelse av kodegrupper

Under beskrives kodegruppene og underkodegruppene. Hver av kodegruppene er markert med hvit bakgrunn, undergruppene og tilhørende under-undergrupper er markert i en nyanse av blått, grønt eller oransje, avhengig av hvilken kodegruppe de tilhører.

Kodegruppe	Beskrivelse
<i>Bruk av deleordning</i>	Denne kodegruppen innebærer de empirinære kodene som for seg deling generelt. Der bruken av deleordning beskrives gjennom de tilhørende sitatene. Her er det plassert påstander om både Nabohjelp og andre delingsapper, som Finn.no, Tise og nabolagschatter.
<i>Bruk av deleordning // barriere</i>	I denne underkodegruppen rettes fokuset mot barrierene ved deling. Denne gruppen er særlig sentral i forbindelse med forskningsspørsmålet om hva slags faktorer som fungerer motiverende og/eller hindrende i forbindelse med digitale deleordning. I tillegg er empiri tilhørende ikke-digitale deleordning plassert her, dette er fordi dette kan si noe om oppfatninger av deling generelt og kan vise til hva som skiller digitale deleordning fra de ikke-digitale. Her plasseres alle barrierene som ikke kan plasseres i noen av under-undergruppene.
<i>Bruk av deleordning // barriere // det digitale</i>	I denne under-underkodegruppen er barrierer ved bruk av digitale verktøy plassert. Tekniske utfordringer og andre barrierer som gjelder det digitale er plassert i denne kategorien.
<i>Bruk av deleordning // barriere // gjenstandens verdi</i>	I denne under-underkodegruppen er barrierer ved deling grunnet gjenstandens verdi plassert. Dette inkluderer også om frykten for at noe skal bli ødelagt eller borte grunnet lån eller utlån.

<i>Bruk av deleordning // barriere // kultur</i>	I denne under-underkodegruppen kommer barrierer som baseres på kulturelle faktorer til uttrykk. Dette kan være den norske kulturen eller kulturelle faktorer på et mindre nivå – lokalmiljø eller individ.
<i>Bruk av deleordning//barriere // språk og nasjonalitet</i>	I denne under-underkodegruppen kommer barrierer i forbindelse med språk og nasjonalitet til uttrykk.
<i>Bruk av deleordning // barriere // økonomi</i>	I denne under-underkodegruppen kommer barrierer som er koblet til økonomi frem. Her er det både empirinære koder som viser til at deling kan være kostbart, men også at deling kan handle om utnytting.
<i>Bruk av deleordning // barriere // å komme i kontakt</i>	I denne under-underkodegruppen er barrierer ved å komme i kontakt med andre plassert. Her er det både barrierer ved å komme i kontakt digitalt og ikke-digitalt.
<i>Bruk av deleordning // dette (kan) deles</i>	I denne underkodegruppen kommer det frem hva som deles og betraktes som noe som kan deles.
<i>Bruk av deleordning // motivasjon</i>	I denne underkodegruppen er fokuset rettet mot hva som motiverer til deling på et generelt nivå utover det som inkluderes i under-underkodegruppene til denne undergruppen.
<i>Bruk av deleordning // motivasjon // å hjelpe andre</i>	I denne under-underkodegruppen er motivasjon knyttet til det å kunne hjelpe andre plassert. Her er det å hjelpe andre uten å forvente noe i retur og uten å forplikte seg til motparten sentralt.
<i>Bruk av deleordning // motivasjon // forbruk og miljø</i>	I denne under-underkodegruppen er motivasjon som er relatert til forbruk og miljø plassert. Dette kan både være holdninger til kun forbruk eller miljø, eller til kombinasjonen forbruk og miljø.

<i>Bruk av deleordning // tilgjengelighet</i>	Denne under-underkodegruppen til <i>bruk av deleordning</i> tar for seg hvordan tilgjengelighet kan virke motiverende i forbindelse med bruk av deleordning.
<i>Bruk av deleordning // tilgjengelighet // avstand</i>	
<i>Oppfatninger av deling</i>	I denne kodegruppen er empirinære koder koblet til generelle oppfatninger av det å dele plassert.
<i>Relasjoner og interaksjon</i>	I denne kodegruppen er faktorer vedrørende relasjoner til andre og hvordan en interagerer plassert. Her plasseres både empirinære koder som viser til hvordan en ønsker at relasjoner og interaksjon skal være og hvordan det er.
<i>Relasjoner og interaksjon // digital interaksjon</i>	I denne underkodegruppen plasseres empiri som uttrykker hvordan digital interaksjon foregår eller vurderes.
<i>Relasjoner og interaksjon // påskudd for interaksjon</i>	I denne underkodegruppen er empirinære koder som viser hvordan en kan komme i kontakt med andre plassert.
<i>Tillit</i>	I denne kodegruppen er det plassert empiri tilknyttet tillit, her er særlig holdninger til og erfaringer ved tillit sentrale.
<i>Tillit // tillitsbygging</i>	I denne underkodegruppen er det plassert sitater som viser til hvordan tillit kan bygges

Vedlegg 2: Intervjuguide

Problemstilling: «Hvilke motivasjonsfaktorer og barrierer påvirker bruk av digitale deleordning?»

Forskningsspørsmål: «hva slags faktorer fungerer motiverende og/eller hindrende i forbindelse med bruk av digitale deleordning?», «Hvordan kan motivasjon til å dele ses i forhold til motivasjon til å kjøpe nytt?» og «i hvilken grad kan digitale delingsplattformer påvirke fellesskap i nabolag?»

Introduksjon: Intervjuet handler om dine erfaringer ved bruk av nabo hjelp-appen.

Anonymitet: Ditt navn vil bli anonymisert og informasjon som du oppgir skal ikke kunne spores tilbake til deg.

Båndopptakelse: Intervjuet vil bli tatt opp via appen «Nettskjema-diktafon» og transkribert. «Nettskjema-diktafon» er en båndopptakelsesapp der opptaket blir kryptert på mobiltelefonen og sendes til «Nettskjema», noe som gjør at opptaket kun kan behandles gjennom nettsiden «Nettskjema». Der er informasjonen trygg. Når Datamaterialet er ferdig transkriberte og det ikke lenger er behov for å ha lydopptakene, vil de bli slettet. Dette vil senest skje når prosjektet er gjennomført. I tillegg vil det være en båndopptaker ekstra, som en slags sikring. Dette lydopptaket skal ideelt sett slettes da jeg ser at opptaket gjennom «Nettskjema-diktafon» er sendt til «Nettskjema». Dersom det skjer en feil under intervjuet, slik at opptaket som er tatt via appen ikke fungerer vil opptaket som er gjort gjennom båndopptakeren brukes. Dette gjøres fordi «Nettskjema-diktafon» anbefaler å ha en backup i tilfelle uforutsette hendelser forekommer.

Tid: Intervjuet vil ta omtrent en time.

Innledning: Hei og velkommen. Presentasjon av masterstudent (Kristina Roset) og prosjektets formål (motivasjon og barrierer ved bruk av digitale deleordning).

Bakgrunnsinformasjon om informant:

- Alder

- Yrke og utdanning

Tema: Bruk av nabohjelp (få informasjon om hvordan appen brukes og hva som motiverer/hindrer informant i forhold til bruk av appen).

1. Hvordan fant du at du ville laste ned/benytt nabohjelp-appen?
2. Fortell om en situasjon hvor du benyttet nabohjelp-appen?

Oppfølgingsspørsmål:

- a. Hvorfor valgte du å bruke appen i dette tilfellet?
 - b. Hvordan opplevde du bruken av appen?
 - c. Hvordan bruker du appen? Er det for å selv få hjelp eller hjelpe andre? Låner du gjenstander eller tjenester? Andre ting? Er opplevelse av appen ulik i forhold til om du bruker den til gjenstandsdeling eller deling av tjenester? Hvorfor valgte du dette?
 - d. Var det noen utfordringer i forhold til bruk av appen? I så fall, hvilke og hvorfor?
 - e. Har du kun brukt appen i Oslo? Hvis ikke, hvordan er det å bruke den i Oslo i forhold til andre steder?
3. Er det noen funksjoner i selve nabohjelp-appen som gjør at du foretrekker å bruke/ikke bruke den? I så fall, hva slags funksjoner er dette og hvordan fungerer de? På hvilken måte påvirker dette ditt bruk av nabohjelp-appen?
 4. Nabohjelp i forhold til andre digitale delingstjenester?
 - a. Bruker du andre delingstjenester enn nabohjelp? For eksempel Facebook, Tise, Finn etc. Hvordan er disse i forhold til hverandre?
 5. Hvordan påvirker varslinger fra appen ditt forhold til den? Har du på varsler?

Tema: Naboskap (få informasjon om nabolaget og hvordan interaksjonen er der)

1. Fortell om nabolaget ditt?

Oppfølgingsspørsmål:

- a. Hva slags type nabolag er det (byggefelt, blokk, etc.?)
 - b. I hvilken grad er samhandling med andre i nabolaget en sentral del av naboskapet? (Møter en naboer? Er det samhandling?)
 - c. I hvilken grad er samhandling med andre i nabolaget viktig eller ønskelig for deg?
 - d. Hvordan er terskelen for å hilse på og ta kontakt med naboer?
 - i. Tror du dette er noe som er særegent i ditt nabolag? Hvorfor (ikke)?
 - e. Finnes det aktiviteter i nabolaget ditt som fører til at du omgås naboene?
2. Hvordan har bruk av nabohjelp-appen påvirket ditt bekjentskap med personer i nabolaget ditt?

Oppfølgingsspørsmål:

- a. Har den ført til mer interaksjon med naboer? På hvilken måte?
- b. Har du fått nye bekjentskap som følge av bruk av appen? På hvilken måte?
- c. Synes du at appen fungerer slik at en kommer i kontakt med naboene, eller er det andre middel som er mer effektive? For eksempel dugnad, fellesareal, tilfeldige møter, oppsøke ukjente naboer, etc.
 - i. Eller fungerer den bedre til andre formål enn å knytte bekjentskap?
- d. Hvordan er det å legge ut en nabopost, når det gjelder å banke på døra hos naboen? Hvordan synes du det hadde vært om naboen hadde banket på din dør?

Tema: Forbruk og deling

1. Hvordan er det å dele, sammenlignet med å eie selv?

Oppfølgingsspørsmål:

- a. Hvordan bruker du delte gjenstander? Skiller dette seg fra hvordan du bruker gjenstandene du eier? Hva tror du eventuelt er grunnen til dette?
2. Forteller du andre at du benytter nabohjelp?

Oppfølgingsspørsmål:

- a. Hvordan tror du andre ser på deling?
- b. Hva tenker du om andre som deler?
- c. Får du reaksjoner på at du deler?
- d. Opplever du at deling kan påvirke relasjonen din til andre? I så fall, hvordan?

Tema: Tillit (få informasjon om hvordan tillit kan påvirke delingsatferden)

1. Hvordan oppleves det å dele med andre?

Oppfølgingsspørsmål:

- a. Er det forskjell i å dele med ukjente via nabohjelp og det å dele uten noen mellomledd? I så fall, hvordan?
- b. Vurderer du personer før du låner ut/av eller hjelper de? Hva ser du i så fall etter? Er det noen du foretrekker fremfor andre?
- c. Dannes det en form for relasjon eller tillit til andre nabohjelpere? Hvorfor (ikke?)

Vedlegg 3: Informasjonsskriv og samtykkeskjema

Vil du delta i forskningsprosjektet

«Motivasjon og barrierer ved bruk av nabo-hjelp-appen?»

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor temaet er motivasjon og barrierer ved bruk av digitale deleordning. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Dette masterprosjektet skal undersøke brukeres motivasjon for, og opplevde barrierer mot, bruk av digitale deleordning. Målet er å si noe om hva som skal til for å øke bruken av deleordning. Problemstillingen er: «Hvilke motivasjonsfaktorer og barrierer påvirker bruk av digitale deleordning?» Problemstillingen utforskes gjennom følgende forskningsspørsmål: «hva slags faktorer fungerer motiverende og/eller hindrende i forbindelse med bruk av digitale deleordning?», «Hvordan kan motivasjon til/for å dele ses i forhold til motivasjon til å kjøpe nytt?» og «i hvilken grad kan digitale delingsplattformer påvirke fellesskap i nabolag?» Disse tre forskningsspørsmålene er valgt for å avgrense problemstillingen. Motivasjon og hindring med hensyn til bruk vil ses på for å forstå dagens bruk av deling og nabo-hjelp-appen. Forskningsspørsmålet om delingsatferd sammenlignet med forbrukeratferd ses på fordi det skal undersøkes hvordan bruk av deleordning benyttes i forhold til det å kjøpe nytt. Det tredje forskningsspørsmålet handler om naboskap og deling. Det er med for å kunne se på om nabo-hjelp-appen kan påvirke interaksjon i nabolag og om relasjoner i nabolag påvirker tilbøyeligheten for å dele. Totalt sett utgjør disse tre forskningsspørsmålene muligheten til å gå i dybden av problemstillingen og koble den opp mot bærekraftbegrepets tre grunnpilarer, økonomisk-, sosial- og miljømessig bærekraft. Gjennom prosjektet er det ønskelig å få inngående informasjon om bruk av nabo-hjelp-appen, slik at problemstillingen og forskningsspørsmålene skal kunne besvares. Formålet med de innsamlede Datamaterialet er at de skal brukes i forbindelse med masterprosjektet.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Universitetet i Tromsø er ansvarlig for prosjektet.

Oppgaven skrives i samarbeid med Obos.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du får spørsmål om delta fordi jeg har fått informasjon om at du er registrert som bruker av nabohelp-appen og at du har indikert at du er villig til å delta i forskning, slik er det gjort et strategisk utvalg. Det er seks stykker som skal intervjues, der dere er i forskjellige aldersgrupper og både kvinner og menn.

Hva innebærer det for deg å delta?

Ved å delta deltar du i et fysisk intervju der vi tar for oss temaet «bruk av nabohelp-appen», det vil ta deg ca. en time. Det samles dermed inn informasjon om hvordan du opplever å bruke appen. Intervjuet vil bli gjort ved hjelp av appen «diktafon», som er utviklet ved universitetet i Oslo og tilfredsstillende nødvendige krav til informasjonssikkerhet, den brukes da for å ta lydopptak av intervjuet og lagrer opptaket. Opptaket vil bli lagret frem til intervjuene er transkribert og jeg ikke lenger vil ha behov for lydopptakene. Deretter vil intervjuopptaket slettes.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger og alt av materiale som er knyttet til deg vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Det er kun jeg, som student, og veileder som skal ha tilgang til informasjonen du gir. Du vil også bli anonymisert, slik at ingen av svarene dine skal kunne spores tilbake til deg. Du vil få et pseudonym, alder vil kategoriseres i gruppen «20-34», «35-49» eller «50 og eldre». Yrke og utdanningsnivå vil muligens vises til, men skal ikke gå utover anonymiseringen. Intervjuet vil brukes aktivt gjennom oppgaven min, der både direkte og indirekte sitater vil gjengis.

Hva skjer med personopplysningene dine når forskningsprosjektet avsluttes?

Prosjektet vil etter planen avsluttes 15. mai 2023. Etter prosjektslutt vil datamaterialet med dine personopplysninger være slettet, dette inkluderer også opptak av intervjuene.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Norsk senter for forskningsdata (NSD) har Personverntjenester vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene
- å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende
- å få slettet personopplysninger om deg
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Hvis du har spørsmål til studien, ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Universitetet i Tromsø ved Truls Tunby Kristiansen (tlf. 95732852 og mail truls.t.kristiansen@uit.no) og Kristina Roset (tlf. 97791338 og mail kristina.rosset@uit.no).
- Vårt personvernombud: Joakim Bakkevold (tlf. 97691578 og mail personvernombud@uit.no).

Hvis du har spørsmål knyttet til Personverntjenester sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- Personverntjenester på epost (personverntjenester@sikt.no) eller på telefon: 53 21 15 00.

Med vennlig hilsen

Prosjektansvarlig

Student

Truls Tunby Kristiansen

Kristina Roset

(Forsker/veileder)

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *motivasjon og barrierer ved bruk av nabo hjelp* og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

å delta i intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 4: Endelig versjon av spørreskjema på Nabohjelp

Dette er en undersøkelse som gjøres av CICERO Senter for klimaforskning i samarbeid med OBOS blant deres medlemmer og brukere av appen Nabohjelp. Hensikten er å få vite mer om interessen for utvikling av bærekraftige transporttjenester i nærmiljøet, lokale delingsaktiviteter og betydningen av covid-19 pandemien for deling, transport og sosial deltagelse. Alle som svarer på undersøkelsen må være over 18 år.

Spørreskjemaet er en del av forskningsprosjektet ENABLE som ledes av CICERO. Du finner mer informasjon om prosjektet på denne nettsiden:

<https://cicero.oslo.no/no/enableproject>

Ved å svare på undersøkelsen hjelper du oss med kunnskap om hvordan en kan utvikle boligområder med lavt klimaavtrykk og høy bokvalitet. Det tar ca 10-12 minutter å svare på undersøkelsen. Alle data fra de utfylte skjemaene er anonyme og informasjon vil ikke kunne tilbakeføres til enkeltpersoner. Prosjektet er godkjent av Norsk senter for forskningsdata (NSD). Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Alle som besvarer undersøkelsen, vil få tilbud om å bli med på trekningen av fem gavekort til en verdi av 500 kroner.

Det er frivillig å delta i undersøkelsen, og ved å klikke "ja" nedenfor samtykker du i å delta. Har du spørsmål om undersøkelsen kan du kontakte Seniorforsker ved CICERO, Tom Erik Julsrud, på følgende epost: tom.julsrud@cicero.oslo.no

Er du over 18 år og samtykker du til å delta i denne undersøkelsen?

- (1) Ja
- (2) Nei

Hvor sjelden eller ofte det siste året har du deltatt i følgende organiserte aktiviteter?

	Aldri	Ganske sjelden	Av og til	Ganske ofte	Svært ofte	Vet ikke
Lånt bil på delebilordning	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>
Lånt ut/leid ut egen bil på lånebilordning	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>
Lånt/ lånt ut andre gjenstander via delingsapper	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>
Samkjørt med personer i nabolaget organisert via en digital plattform (som SammeVei, HentMeg, o.l.)	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>
Kjøpt, solgt, gitt bort eller mottatt brukte gjenstander på Finn eller andre digitale plattformer	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>
Kjøpt- eller gitt bort brukte klær i lokal gjenbruksordning eller loppemarked	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>

Hvor sjelden eller ofte har du det siste året deltatt i følgende aktiviteter blant venner, familie og naboer?

	Aldri	Ganske sjelden	Av og til	Ganske ofte	Svært ofte	Vet ikke
Lånt eller lånt ut mindre verktøy eller redskaper	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>
Lånt/ lånt ut tilhenger eller kjøretøy	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>
Gitt bort eller fått matvarer	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>
Lånt, eller lånt ut sportsutstyr	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>
Deltatt i felles arbeid eller arrangementer uten betaling (dugnader etc.)	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>

Hvor enig eller uenig er du i disse påstandene om deling av ulike gjenstander med andre (f.eks. biler, sykler, teknisk utstyr og sportsutstyr)?

	Helt uenig	Delvis uenig	Verken uenig eller enig	Delvis enig	Helt enig	Vet ikke
Det er lønnsomt for meg	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>
Det er sosialt, treffer nye folk	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>
Det er vanskelig å spørre om å få låne ting	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>
Det er spennende, morsomt eller givende i seg selv	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>
Det bidrar til å redusere klimautslipp	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>
Deling via apper er vanskelig	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>
Deling passer best for de med dårlig råd	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>
Jeg liker best å eie det jeg bruker	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>
Mange i min bekjentskapskrets liker å dele med andre	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>

Har du lastet ned OBOS sin låneapplikasjon Nabohjelp?

- (1) Ja
- (2) Nei
- (3) Vet ikke

Hvor ofte har du benyttet Nabohjelp siste måned?

- (1) Aldri
- (2) 1-2 ganger
- (3) 3-4 ganger
- (4) 5- 6 ganger
- (5) 7 ganger eller mer
- (6) Vet ikke/husker ikke

Finnes det organiserte ordninger for å låne eller dele gjenstander i ditt borettslag, sameie eller boområde?

- (4) Ja
- (2) Nei
- (3) Vet ikke

Hvor godt synes du det er lagt til rette for deling av gjenstander og tjenester mellom beboerne i ditt borettslag, sameie eller boområde?

- (1) Svært dårlig
- (2) Dårlig
- (3) Verken bra eller dårlig
- (4) Bra
- (5) Svært bra
- (6) Vet ikke

Kunne borettslaget/sameiet/boområdet ha gjort mer for å legge til rette for mer deling?

- (4) Ja
- (2) Nei
- (3) Vet ikke

Teknologiske løsninger gjør det i dag mulig å kjøre busser og andre kjøretøy uten sjåfør. Dersom du kunne benytte deg av denne typen «selvkjørende kollektivtransporter» på dine daglige reiser; hvor interessert hadde du vært i dette?

- (1) I svært liten grad
- (2) I noen grad
- (3) Verken i stor eller i liten grad
- (4) I stor grad
- (5) I svært stor grad
- (6) Vet ikke

I hvilken grad mener du selvkjørende kollektivtransport kan bedre transporttilbudet i dit nabolag i fremtiden?

- (1) I svært liten grad
- (2) I noen grad
- (3) Verken i stor eller i liten grad
- (4) I stor grad
- (5) I svært stor grad
- (6) Vet ikke

Vennligst angi ditt syn på følgende utsagn om selvkjørende kollektivtransporter.

	Helt uenig	Delvis uenig	Verken uendig eller enig	Delvis enig	Helt enig	Vet ikke
Det er utrygt	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>
Det vil gjøre det enklere å klare seg uten egen bil	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>
Det vil bidra til å redusere utslipp av klimagasser	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>
Det vil aldri bli noe av	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>
Det vil etter hvert ta over alle kollektivreiser	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>
Det passer ikke for meg	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>
Det vil gjøre det lettere for meg å reise dit jeg vil	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>
Det ødelegger flyten i trafikken	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>
Det er noe som innføres for at transportselskapene skal spare kostnader	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>
De fleste jeg kjenner synes det er spennende med selvkjørende busser og biler.	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>
Jeg mener selvkjørende kjøretøy kan løse mange av fremtidens transportbehov	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>

Eier du eller noen i din husholdning bil?

- (1) Ja
- (2) Nei
- (3) Vet ikke

Antall biler husholdningen eier

	0	1	2	3	4 eller flere
Bensinbil	(0) <input type="checkbox"/>	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>
Diesebil	(0) <input type="checkbox"/>	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>
Elbil	(0) <input type="checkbox"/>	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>
Hybrid	(0) <input type="checkbox"/>	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>
Annen type	(0) <input type="checkbox"/>	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>

Hvor langt er det til nærmeste stoppested for offentlig transport fra der du bor?

- (1) Mindre enn 250 meter
- (2) 250-499 meter
- (3) 500 meter -1 km
- (4) 1,1-1,5 Km
- (5) 1,6 – 2 km
- (6) Mer enn 2 km
- (7) Vet ikke

Hvor hyppige avganger er det på ditt nærmeste stoppested for offentlig transport?

- (1) 6 ganger eller flere i timen
- (2) 4-5 ganger i timen
- (3) 3 i timen
- (4) 2 i timen
- (5) 1 i timen
- (6) Annenhver time
- (7) Sjeldnere
- (8) Vet ikke

Reiser du jevnlig til og fra et arbeidssted eller et studiested? (Svar "ja" dersom du vanligvis gjør det, men er forhindret for tiden på grunn av koronarestriksjoner).

- (1) Ja
- (2) Nei

Hvor langt er det til ditt arbeidssted eller studiested?

- (1) Under 5 km
- (2) 6-20 km
- (3) 21-40 km
- (4) 41 – 60 km
- (5) 61 km og mer
- (6) Vet ikke

Hvor ofte må du skifte transportmiddel om du benytter kollektivtransport til arbeidssted eller studiested?

- (1) Kan ta samme kollektivtransport helt frem
- (2) Må bytte 1 gang
- (3) Må bytte 2 ganger
- (4) Må bytte 3 ganger eller mer
- (5) Vet ikke

I de neste spørsmålene henviser "vanligvis" til situasjonen før koronapandemien inntraff.

Hvor ofte deltok du vanligvis på organiserte aktiviteter i løpet av en typisk uke (f.eks. deltagelse i foreninger, sportsaktiviteter)

- (1) Hver dag
- (2) Nesten hver dag
- (3) Av og til
- (4) Sjelden
- (5) Aldri

Hvor ofte deltok du vanligvis på uorganiserte fritidsaktiviteter i løpet av en typisk uke (f.eks møte venner, dro på konserter)?

- (1) Hver dag
- (2) Nesten hver dag
- (3) Av og til
- (4) Sjelden
- (5) Aldri

Hvor ofte kjørte eller satt du vanligvis på med privatbil til jobb eller studiested?

- (1) Hver dag
- (2) 5-6 ganger i uken
- (3) 3-4 ganger i uken
- (4) 1-2 ganger i uken
- (5) Sjeldnere
- (6) Har ikke tilgang til bil

Hvordan foregikk vanligvis dine reiser til og fra arbeid eller studiested når det gjelder reisetidspunkt?

- (1) Foregikk alltid på samme tidspunkt på døgnet
- (2) Foregikk som regel til samme tidspunkt på døgnet
- (3) Tidspunkt for reisene varierte ofte

Hvor ofte leverte/hentet du vanligvis barn, eller gjorde andre ærender på vei til eller fra arbeid eller studier?

- (1) Hver dag
- (2) Nesten hver dag
- (3) Av og til
- (4) Sjelden
- (5) Aldri

Hvor ofte brukte du vanligvis bil (kjørte eller satt på) til og fra fritidsaktiviteter?

- (1) Alltid
- (2) Nesten hver dag
- (3) Av og til
- (4) Sjelden
- (5) Aldri

Hvor ofte benyttet du deg vanligvis av følgende reisemidler?

	Hver dag	Nesten hver dag	Av og til	Sjelden	Aldri
Lån av sykkel gjennom OBOS	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>
Andre former for sykkeldeling	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>
Lån av el-sparkesykler	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>

Er du i dag medlem av en bildelingsordning?

- (1) Ja
- (2) Nei
- (3) Vet ikke

Dersom forholdene var lagt til rette for det; kunne du tenke deg å erstatte privatbil med en bildelingsordning?

- (1) Ja
- (2) Nei
- (3) Vet ikke

Hvor godt eller dårlig stemmer følgende påstander med dine oppfatninger?

	Stemmer svært dårlig	Stemmer ganske dårlig	Stemmer verken godt eller dårlig	Stemmer ganske godt	Stemmer svært godt	Vet ikke/ikke relevant
Bil og motorsport en viktig hobby for meg	(9) <input type="checkbox"/>	(10) <input type="checkbox"/>	(12) <input type="checkbox"/>	(13) <input type="checkbox"/>	(14) <input type="checkbox"/>	(15) <input type="checkbox"/>
Jeg liker å kjøre bil	(9) <input type="checkbox"/>	(10) <input type="checkbox"/>	(12) <input type="checkbox"/>	(13) <input type="checkbox"/>	(14) <input type="checkbox"/>	(15) <input type="checkbox"/>
Sykling er en viktig del av mine fritidsaktiviteter	(9) <input type="checkbox"/>	(10) <input type="checkbox"/>	(12) <input type="checkbox"/>	(13) <input type="checkbox"/>	(14) <input type="checkbox"/>	(15) <input type="checkbox"/>
Jeg liker å gå lange turer i nærmiljøet	(9) <input type="checkbox"/>	(10) <input type="checkbox"/>	(12) <input type="checkbox"/>	(13) <input type="checkbox"/>	(14) <input type="checkbox"/>	(15) <input type="checkbox"/>
Jeg unngår å benytte kjøretøy med fossilt drivstoff	(9) <input type="checkbox"/>	(10) <input type="checkbox"/>	(12) <input type="checkbox"/>	(13) <input type="checkbox"/>	(14) <input type="checkbox"/>	(15) <input type="checkbox"/>
Det er ikke mulig å klare seg uten bensin eller dieselbil der jeg bor	(9) <input type="checkbox"/>	(10) <input type="checkbox"/>	(12) <input type="checkbox"/>	(13) <input type="checkbox"/>	(14) <input type="checkbox"/>	(15) <input type="checkbox"/>
Jeg har en livsstil som gjør det nødvendig for meg å eie egen bensin- eller dieselbil	(9) <input type="checkbox"/>	(10) <input type="checkbox"/>	(12) <input type="checkbox"/>	(13) <input type="checkbox"/>	(14) <input type="checkbox"/>	(15) <input type="checkbox"/>
Reiser med privatbil har liten betydning for klimaendringene.	(9) <input type="checkbox"/>	(10) <input type="checkbox"/>	(12) <input type="checkbox"/>	(13) <input type="checkbox"/>	(14) <input type="checkbox"/>	(15) <input type="checkbox"/>
I fremtiden ønsker jeg å klare meg uten å eie en egen bil	(9) <input type="checkbox"/>	(10) <input type="checkbox"/>	(12) <input type="checkbox"/>	(13) <input type="checkbox"/>	(14) <input type="checkbox"/>	(15) <input type="checkbox"/>

I hvilken grad har covid-19 krisen påvirket ditt reisemønster i hverdagen?

- (1) I svært liten grad
- (2) I noen grad
- (3) Verken i stor eller i liten grad
- (4) I stor grad
- (5) I svært stor grad
- (6) Vet ikke

Hvordan har dette påvirket dine vaner på følgende områder?

	Helt uenig	Delvis uenig	Verken uenig eller enig	Delvis enig	Helt enig	Vet ikke
Jobbet mer hjemmefra	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>
Reist mindre kollektivt	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>
Syklet eller gått oftere til jobb eller studiested	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>
Begynt å bruke mer bil til og fra jobb eller studiested	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>
Gjennomført færre jobbrelaterte reiser innenlands	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>
Gjennomført færre jobbrelaterte reiser utenlands	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>

Har covid-19 krisen påvirket bruken din av noen av disse organiserte delingsløsningene, og har bruken i så fall økt eller minsket?

	Økt	Redusert	Ingen endring	Vet ikke
Lånt bil gjennom delebilordning	(3) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>	(7) <input type="checkbox"/>
Lånt ut/leid ut egen bil gjennom lånebilordning	(3) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>	(7) <input type="checkbox"/>
Lånt ut /lånt andre gjenstander via delingsapper	(3) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>	(7) <input type="checkbox"/>
Samkjørt med personer i nabolaget organisert via digitale plattformer (som SammeVei, HentMeg, o.l.)	(3) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>	(7) <input type="checkbox"/>
Kjøpt, solgt, gitt bort eller fått brukte gjenstander på Finn eller andre digitale plattformer	(3) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>	(7) <input type="checkbox"/>
Kjøpt- eller gitt bort brukte klær i lokal gjenbruksordning eller loppemarked	(3) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>	(7) <input type="checkbox"/>
Lånt utstyr ved gjennom frivillig organisasjon (f.eks. BUA, TURBO el.l.)	(3) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>	(7) <input type="checkbox"/>

Har covid-19 krisen påvirket noen av disse formene for uformell deling med familie og naboer?

	Økt	Redusert	Ingen endring	Vet ikke
Lånt eller lånt ut mindre verktøy eller redskaper	(3) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>	(7) <input type="checkbox"/>
Lånt ut tilhenger eller kjøretøy	(3) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>	(7) <input type="checkbox"/>
Lånt, lånt ut eller gitt bort matvarer	(3) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>	(7) <input type="checkbox"/>
Utført tjenester uten betaling	(3) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>	(7) <input type="checkbox"/>
Samkjørt med venner, kolleger eller naboer uten bruk av digitale apper.	(3) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>	(7) <input type="checkbox"/>

Hvordan tror du covid-19 krisen kan komme til å påvirke dine reiseaktiviteter i fremtiden?

	I svært liten grad	I noen grad	Verken i stor eller i liten grad	I stor grad	I svært stor grad	Vet ikke
Reise mindre på ferie til utlandet	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>
Jobbe mer hjemmefra	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>
Bruke mer tid i nærmiljøet	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>
Bruke mindre kollektivtransport	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>
Færre jobbreiser innenlands/utenlands	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>

I hvilken grad er du enig i følgende utsagn. Som følge av covid-19 krisen...?

	Helt uenig	Delvis uenig	Verken uenig eller enig	Delvis enig	Helt enig	Vet ikke
Har jeg blitt mer ensom	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>
Har jeg fått redusert livskvalitet	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>
Har jeg blitt bedre kjent i nabolaget	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>
Har jeg fått bedre kontakt med mine naboer	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>
Har jeg fått bedre kontakt med familie og venner	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>

Hvilken av disse beskrivelsene passer best på lokalmiljøet ditt?

- (1) Folk er bare opptatt av seg selv
- (2) Folk er stort sett opptatt av seg selv
- (3) Ingen av delene
- (4) Folk er stort sett hjelpsomme
- (5) Folk prøver alltid å hjelpe hverandre

Vil du si at de fleste i ditt nærmiljø er til å stole på?

- (1) Stort sett er alle til å stole på
- (2) De fleste er til å stole på
- (3) Ingen av delene
- (4) De fleste er ikke til å stole på
- (5) Stort sett er ingen til å stole på

Hvor mange nære venner og/eller slektninger har du, som bor i lokalmiljøet ditt?

- (1) Ingen
- (2) 1-2
- (3) 3-4
- (4) 5-6
- (5) 7-8
- (6) 9-10
- (7) 11 eller flere
- (8) Vet ikke

Hvor mange personer bor det i husholdningen din

	0	1	2	3	4 eller flere
Voksne (over 18 år)	(0) <input type="checkbox"/>	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>
Barn (under 18 år)	(0) <input type="checkbox"/>	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>

Hva regner du som din hovedbeskjeftigelse?

- (1) Arbeid
- (2) Skole/studier
- (3) Arbeidssøkende
- (4) Trygdet
- (5) Pensjonist
- (6) Annet:

Hvilken av disse byene bor du i, eller ligger nærmest ditt bosted?

- (1) Oslo
- (2) Bergen
- (3) Hamar
- (4) Fredrikstad
- (5) Tønsberg
- (6) Stavanger
- (7) Trondheim
- (8) Ålesund
- (9) Annet sted
- (10) Vet ikke

Hva er ditt kjønn?

- (1) Mann
- (2) Kvinne
- (3) Annet

Hva er din alder?

Hva er ditt høyeste fullførte utdanningsnivå?

- (1) Grunnskole (10-årig grunnskole, 7-årig folkeskole eller liknende)
- (2) Videregående skole (allmennfag, yrkesskole eller annet)
- (3) Universitet/høgskole med inntil 3 års varighet
- (4) Universitet/høgskole med 4 års varighet eller mer

Har du eller dine foreldre innvandret til Norge fra land utenfor Europa?

- (1) Ja
- (2) Nei
- (3) Vet ikke
- (4) Vil ikke svare

Hva er husholdningens samlede årlige inntekt før skatt?

- (1) Under 250 000
- (2) 250 000 - 499 999
- (3) 500 000 - 749 999
- (4) 750 000 - 999 999
- (5) 1 000 000 - 1 449 999
- (6) 1 500 000 og over
- (7) Vil ikke oppgi
- (8) Vet ikke

Takk for at du deltok i undersøkelsen!

Dersom du ønsker å delta i trekningen av gavekort til en verdi av 500 kroner, vennligst fyll inn kontaktdetaljer ved å trykke på denne lenken

Registrering av kontaktdetaljer skjer i et separat skjema for å unngå at dine personopplysninger kan knyttes til dine svar på undersøkelsen.

Vedlegg 5: Godkjenning fra NSD

Vurdering av behandling av personopplysninger

Referansenummer
877453

Vurderingstype
Standard

Dato
22.07.2022

Prosjekttittel
Master i sosiologi, 2022-2023

Behandlingsansvarlig institusjon
UiT Norges Arktiske Universitet / Fakultet for humaniora, samfunnsvitenskap og lærerutdanning / Institutt for samfunnsvitenskap

Prosjektansvarlig
Truls Tunby Kristiansen

Student
Kristina Roset

Prosjektperiode
01.06.2022 - 15.05.2023

Kategorier personopplysninger
Alminnelige
Særlige

Lovlig grunnlag
Samtykke (Personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a)
Uttrykkelig samtykke (Personvernforordningen art. 9 nr. 2 bokstav a)

Behandlingen av personopplysningene er lovlig så fremt den gjennomføres som oppgitt i meldeskjemaet. Det lovlige grunnlaget gjelder til 15.05.2023.

Vedlegg 6: Korrelasjonsmatrise fra SPSS

Tabell 6: Korrelasjonsmatrise fra SPSS

Correlations

	Det er lønnsomt for meg	Der er sosialt, møter nye folk	Det er vanskelig å spørre om å få låne ting	Det er spennende, morsomt eller givende i seg selv	Deling bidrar til å redusere klimagassutslipp	Deling via app er vanskelig	Deling passer best for de med dårlig råd	Jeg liker best å eie det jeg bruker	Mange i min bekjenningskrets liker å dele med andre
Det er lønnsomt for meg	1	,276**	-,005	,330**	,488**	-,102**	-,221**	-,310**	,302**
		Sig. (2-tailed)							
Der er sosialt, møter nye folk	,276**	1	,074**	,452**	,238**	,076*	-,023	-,075*	,188**
Det er vanskelig å spørre om å få låne ting	-,005	,074*	1	-,086*	-,013	,296**	,192**	,204*	-,222**
Det er spennende, morsomt eller givende i seg selv	,330**	,452**	-,086*	1	,381**	-,107**	-,163**	-,317**	,378**
Deling bidrar til å redusere klimagassutslipp	,488**	,238**	,076*	,381**	1	-,067	-,235**	-,247**	,256**
Deling via app er vanskelig	-,102**	,076*	,296**	-,107**	-,067	1	,218**	,197**	-,144**
Deling passer best for de med dårlig råd	-,221**	-,023	,192**	-,163**	-,235**	,218**	1	,300**	-,215**
Jeg liker best å eie det jeg bruker	-,310**	,485	-,001	-,317**	-,247**	-,197**	,300**	1	-,288**
Mange i min bekjenningskrets liker å dele med andre	,302**	,188**	-,222**	,378**	,256**	-,144**	-,215**	-,288**	1

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Vedlegg 7: Databehandler avtale med CICERO

°CICERO

Confidentiality Agreement

for the purpose of access to data is agreed to by

Kristina Roset
(hereafter referred to as «Student»)

1. Services

The Student will gain access to an anonymised dataset in connection with the ENABLE project for the purpose of writing a master thesis, as specified in agreement with the CICERO project leader, hereinafter 'the Services'.

2. Confidentiality

The Student undertakes, with no time limitation, to treat as confidential any information obtained by, or otherwise coming to the knowledge of, the Student while providing the Services, with the exception of facts that are generally known or defined as allowed to be publicly disseminated.

The Student is obliged to safeguard information about persons or sensitive information in line with the General Data Protection Regulation (GDPR). Upon completion of the service, any and all Confidential Information in whatever form which the Student has received or obtained in connection with the Service shall be destroyed promptly, no copies or data thereof or extracts therefrom (in whatever form) nor any such work (in whatever form) incorporating or derived from any such information shall be retained by the Student, and the Student thereafter shall not utilize or reproduce in whole or in part such information in any respect whatsoever.

The Student shall ensure that confidential information is disclosed only to persons who need the information in order to carry out the Service and that such persons covenant to keep the information confidential to the extent the Student is bound by secrecy under this Contract. If such person is employed by a third party, the Student shall ensure that the third party is bound by the obligations of this Contract prior to any disclosure of confidential information.

3. Project Implementation

The Student commits to comply with applicable laws and regulations as well as the rules and guidelines relevant to the implementation of the project, including ethical rules, guidelines and recognized quality standards and norms.

Place/Date:


Student

